

Krajská koncepce zemědělství

Liberecký kraj

Počet stran: 115
prosinec 2002

Obsah

Identifikace nositele a zpracovatele projektu	3
Analytická část	
Specifikace území	6
Struktura zemědělského půdního fondu	9
Struktura využití zemědělského půdního fondu	11
Struktura chovu hospodářských zvířat	14
Struktura zaměstnanosti	16
Struktury zemědělského učňovského a středního školství	18
Přehled školských zařízení a jejich specifikace	19
Střední odborné učiliště a učiliště Frýdlant v Čechách	19
Střední odborná škola Česká Lípa, Lužická 588	20
Střední odborné učiliště lesnické Hejnice	22
Střední odborné učiliště a Učiliště Doksy	24
Střední odborné učiliště lesnické Harrachov	25
Integrovaná střední škola ve Vysokém nad Jizerou	26
Střední zemědělská škola a obchodní akademie Frýdlant, Zámecká 4003	28
SOU lesnické Lomnice n.P.	30
Struktura zpracovatelského průmyslu	32
Mlékárenská výroba Libereckého kraje:	32
Zpracování masa v Libereckém kraji	35
Mlýny Liberecký kraj	39
Pekařská výroba	39
Mimoprodukční a multifunkční funkce zemědělství	41
Agroturistika	41
Řepka olejka	42
Energetické plodiny	42
Ostatní mimoprodukční funkce v rámci multifunkčního zemědělství	43
Struktury podpor agrárního sektoru	44
Využívání předvstupních a strukturálních fondů EU v oblasti zemědělství	45
Struktury využití stávajících hospodářských objektů v privátním sektoru i v majetku státu	47
Oblasti ovlivňující způsob zemědělského podnikání	48
Spolupráce se zemědělskou veřejností, zpracovateli, školskými zařízeními	50
Struktura rybníkářství	51
Majetkoprávní vztah na agrární sektor	55
Tabulková část k analytické části	56
Návrhová část	74
Cíl systému	75
Optimální zatížení zemědělského půdního fondu klasickou produkcí	77
Optimální zatížení zemědělského půdního fondu plodinami k energetickému využití	81
Zpracovatelský průmysl – návrhová část	83
Mlékárenství	83
Zpracování masa a výroba masných výrobků	83
Pekárenství	85
Mimoprodukční funkce v rámci multifunkčního zemědělství	89
Ekologické zemědělství	89
Školství a zaměstnanost	93
Optimální řešení rozvoje agroturistiky a cestovního ruchu s účastí zemědělské veřejnosti	97
Optimální využití hospodářských budov	99
Optimalizace dotačního systému	101
Optimální dořešení majetkoprávních vztahů k půdě a ostatnímu zem. majetku	102
Analýza proveditelnosti	103
SWOT analýza rozvoje venkova a multifunkčního zemědělství v Libereckém kraji	110
LEGENDA použitých zkratk:	115

Identifikace nositele projektu

Název : Liberecký kraj
Adresa : U Jezu 642/2a, 461 80 Liberec 2
Statutární zástupce : RNDr. Pavel Pavlík – hejtman
Sídlo : U Jezu 642/2a, 461 80 Liberec 2
IČO : 708 91 508
DIČ : -
Bankovní spojení : KB, č.ú.: 19-7964200287/0100
Tel., fax : 485226486, 485226485, 485226321
E – mail : radim.zika@kraj-lbc.cz

Identifikace zpracovatele projektu

Název : Regionální agrární rada Libereckého kraje
Adresa : U Nisy 6a, 460 57 Liberec 3
Statutární zástupce : Ing. Robert Erlebach – předseda
Právní forma : Sdružení právnických osob
Sídlo : U Nisy 6a, 460 57 Liberec 3
IČO : 70 94 42 37
DIČ : -
Bankovní spojení : GE Capital Bank a.s. č.ú.: 159698148/0600
Telefon : 485108040
E – mail : oak.lbc@volny.cz , statkar@volny.cz

ANALYTICKÁ ČÁST

CÍLE A POSTUPY ZPRACOVÁNÍ

Cílem zpracování Krajské koncepce zemědělství Libereckého kraje je vytvořit dokument, který by analyzoval současný stav zemědělské výroby, kapacit zpracovatelského průmyslu navazujícího na zemědělskou produkci, stav rybníčního hospodářství a školství, které vychovává novou, nastupující generaci zemědělců, potravinářů a pracovníků terciální sféry. Dokument na základě analytických podkladů se ve své návrhové části zabývá výhledy rozvoje zemědělství a rybníkářství, stabilizací potravinářství a vývojem středního a učňovského školství v souladu s dlouhodobým záměrem rozvoje vzdělávání a výchovně vzdělávací soustavy Libereckého kraje. Navrhuje alternativní formy podnikání spojené se zemědělskou výrobou a zpracováním zemědělské produkce, aktivity v agropodnikání a cestovním ruchu i rozvoj tradičních venkovských řemesel. V návaznosti na závazné právní předpisy Evropské unie, ale i novelizace stávajících národních právních norem, zejména v oblasti ochrany přírody, veterinárních a hygienických předpisů, stanovuje finanční náročnost opatření a v souvislosti s tím i legislativní návrhy na úpravy dotační politiky státu. Ve svých návrzích stanovuje strategie rozvoje a stabilizace odvětví v rámci kraje a jeho krajskou politiku.

Kraje, jako vyšší územně správní celky, nemají na základě zákona č. 129/2000 Sb. povinnost k vytvoření Koncepce zemědělství, ale vzhledem k tomu, že Liberecký kraj sdružuje zemědělsky rozdílné okresy, které v posledních deseti letech prošly různým stupněm vývoje zemědělství na základě zákona č. 229/1991 Sb. – zákon o půdě, je nutné zjistit skutečný stav tohoto odvětví, charakterizovat jej a určit směr jeho rozvoje.

Hlavním cílem zpracování Krajské koncepce zemědělství Libereckého kraje je rozvoj a stabilizace zemědělství a potravinářství v návaznosti na ochranu životního prostředí, jeho tvorbu a trvalou udržitelnost rozvoje venkovského prostoru.

Zpracování Krajské koncepce zemědělství Libereckého kraje se provádí v době přípravy strategických rozvojových dokumentů kraje. Tato koncepce doplňuje zpracovávané materiály, stává se v částech její součástí a z některých i vychází. Souhrn všech zpracovaných dokumentů se tak stane plně kompatibilní a jeho výslednicí je Strategie rozvoje Libereckého kraje.

Při zpracování Krajské koncepce zemědělství Libereckého kraje se tak ke spolupráci sešly subjekty hospodařící na půdě a to jak právnické, tak i fyzické, sdružené v různých profesních organizacích, Okresních agrárních komorách, Asociaci soukromých zemědělců, Zemědělského svazu a profesních svazů, ale i subjekty, zabývající se potravinářskou výrobou. Velkou pomocí je i zapojení ČSÚ, Zepor Praha – pracoviště Liberec. V neposlední řadě je při tvorbě dokumentu využito posouzení odborné a laické veřejnosti a oponentní skupiny.

SPECIFIKACE ÚZEMÍ

Správní uspořádání

Na základě zákona č. 129/2000 Sb. o krajích vznikl Liberecký kraj. Jako druhý nejmenší kraj v ČR je administrativně tvořen čtyřmi okresy: Česká Lípa, Jablonec nad Nisou, Liberec a Semily, které zahrnují celkem 216 obcí, z nichž 36 se statutem města. Liberecký kraj společně s kraji Královéhradeckým a Pardubickým tvoří podle nomenklatury EU – NUTS, na základě Usnesení vlády ČR č. 707 ze dne 28.11.1998 NUTS II Severovýchod. Tento rozlohou i počtem obyvatel největší NUTS II v republice je složen z velmi geograficky a ekonomicky nesourodých krajů.

Geografie kraje

Liberecký kraj se rozprostírá v severovýchodní části České republiky při hranicích se SRN a Polskem. Územím kraje prochází Česká kotlina, východní část Lužických hor, Jizerské hory a západní Krkonoše s Krkonošským podhůřím. Je součástí hlavních dopravních cest a předurčen k rozvoji Evropských komunikačních uzlů.

Z hlediska zemědělské výroby prochází Libereckým krajem několik výrobních oblastí. Horská, podhorská, bramborářská a řepařská a jejich vzájemná kombinace. Rozmanitost výrobních oblastí je dána velice členitým reliéfem kraje s výrazným rozsahem poloh v různých nadmořských výškách.

Výrazným omezením pro zemědělské subjekty je nutnost hospodaření ve velmi rozsáhlých lokalitách chráněných krajinných oblastí. Popis a rozsah těchto oblastí tvoří samostatnou kapitolu dokumentu.

Velkým zatížením Libereckého kraje pro zemědělskou výrobu je i 250 km² bývalého vojenského výcvikového prostoru Ralsko v okrese Česká Lípa. Tato plocha byla po dlouhá léta ponechána pouze pro vojenské účely, i když zde sporadicky hospodařily Vojenské lesy a statky, které svou produkcí zajišťovaly výrobu potravin, zejména živočišného původu pro Československou armádu.

Neméně významným pro rozvoj zemědělství Libereckého kraje je i specifická zvláštnost některých lokalit. Výrazným příkladem je frýdlantský výběžek, který je izolovaným subsystémem a i demograficky se od ostatních částí kraje liší.

Liberecký kraj je však krajem s velice bohatou historií. Na jeho území se nachází řada kulturně historických památek, přírodních památek, mnoho bývalých a často částečně zachovalých selských a panských dvorů. Tato skutečnost je velice významná v souvislosti s environmentálními funkcemi zemědělství a doplňkovou činností zemědělských subjektů, směřujících k agroturistice, cestovnímu ruchu a rozšiřování zapomenutých lokálních aktivit.

Pedologie kraje

Výrazné zastoupení ve struktuře půd mají hnědozemě, které jsou z větší části zkulturněny zemědělskou činností. Tyto se společně s luvizeměmi nacházejí v liberecké kotlině, na Frýdlantsku, Českolipsku v okolí Dubé a Jablonného v Podještědí. Jsou to půdy s vysokou produkční schopností a leží převážně na méně svažitéch územích na sprašových podložích.

Podhorská část území Libereckého kraje je tvořena, zejména na svažitéch expozicích, nevyvinutými mělkými a středně hlubokými kyselými hnědozeměmi. Tyto plochy, zvláště pak mělké půdy, tvoří nejnižší produkční potenciál vhodný zejména pro trvale travní porosty.

Vyšší polohy tvoří kryptopodzol, který ve vyšších nadmořských výškách nad 800 m přechází do výrazného podzolu.

V oblastech s naplaveninami nalezneme půdy štěrkovité, písčité, hlinitopísčité a zřídka kdy i hlinité s podložím štěrku. Zejména tam, kde štěrky z podloží vystupují, jsou produkčně chudé, vysychavé půdy. Na lokalitách podél vodotečí s nivními naplaveninami leží hydromorfní půdy, v okolí pramenišť a nivách nalezneme především gleje.

Místně, na zvětralých silikátových horninách, nalezneme rankry, rendziny na karbonátech a pararendziny na vápenitých pískovcích.

Agrochemické vlastnosti půd kraje:

zásobení půd makroživinami, půdní reakce a následné hnojení se hlavní měrou podílí na výši a kvalitě rostlinné produkce.

Agrochemické zkoušení půd je prováděno kontinuálně od roku 1961. V posledním uzavřeném cyklu 1995 – 2000 byla násobenost půd v jednotlivých okresech a ČR následující:

Půdní reakce a obsah živin (vážené průměry) v mg/kg – orná půda:

Spotřeba hnojiv v kg č.ž./ ha zemědělské půdy v roce 2000:

	N	P2 O5	K2 O
Liberecký kraj	43	6	5
ČR	71	14	10

Rizikové prvky:

Z hlediska úrovně zátěže půd jsou nejzávažnějšími anorganickými kontaminanty sestupně tyto prvky: Cd, Zn, Pb, As, Hg, Cu, Cr, Be, Ni, V a Co.

Nejvýznamnější z hlediska ekotoxicity a humanotoxicity jsou Cd, Cr, Hg, Pb.

Stručné hodnocení výskytu těchto prvků v zemědělských půdách okresů Libereckého kraje:

Česká Lípa: 362 vzorků

Kadmium: podle všech statistických charakteristik je to okres s nízkými obsahy Cd v půdě. Z 362 odebraných vzorků překročil jen jeden maximálně přípustnou hodnotu (Dolní Světlá v Lužických horách) a 7 vzorků mělo hodnotu mírně zvýšenou (0,4/1,0 mg/kg) v okolí Kamenického Šenova a oblasti Lužických hor.

Chrom: chromu byl zaznamenán nejvyšší obsah jen do jediné třetiny max. přípustné hodnoty (40), průměr – 3,4 mg, tedy obsah velmi nízký.

Rtut: jedna nadlimitní hodnota byla zjištěna asi 4 km severozápadně od České Lípy a šest mírně zvýšených hodnot v nepravidelném pruhu od obce Jestřebí k Novému Oldřichovu.

Olovo: naslinit byl zjištěn v obci Branná na okraji bývalého vojenského prostoru Ralsko. Několik zvýšených hodnot bylo zjištěno ve vyšších polohách okresu.

Jablonec nad Nisou: 100 vzorků

Kadmium: zatížení je značné. Nejvyšší obsahy se vyskytují ve vyšších nadmořských výškách v oblasti Jizerských hor. Zaznamenáno bylo 5 nadlimitních hodnot (Janov, Lučany, Smržovka, Desná I, Desná II). Další 32 vzorků je mírně zvýšených v okolí Pelíkovíc, Pěňčina a Držkova.

Chrom: nebyly zjištěny nadlimitní hodnoty, pouze průměrné.

Rtut: zatížení poměrně značné. Nadlimitní výskyt západně od Jablonce, zvýšené limity v okolí Smržovky, Hraběti, Lukášova a Kokonína.

Olovo: stav je podobný jako u Hg. Nadlimit – Smržovka, vyšší hodnoty u Janova, Lučan, Nové Vsi, Desné.

Liberec: 450 vzorků

Kadmium: půdy tohoto okresu lze zařadit k těm více zatíženým. Nadlimitních 9 vzorků a 50 mírně zvýšených vzorků je v lokalitách Bulovka, Dětrichovec, Oldřichov v Hájích, Fojtka, Zdislava, Osečná, Proseč pod Ještědem a Harcov.

Chrom: bez zvýšených hodnot.

Rtut: hodnoty mírně nadprůměrné, nadlimitní 1 vzorek u Jítravy, 10 vzorků mírně zvýšených u Frýdlantu v Č., Mníšku, Harcova a Šimonovic.

Olovo: zatížení průměrné, jediný nadlimitní vzorek u Dětrichovce, mírné zvýšení bylo zjištěno u 30 vzorků v Jizerských horách, Frýdlantské pahorkatině a Ještědském pohoří.

Semily: 202 vzorků

Kadmium a chrom: nebyly zjištěny nadlimitní obsahy.

Rtut: naslinit byl zjištěn jen u dvou vzorků v Semilech.

Olovo: nadlimitní zjištěn pouze jeden vzorek ve Vysokém nad Jizerou.

Klimatologie kraje

Liberecký kraj leží v mírném klimatickém pásu, v mírně teplé oblasti. Roční srážky se v průměru pohybují mezi 600 až 900 mm a se stoupající nadmořskou výškou rostou. Liberecký kraj je srážkově nadprůměrný v porovnání s průměrem ČR.

Teplejšími oblastmi kraje s průměrnou roční teplotou kolem 8 stupňů Celsia a srážkami okolo 700 mm je převážná část Českolipska, jih okresů Liberec a Semily. Zatím co chladnější oblastí je severovýchodní část kraje tvořená Jizerskými horami a Krkonošemi, kde průměrná roční teplota se pohybuje mezi 5ti stupni Celsia s výrazně vysokými srážkami okolo 1600 mm.

Nejvyšší srážky za posledních 20 let byly naměřeny v roce 2001, kde v období od 12. srpna do 20. října spadlo 860 mm, které způsobily zemědělcům Libereckého kraje pouze na nesklizených plodinách a následných tržbách škodu přes 70 mil. Kč.

Rozmanitost klimatických podmínek s sebou nese i výraznou rozmanitost pěstovaných polních plodin, kde od trvale travních porostů lze v Libereckém kraji pěstovat i okopaniny včetně brambor, kukuřice a řepy cukrové, ale kraj je vhodný i pro sadařství a zelinářství. Různorodost rostlinné produkce je jedním ze stabilizujících faktorů zemědělské výroby a skýtá nebývalé možnosti v diverzifikaci rostlinné výroby.

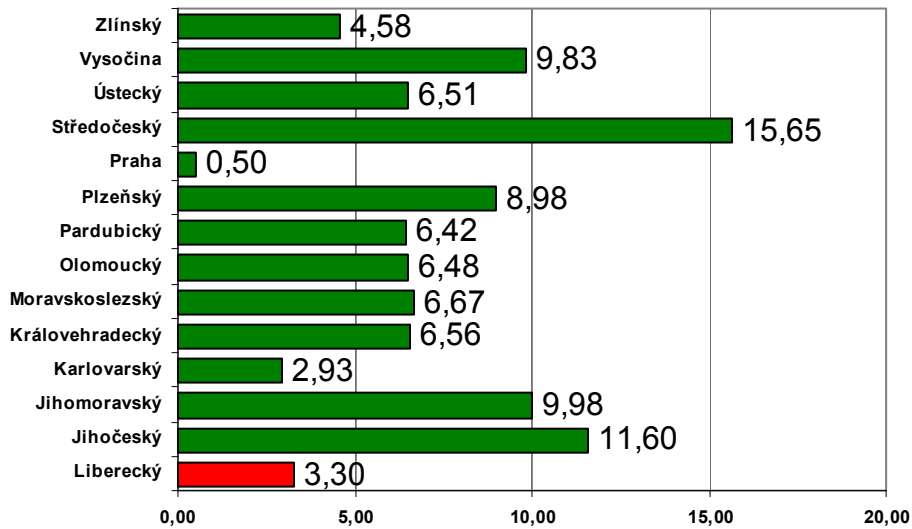
Poměrně chladné klima však Liberecký kraj předurčuje v chovu hospodářských zvířat k druhům s přizpůsobivým habitem, tedy zejména hovězího dobytka a především krav a dále pak ovcí a koz.

1. Struktura zemědělského půdního fondu

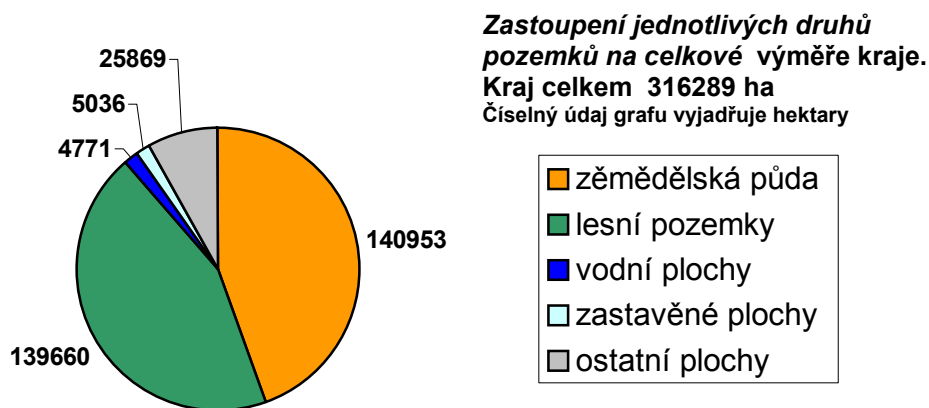
Celková výměra území Libereckého kraje je 316 289 ha, z toho zemědělská půda činí 140 953 ha, což představuje 44,56 %.

Celková výměra zemědělské půdy Libereckého kraje je po Karlovarském kraji nejmenší v rámci České republiky a představuje podíl 3,29 % na celkové výměře zemědělské půdy v ČR.

Graf % podílů jednotlivých krajů na celkové výměře zemědělské půdy ČR

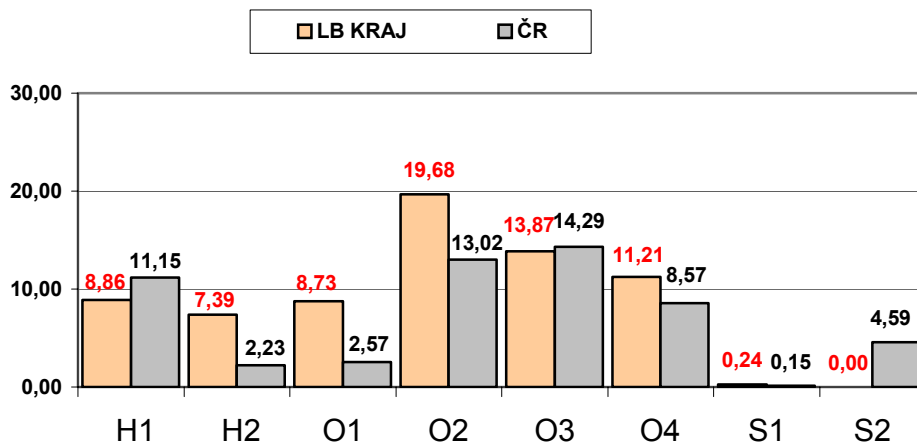
Ráz krajiny je převážně pahorkatinný, obklopený Lužickými horami, Jizerskými horami a Krkonošemi. Půdní fond je tvořen vysokým podílem méně kvalitních a svažitých půd. Na těchto pozemcích lze dosahovat pouze podprůměrných až průměrných výsledků. Celková výměra ČR, tj. zemědělská půda, lesní pozemky, vodní plochy, zastavěné a ostatní plochy činí 7 886 tis. ha, z toho Liberecký kraj 316 tis. ha, což je 4,01 %. Podíl lesních pozemků je nad průměrem ČR a činí 5,29 % z celkové výměry ČR, když z 2 638 tis. ha Liberecký kraj vykazuje 139 tis. ha.

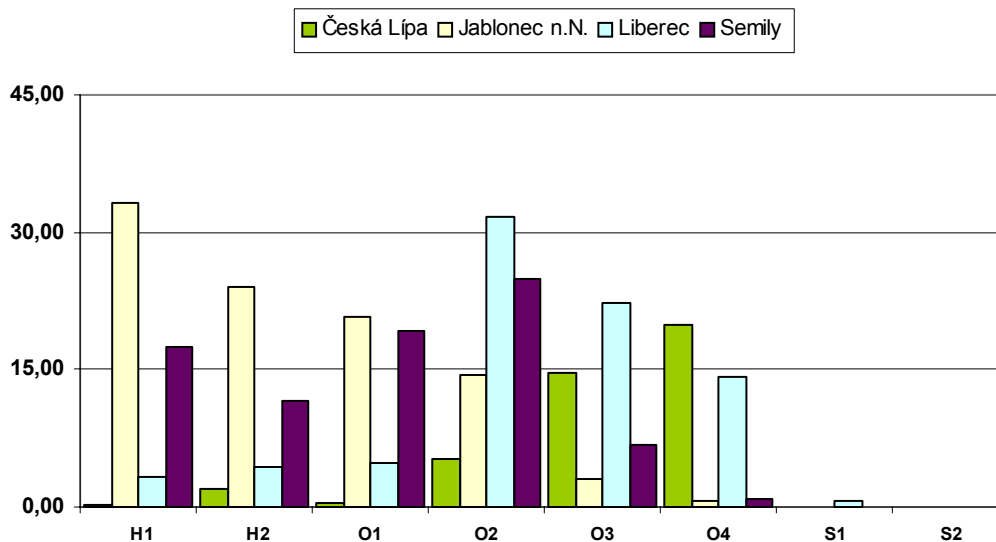
Nízká produkční účinnost ve srovnání s produkční účinností průměru ČR je vyjádřena v novém hodnocení území podle kritérií EU, tzn. LFA (=Less favoured areas), tj. území s méně příznivými podmínkami. V Libereckém kraji je do LFA zařazeno 69,97 % z celkové výměry zemědělského půdního fondu. V ČR je do LFA zařazeno 56,58 %. Přitom průměr Libereckého kraje je ovlivněn okresem Česká Lípa, kde je do LFA zařazeno „pouze“ 42,6 %. Ostatní okresy Libereckého kraje jsou vysoko nad průměrem ČR a to Jablonec n. Nisou 96,10 %, Liberec 81,45 % a Semily 80,82 %. Liberecký kraj ve srovnání s Českou republikou registruje i nízké procento zornění. Česká republika vykazuje 71,89 % orné půdy z celkové výměry zemědělské půdy. Liberecký kraj 50,21 %. Nejmenší procento zornění vykazuje okres Jablonec n.

Nisou 25,08 % a nejvyšší, avšak hluboko pod průměrem ČR, okres Česká Lípa 57,58 %. Z hlediska výrobních oblastí je zemědělská půda zařazena se 17,7 % do oblasti řepařské, 50,4 % bramborářské, 23,2 % bramborářsko-ovesné a 8,7 % do oblasti horské. Vysoký podíl trvalých travních porostů spolu s nízkou produkční účinností půd zařazuje oblast Libereckého kraje do oblastí vhodných k chovu skotu.

Procentické zastoupení LFA z celkové výměry zemědělského půdního fondu – Liberecký kraj a ČR

Přehled o procentickém zastoupení LFA dle okresů (podrobné viz. tabulková část)

2. Struktura využití zemědělského půdního fondu

V posledních deseti letech došlo k významnému snížení obdělávaného zemědělského půdního fondu v celé oblasti Libereckého kraje. Jedná se jednoznačně o negativní jev s hlubokými dopady na životní prostředí. V posledních letech je zřejmý a viditelný zhoršený vzhled krajiny. Vedle toho však skrytě vzniká časovaná bomba, která při zachování tohoto stavu negativně bude postihovat jak současnou, tak nepochybně i příští generaci. Je nelogické, že v době, kdy se učinilo

mnohé ke zlepšení životního prostředí v oblasti vod, imisí apod., vznikají plochy s obrovskou produkcí alergenů, množí se škůdci, rozšiřují se místa s nálety nekulturních dřevin, negativně je ovlivňován režim povrchových a podpovrchových vod apod.

Jak je uvedeno v kapitole 1. Liberecký kraj vykazuje vysoký podíl trvalých travních porostů. Tomu byl v minulosti přizpůsoben výrobní charakter a rozhodujícím odvětvím zemědělské výroby byl chov skotu. V roce 1990 na jednu velkou dobytčí jednotku připadalo 1,4 – 1,6 hektarů zemědělské půdy. V současnosti v rámci Libereckého kraje na jednu velkou dobytčí jednotku skotu připadá 3,86 ha a i se započtením prasat a drůbeže to je 3,26 ha na jednu velkou dobytčí jednotku. Tento výsledek jednoznačně určuje příčinu stavu vysokého poměru neobdělávané půdy. O úrovni využití zemědělského půdního fondu rozhodoval na celém území Libereckého kraje stav skotu, zejména hovězího.

Příčin, proč k tomu došlo je několik a časově probíhaly již od roku 1991. Byly ovlivněny mimo jiné existencí státních statků, které ve vybraných okresech hospodařily do roku 1989 až na 65 % z celkové výměry zemědělské půdy (Liberec). Ty podle zákona o půdě číslo 229/1991 Sb., byly povinny vedle zemědělské půdy vydávat i ostatní majetek včetně zvířat. Zvířata převážně končila na jatkách. Ekonomická situace celého agrárního sektoru, která v nejlepším případě v letech 1991 – 1997 dosahovala nulové míry rentability, neumožňovala případným novým subjektům zvířata nakupovat a bez zvířat zase neexistoval důvod v dané oblasti podnikat. Obdobná situace vznikala i v řadě zemědělských družstev. Na situaci se podepsala i řada nesprávných politických rozhodnutí, mezi které lze započítat i systém dotací do zemědělství. Jak je dále uvedeno, ukazuje se, že do produkčních oblastí jsou poskytovány vyšší prostředky, než do oblastí s horšími přírodními podmínkami. V těchto oblastech bez podpory, která by odpovídala potřebám na vyrovnání horších přírodních podmínek, nelze hospodařit.

Velice problematické je v současné době i to, že PF ČR vydává i nadále zemědělskou půdu, na které již dlouhodobě hospodaří zemědělské subjekty a mají ji od PF ČR pronajatu, na náhradní restituční nároky za nevydané pozemky a velice často se stává, že zemědělské subjekty mají ve svém vlastnictví budovy a stavby na pozemcích PF ČR a ten je zařazuje do soutěží a pokud zemědělec nemá odpovídající restituční nároky, je tento pozemek vydán jiné oprávněné osobě a dochází pak k vydírání hospodařících subjektů buď vysoce nasazenou cenou k prodeji, či nevýhodnými nájemními podmínkami.

V minulosti se na snížení stavu skotu podílela i „nerozumná“ privatizace zpracovatelského průmyslu. Stát v rámci privatizace prodával zpracovatelské podniky bez toho, že by se jako vlastník vypořádal se závazky vůči zemědělským subjektům. Privatizované podniky převedl na nové vlastníky a ti nebyli schopni své závazky vyrovnat. Ve svém důsledku takový stav vedl k likvidaci řady subjektů zemědělské prvovýroby a dalšímu snížení stavu zvířat.

Současný stav využití zemědělského půdního fondu je podrobně uveden v tabulkové příloze. V rámci Libereckého kraje zemědělské subjekty hospodaří na výměře 87.535 ha ze 140.953 ha výměry kraje, z toho právnické osoby na 61.541 ha a fyzické osoby na 25.994 ha zemědělské půdy. Ostatní držitelé, u kterých není vykazována zemědělská výroba, mají ve vlastnictví 53.460 ha a to včetně nepronajaté půdy ve správě Pozemkového fondu ČR. Z celkové výměry, na které

subjekty hospodaří, je vykazováno 4.967 ha vlastní zemědělské půdy, 52.389 ha pronajatých od Pozemkového fondu a 30.167 ha pronajatých od ostatních vlastníků.

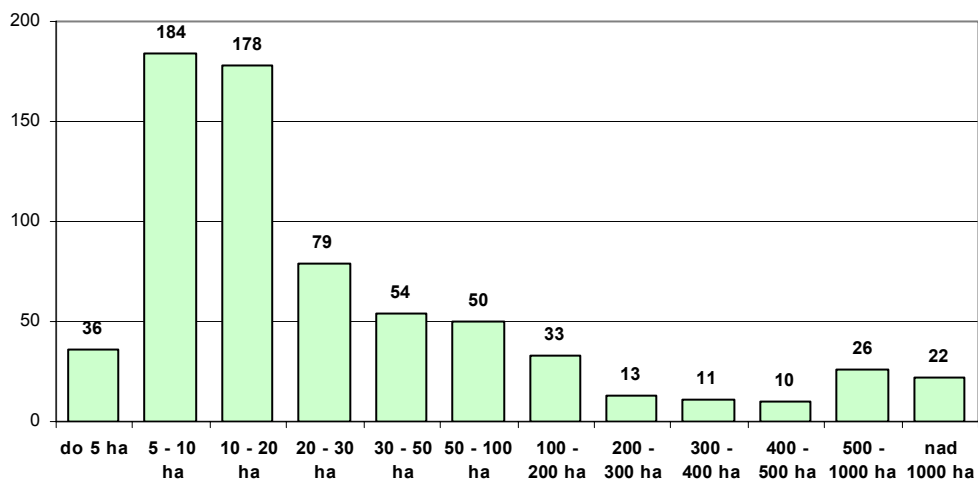
Využívaná a nevyužívaná zemědělská půda Libereckého kraje v ha a %

		Česká Lípa	Jablonec n.N.	Liberec	Semily	Liberecký kraj
orná	V	10722	1281	11143	11218	34364
	N	15739	1984	12259	6421	36403
trvalé travní porosty	V	17011	6390	14377	15257	53035
	N	567	1961	3497	2170	8195
zahrady	V	7	0	10	5	22
	N	1559	1351	2791	1739	7440
ovocné sady	V	0	0	23	0	23
	N	299	49	291	783	1422
ostatní	V	0	0	24	19	43
	N	98	34	94	20	246
ZPF celkem	V	27740	7671	25577	26499	87487
	N	18262	5379	18932	11133	53706
%	V	60,3	58,78	57,46	70,42	61,96
%	N	39,7	41,22	42,54	29,58	38,04

Plodiny pěstované na zemědělské půdě jsou podrobně uvedeny v tabulkové příloze. Stejně tak i spotřeba produkce je uvedena v další části. Na tomto místě lze pouze konstatovat, že u zemědělské půdy obhospodařované zemědělskými subjekty vzniká přebytek v rámci Libereckého kraje 272.000 tun zelené hmoty, což odhadem v přepočtu znamená 17.245 ha nevyužitá půdy. V případě ostatních držitelů zemědělské půdy při odhadu, že u ostatních držitelů se na 70% nehospodaří, pak z výměry 53.460 ha představuje další nevyužitá půda o výměře 37.422 ha. Pokud jsou odhady správné, pak lze konstatovat, že v rámci Libereckého kraje je nevyužitého, neobdělávaného zemědělského půdního fondu v součtu 54.667 ha, tj. 39 % z celkové výměry kraje. Z toho v okrese Česká Lípa 20.758 ha, tj. 45,17 % z celkové výměry, Jablonec n. N. 6.057 ha, tj. 46,54 % z celkové výměry, Liberec 22.064 ha, tj. 49,70 % z celkové výměry a Semily 5.665 ha, tj. 15,07 % z celkové výměry.

V tabulkové příloze je přehled o subjektech hospodařících na zemědělské půdě podle velikosti farem či podniků. Z přehledu je zřejmé, že u právnických osob převládají subjekty hospodařící na výměře větší jak 500 ha zemědělské půdy a to více jak 50 %. U fyzických osob převládají subjekty s výměrou do 20 ha a to 62,92 %, s výměrou 20 až 200 ha 33,38 % a zbývající pak tvoří subjekty nad 200 ha obhospodařované zemědělské půdy. V okrese Semily je největší počet subjektů fyzických osob a to 223 a téměř 100 % je hospodařících do 100 ha zemědělské půdy.

Počty subjektů dle výměry firmy – Liberecký kraj

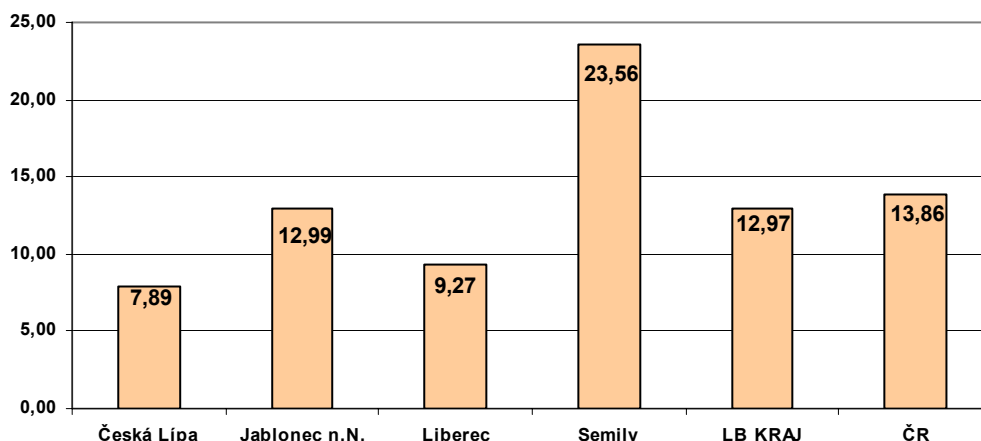

3. Struktura chovu hospodářských zvířat

Podrobný rozbor struktury chovu je uveden v tabulkové příloze. Rozhodujícím odvětvím v chovu zvířat je chov hovězího skotu. V rámci Libereckého kraje z celkových velkých dobytčích jednotek v počtu 43.213 představuje hovězí skot 33.926 VDJ, tj. 78,50 %, což je mírně nad průměrem ČR, který činí 71,50 %.

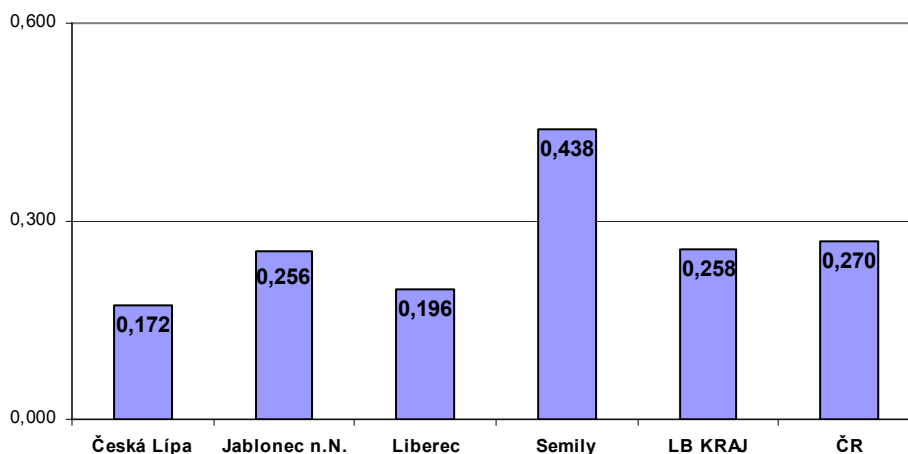
Rozhodujícím hlediskem pro chov hovězího skotu je počet kusů základního stáda krav. Jedná se o hledisko, od kterého se odvíjí intenzita celého stáda hovězího skotu. Opět je třeba připomenout, že pro celou oblast Libereckého kraje je chov hovězího skotu základním hlediskem ekonomického hodnocení. Vývoj stáda krav na současný stav se datuje od roku 1991, kdy na jeho význam působily restituce a transformace zemědělského majetku. V rámci Libereckého kraje je současný stav krav zjištěný u jednotlivých subjektů 18.308 ks. To představuje 12,97 kusů na 100 ha zemědělské půdy a je nižší, než je v rámci ČR vykazován průměr 13,86 ks. Průměr Libereckého kraje je ovlivněn vysokým průměrem v okrese Semily 23,56 ks/100 ha z.p. Vedle toho nejnižší průměr je v okrese Česká Lípa 7,89 ks/100 ha!!, Liberec 9,27 ks/100 ha a Jablonec n. N. 12,99 ks/100 ha. Při vědomí, o jakou výrobní oblast se v rámci Libereckého kraje jedná, je takové zatížení absolutně nevyhovující.

Počet krav na 100 ha zemědělské půdy

Důležitým hodnotícím hlediskem dosažené intenzity chovu hospodářských zvířat je propočtení dosažených velkých dobytčích jednotek na hektar zemědělské půdy těch zvířat, kterým se zkrmují pícniny. Pro oblast Libereckého kraje důležitost vyplývá z vysokého zastoupení trvalých travních porostů a nutností v rámci agrotechniky zasazovat krmné plodiny do osevních plánů plodin pěstovaných na orné půdě. V rámci Libereckého kraje je v kategorii chovu krav, ostatního hovězího skotu, ovcí, koní a koz dosaženo celkem 36.470 velkých dobytčích jednotek. Přepočtem pak vychází intenzita 0,258 velkých dobytčích jednotek na hektar zemědělské půdy. To je opět pod průměrem ČR, která vykazuje 0,270 VDJ/ha z.p. Zde platí stejně jako u krav, že je výrazný rozdíl mezi jednotlivými okresy Libereckého kraje. Absolutně nejvyšší zatížení je v okrese Semily 0,438 VDJ/ha z.p. Ostatní okresy jsou s výjimkou Jablonce n.N. s 0,256 VDJ/ha z.p. pod průměrem ČR a to Česká Lípa 0,172 VDJ/ha z.p. a Liberec 0,196 VDJ/ha z.p.

Intenzita hovězího skotu, ovcí, koz a koní na 1 ha zemědělské půdy

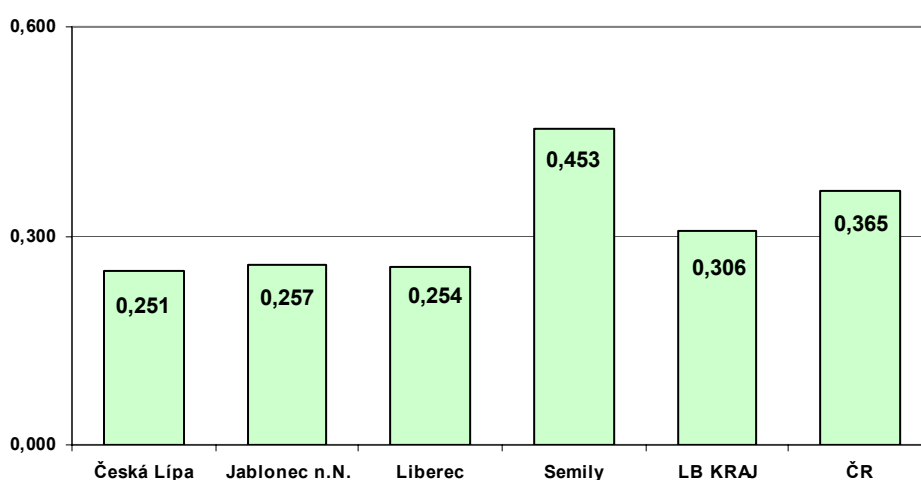

Stejně tak je Liberecký kraj pod průměrem ČR v hodnocení intenzity chovu prasat přepočtených na velké dobytčí jednotky na hektar zemědělské půdy. V rámci ČR je intenzita chovu prasat 0,087 VDJ/ha z.p., Liberecký kraj 0,044 VDJ/ha z.p. a v tom okresy Česká Lípa 0,069 VDJ/ha z.p., Liberec 0,053 VDJ/ha z.p., Semily 0,014 VDJ/ha z.p. a Jablonec n. N. 0,001 VDJ/ha z.p.

V chovu drůbeže je intenzita velkých dobytčích jednotek v rámci ČR 0,008 VDJ/ha z.p., Liberecký kraj 0,004 VDJ/ha z.p. a v tom je nad průměrem ČR pouze okres Česká Lípa s 0,009 VDJ/ha z.p. Pod průměrem jsou všechny další okresy a to Liberec 0,003 VDJ/ha z.p., Semily 0,001 VDJ/ha z.p. a Jablonec n.N. 0,00 VDJ/ha z.p.

Celkově struktura hospodářských zvířat chovaných v Libereckém kraji vykazuje intenzitu 0,306 VDJ/ha z.p., zatímco ČR 0,365 VDJ/ha z.p. Opět platí, že okres Semily je nad průměrem ČR s 0,453 VDJ/ha z.p., zatímco ostatní okresy jsou hluboko pod průměrem – Česká Lípa 0,251 VDJ/ha z.p., Jablonec n.N. 0,257 VDJ/ha z.p. a Liberec 0,254 VDJ/ha z.p.

Intenzita všech chovaných zvířat na 1 ha zemědělské půdy

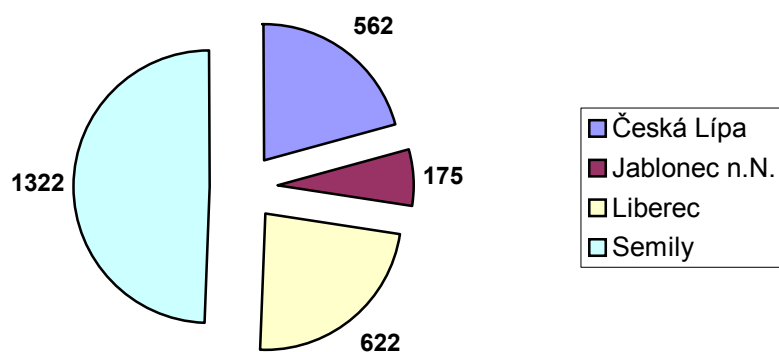
Závěrem k této kapitole lze s ohledem na výše uvedené konstatovat, že stavy zvířat jsou ve srovnání s ČR pod průměrem činícím 83 %, a to je jedna z příčin vysokého nevyužití zemědělské půdy, neboť oblast Libereckého kraje je výrobně charakteristická k chovu skotu. Příčiny tohoto stavu je třeba hledat ve způsobu privatizace a transformace, politickém rozhodování o zemědělství samém, důchodové situaci v agrárním sektoru v kraji apod.

4. Struktura zaměstnanosti

V současné době je v zemědělské prvovýrobě zaměstnáno v Libereckém kraji celkem 2 681 pracovníků. Z celkového počtu obyvatel Libereckého kraje, kterých je 429 tis., představuje podíl pracovníků v zemědělství 0,62 %. To odpovídá jedné třetině průměru ČR. Rozdílnou úroveň opět zaznamenávají jednotlivé okresy. Srovnávacím ukazatelem může být počet pracovníků na 100 ha zemědělské půdy. V rámci ČR to je 4,67 pracovníků, Liberecký kraj 1,90 pracovníků, okresy Česká Lípa 1,22 pracovníků, Jablonec n. N. 1,34 pracovníků, Liberec 1,40 pracovníků a Semily 3,52 pracovníků. Počty pracovníků v jednotlivých okresech odpovídají využití zemědělské půdy a rozsahu živočišné výroby. Ve vazbě na zemědělské vzdělání stojí za zmínku fakt, že největší podíl pracovníků tvoří zemědělci ve věku 40 – 50 let a to 854, což je 31,85 %, dále ve věku 50 – 61 let a to 740, tj. 27,60 %. Z výše uvedeného je zřejmé, že v období následujících deseti let důchodového věku dosáhne a nebo jej překročí téměř 60 % všech aktivně pracujících zemědělců. Lze

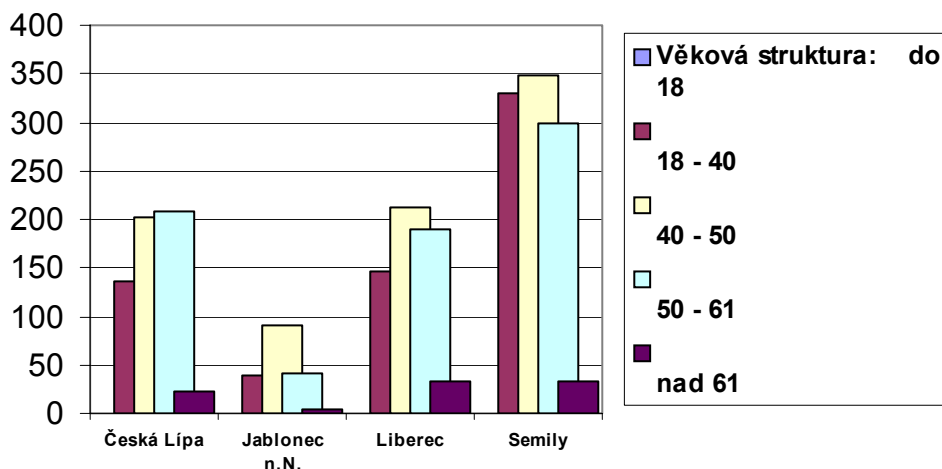
také předpokládat, že současný stav ovlivňující zaměstnanost v zemědělské prvovýrobě a to půda ležící ladem či malá intenzita zvířat, bude přijetím novelizací zákonů o prodeji státní půdy a změnou dotační politiky státu a vlivem působení dotací EU a strukturálních fondů EU překonán a bude existovat navýšená poptávka po zaměstnancích zemědělské prvovýroby a to především kvalifikovaných s vysokou mírou zručnosti a praktické dovednosti.

Grafické znázornění počtu pracovníků v zemědělské prvovýrobě vč. majitelů

Graf věkové struktury pracovníků v zemědělské prvovýrobě

(podrobně viz. tabulková příloha)

5. Struktury zemědělského učňovského a středního školství

Zemědělské školství zahrnuje několik oblastí, které jsou dány klasifikací oborů, jejichž hlavním posláním je profesní vzdělávání žáků v zemědělských, lesnických a potravinářských oborech na Střední odborné škole Česká Lípa a Střední zemědělské škole Frýdlant, středních odborných učilištích a učilištích Doksy, Frýdlant, Hejnice, Lomnice nad Popelkou 2x a Vysoké nad Jizerou, dále pouze „zemědělské“. Všechny školy mají své vzdělávací a výchovné cíle určené učebními plány. K 1.1.2002 budou všechny tyto školy ve zřizovací pravomoci Libereckého kraje.

Cílem je připravit žáky na práci středně odborných kádrů a na dělnická povolání. Teoretické vyučování probíhá interně, praktické vyučování v rozsahu 0-100% zajišťuje škola na externích, nebo interních pracovištích. Specifikou je Školní statek SOU a U Frýdlant, který je co do rozsahu zřejmě největším zařízením pro praktické vyučování žáků.

Vyučovací programy jsou strukturovány takto:

- a) učební 2leté – pro žáky s nedokončeným základním vzděláním
- b) učební 3leté
- c) studijní obory na SOŠ a SOU
- d) nástavbové obory – 2leté denní, 3leté dálkové pro absolventy 3letých učilišť
- e) speciální 2leté a 3leté obory na odborných učilištích

Přehled školských zařízení a jejich specifikace

Střední odborné učiliště a učiliště Frýdlant v Čechách

Struktura vyučovacích oborů:

(+- obor neotevřen)

zaměření oboru	délka a typ studia	studijní obor	počet žáků	typ	
zemědělství	4 leté studijní	zemědělský podnikatel	0 +		
	2 leté matur.nástavba	podnikání v ob. Zemědělství a les.hosp.	10	denní	
	3 leté matur.nástavba	podnikání v ob. Zemědělství a les.hosp.	5	dálkové	
	3 leté učební	farmář	55	denní	
			zemědělec - hospodyňka	0 +	
			opravář zeměděl.strojů	55	denní
potravinařství	2 leté matur.nástavba	zemědělská výroba	12	denní	
	2 leté matur.nástavba	podnikání v ob.obchodu a služeb	45	denní	
	3 leté matur.nástavba	podnikání v ob.obchodu a služeb	35	dálkové	
	3 leté učební	Pekař	32	denní	
		řezník - uzenář	18	denní	
		cukrář	3	doplň.	
služby	2 leté učební	potravinařská výroba	20	denní	
	nástavba dtto	potravinařství			
	3 leté učební	provoz služeb	50	denní	
		kuchař - číšník	74	denní	
stavebnictví		prodavač pro potr.zboží	25	denní	
	3 leté učební	zedník	10	denní	
	2 leté učební	stavební výroba	18	denní	

Organizace kurzů zemědělského minima a kurzů pro úřad práce.

Technické vybavení pro výuku:

70 zaměstnanců - 480 žáků

- z toho: 23 učitelů
- 24 mistrů odborné výchovy
- 4 vychovatelé
- 5 THP
- 14 správní personál

Areál školy byl dokončen v Bělíkově ulici od roku 1992

- 15 standardních učeben
- z toho 4 interaktivní učebny (video, kamery, PC)
- laboratoř
- učebna VT 15 míst na PC s Internetem
- keramická dílna
- svářečská škola
- soustružna
- montážní dílna
- ubytovací kapacita 80 míst hotelového typu
- stravovací kapacita 500 jídel denně
- tělocvična, fitness
- kantýna a nápojové automaty

Budova „B“, Frýdlant v Čechách ul. ČSA 66,67,288

- řeznická a uzenářská dílna

- pekárna a prodejna

Školní statek, Frýdlant v Čechách ul Zámecká 4005

- 20 zaměstnanců
- 480 ha zemědělské půdy – z toho 230 ha orné půdy
- uzavřené obraty stáda – skot 130 krav, 600 ks prasat, 800 ks králíků
- další chovy: koně 15 ks, ovce 10 ks, kozy 10 ks
- základní strojové vybavení na technologii hospodaření na půdě, zastaralé, ale funkční ustájovací kapacity, dílny, sklady, učebna, šatny a sociální zázemí pro výuku

Poslední investice do vybavení pomůckami pro výuku zemědělských oborů byly pořízeny v roce 1993/94, v současné době je inventář sloužící pro přímou výuku a činnost školního statku zastaralý a málo motivující.

Požadavky na vybavenost:

- + oplocení areálu – nutnost jeho dokončení
- + vybudování střešních nástaveb a odborných učeben
- + nákup nového strojního vybavení – 3 ks traktorů
 - linka na výrobu objemných krmiv, krmný vůz
 - stroje na polní práce
 - nová technologie dojení
- + vybudování zpracovatelského zázemí: mlékárna, porážka

Střední odborná škola Česká Lípa, Lužická 588

Skladba stud.oborů	počet tříd	počet žáků
Ekologie a ochrana přírody	5	143
z toho: energie a výr. technologie		27
životní prostředí měst a venkova		28
Ekonomika zemědělství a výživy zaměřením na cestovní ruch	4	111
Celkový počet tříd a žáků	9	254
kapacita školy		320

Součástí učebního plánu jsou další volitelné předměty k oboru Ekologie a ochrana přírody:

1. agroekologie	2. právo
3. energie a výrobní technologie	4. základy rétoriky
5. geodézie	6. seminář a cvičení z matematiky
7. motorová vozidla	8. účetnictví

9. okrasné zahradnictví	10. podnik, obchod a služby
11. vodárenství	12. psaní na stroji
13. životní prostředí měst a venkova	14. práce s počítačem
15. seminář z chemie	16. konverzace v cizím jazyce
17. biologicko – chemický seminář	18. psychologie
19. fotografování	20. marketing
21. lesnictví	22. management
23. myslivost	24. obchodní korespondence
25. rekultivace	26. agroturistika
27. základy techniky	

V oboru ekonomika zemědělství a výživy dobíhá obor Cestovní ruch a nastupuje obor Agropodnikání.

Materiální a technické podmínky pro činnost školy:

Areál školy tvoří budovy školy, rekonstruované dvě haly, pěstitelské pozemky, botanická a okrasná zahrada, ostatní plocha a komunikace.

Základním vybavením je:

- 10 tříd
- 10 odborných učeben
- 1 chemická laboratoř
- 1 tělocvična

Střední odborná škola má velmi veliký rozsah působnosti v získávání žáků:

Okres:	počet žáků.
Liberec	25
Jablonec n.N.	4
Česká Lípa	188
Semily	6
Trutnov	1
Jičín	3
Mladá Boleslav	4
Litoměřice	4
Teplice	1
Chomutov	1
Sokolov	1
Ústí nad Labem	1
Mělník	2
Děčín	14

Dlouhodobé koncepční záměry školy:

- zvýšení pedagogické vzdělanosti učitelů absolvováním kurzů práce s PC
- vybavování učeben moderními pomůckami
- nákupy nové odborné literatury
- vyřazení starých strojů z agropodnikání
- zřízení počítačové sítě ve škole
- specializace na studijní obor Ekologie a ochrana krajiny v návaznosti na spolupráci s Technickou univerzitou Liberec, zřízení jejího detašovaného pracoviště
- rozšíření botanické zahrady a arboreta

Střední odborné učiliště lesnické Hejnice

Počty žáků

V současné době studuje na SOU lesnickém Hejnice 196 žáků. Kapacita školy je 200 žáků a toto číslo je maximální, škola prostorově víc žáků nepojme. Zájem o studium převyšuje kapacitu školy.

Z tohoto počtu je 85 % žáků z Libereckého kraje a zbytek je z různých českých krajů. To je dáno tím, že část učebních oborů vyučovaných na škole navštěvují žáci z okresu Děčín, Mladá Boleslav a Jičín, na nástavbovém studiu studují žáci z českých lesnických učilišť.

Škola má tři budovy domova mládeže, ve kterých je ubytováno 120 žáků školy. Zbytek žáků, hlavně zletilých, je ubytován na privátech v Hejnicích. Celkem je ubytováno asi 85 % žáků školy.

Struktura oborů

Na škole jsou vyučovány čtyři učební obory a jeden maturitní nástavbový obor. Všechny vyučované obory jsou v souladu se vzdělávacím zaměřením školy, to je LES – DŘEVO – ZAHRADA – KRAJINA.

Seznam povolených studijních a učebních oborů, jejich zaměření:

33-41-L/006	Operátor dřevařské a nábytkářské výroby studium denní	délka studia : 4r. 0 měs.
41-51-H/008	Krajinář studium denní	délka studia : 3r. 0 měs
41-52-H/001	Zahradník studium denní	délka studia : 3r. 0 měs.
41-56-H/001	Mechanizátor lesní výroby studium denní	délka studia : 3r. 0 měs.
41-57-H/001	Zpracovatel dřeva studium denní	délka studia : 3r. 0 měs
64-41-L/518	Podnikání v oborech zemědělství a lesního hospodářství studium denní /nást./	délka studia : 2r. 0 měs.

Přehled vyučovaných oborů

Název oboru	Číselný kód oboru	Číslo jed.dokumentu	Délka přípravy
Krajinář	4151H/008	25150/98-23	3 roky 0 měsíců
Zahradník	4152H/001	805125/95-74	3 roky 0 měsíců
Mechanizátor lesní výroby	4156H/001	339948/94-74	3 roky 0 měsíců
Zpracovatel dřeva	4157H/001	136807/93-74	3 roky 0 měsíců
Podnikání v oborech zem. a lesního hospodářství	6441L/518	17277/93-23	2 roky 0 měsíců

Na škole se nevyučuje a nikdy nebyl vyučován čtyřletý učební obor s maturitou Operátor dřevařské výroby, protože kapacita školy je nedostatečná a investiční výstavba, slibovaná MZe ČR, se neuskutečnila.

Vybavení školy

Pro výuku teorie je škola vybavena dobře, moderní počítačová učebna byla pořízena hlavně zásluhou sponzorů. Postupná obměna zařízení a techniky sloužící teoretickému vyučování je zvládnutelná z rozpočtu školy.

Na obměnu strojů a zařízení pro odborný výcvik je potřeba větší finanční částku, než si škola dokáže vytvořit odepisováním majetku, do loňského roku nebyly odpisy finančně pokryty. Stroje a zařízení pro odborný výcvik jsou zčásti zastaralé a velkou nevýhodou je, že jsou vyučovány obory, ve kterých se žáci učí na drahých strojích a zařízeních (motorová pila 25.000 Kč, traktor na soustředování 1,500.000 Kč, harvester 12,000.000 Kč, dřevoobráběcí stroj 100.000 – 200.000 Kč). Východiskem je nácvik některých pracovních činností se žáky na moderních strojích a zařízeních v SRN, kde žáci konají odborný výcvik hrazený z projektů Evropské unie a Saské vlády. Toto však není trvalé řešení problému, kdy se škole nedostávají peníze na modernizaci strojů a zařízení pro odborný výcvik.

Domovy mládeže jsou vybaveny slušně, nikdo však nepočítá v rozpočtu s tím, že se zařízení časem zničí nebo přestane sloužit svému účelu. Na vybavení domovů mládeže nebyly poskytnuty peníze již několik let, takže povlečení a další drobnosti se kupují z peněz vyprodukovaných jinou činností.

Požadavky na vybavení školy

Je potřeba zahájit investiční výstavbu, postavit budovu školy, školní jídelny a tělocvičny. Tím se uvolní objekt odborného výcviku, do kterého jsou provizorně umístěny učebny. Dále by bylo potřeba opravovat a udržovat majetek kraje. Řešení havarijních situací a řešení stavů nouze toho už moc nezachrání. Technické vybavení školy lze realizovat postupně.

Praktické vyučování

Odborný výcvik konají žáci v dílnách odborného výcviku a na smluvních pracovištích. Škola má několik smluvních pracovišť, nejvýznamnějšími jsou Zahradnictví Frýdlant, patřící Městu Frýdlant, pila v Bílém Potoce, soukromé hospodářství manželů Dvořákových v Raspenavě (jiřinky), Lesy České republiky a Vojenské lesy a statky, lesní úsek Chlum. Tato pracoviště jsou dostatečná, škola neustále usiluje o zřízení školního polesí v prostorách lesního úseku Chlum.

Počty pedagogických pracovníků

Přehled odborné a pedagogické způsobilosti a věkové skladby pedagogického sboru

OPZ	Do 35 let celkem/ žen	35 – 45 let celkem/ žen	45 – 55 let celkem/ žen	55 let – důch. věk celkem/ žen	Důchodový věk celkem/ žen	Celkem / žen
OPZ úplná	8,20/ 2	8,14/ 3,54	5,53/ 0,19	2,35/ 1,35	0,19/ 0,19	24,41/ 7,27
OZ	1,50/ 1	2,76/ 0,76	0,29/ -	1,75/ -		6,30/ 1,76
PZ	0,09/ -	1,43/ 0,14	0,09/ -		0,14/	1,75/ 0,14
Žádná		0,19/ 0,19				0,19/ 0,19
Nově přijatí pedagogové		1,00/ -				1,00/ -
Ukončené PP pedagogů					0,17/ -	0,17/ -
Celkem	9,79/ 3	12,52/ 4,63	5,91/ 0,19	4,10/ 1,35	0,33/ 0,19	32,65/9,36
Fyzické osoby	9/3	13/5	8/1	3/1	2/1	35/11

Poznámky: OPZ – odborná a pedagogická způsobilost, OZ – odborná způsobilost, PZ – pedagogická způsobilost

V současné době nepracují na škole pedagogičtí pracovníci, kteří by neměli naplněný úvazek.

Střední odborné učiliště a Učiliště Doksy

V SOU a U Doksy jsou zařazeny obory:

- zemědělské prvovýroby - zemědělec – hospodyňka
 - zemědělská výroba
 - lesní výroba
- stavební obory
- gastroobory

Na zemědělských oborech je v současné době celkem 94 žáků z toho 7 dívek.

Nejvyšší počet žáků je na oboru: zemědělec – hospodyňka a to 54, z toho 7 dívek. Obor je tříletý pro žáky s ukončeným základním vzděláním.

V odborných kurzech lze získat další odborné vzdělání s kvalifikačními průkazy:

- řidičský průkaz skupiny B,T,C
- svářečský průkaz
- kurs ovládnutí motorové pily a křovinořezu
- obsluha vysokozdvížného vozíku

Dvouleté učební obory:

- lesní výroba
- zemědělská výroba

Jsou doplněny kurzy na získání řidičského průkazu skupiny T , obsluha vysokozdvížného vozíku a práce s motorovou pilou a křovinořezem.

SOUz Doksy má možnost zavést nástavbové studium zakončené maturitní zkouškou.

Technické vybavení: - 8 kolových traktorů Zetor 7011 – 7245
- kolový tahač ŠT 180
- stroje a zařízení na kultivaci, setí, sklizeň plodin, ošetřování a hnojení porostů

Vybavení je vesměs zastaralé a nutné k výměně za modernější techniku.

Vybavení pro výuku řidičů: Zetor 7011, Škoda favorit, ŠT Liaz.

SOUz disponuje: 4 dílnami s halou. Dílny jsou kombinované s kovárnou, kovo a dřevoobráběcím zařízením.

Praxe je vykonávána na zemědělských podnicích a to jak v rostlinné, mechanizační i živočišné výrobě. K dispozici je 21 ha pronajaté zemědělské půdy k pěstování polních kultur.

Rozvojové programy :

- dovybavení moderní vyhovující technikou,
- rekonstrukce a modernizace dílen
- rozšíření rekvalifikačních kurzů pro úřad práce
- otevření doškolovacích kurzů pro zemědělskou veřejnost

Střední odborné učiliště lesnické Lomnice nad Popelkou- odloučené pracoviště Harrachov**Základní údaje o třídách a žácích**

Počet žáků : 126
Počet tříd: 5 učební obory
nástavbové studium:
průměr na třídu: 24 žáků
průměr žáků na učitele: 26 žáků

Přehled studijních oborů:

Učební obory: - mechanik opravář lesních strojů a zařízení
- automechanik
- krajinář – krajinářka
- obrábění kovů

Nástavbové studium: - podnikání v technických oborech

Nově otevírány obory : - vývojové trendy
- mechanik strojů a zařízení

Technické vybavení pro výuku:

Počet učeben: - 6, z toho 4 odborné

Vybavenost je základní se zastaralou technikou, kterou nelze modernizovat.

Počítačové učebny mnohdy z domácích zdrojů (vybavenost ZŠ je lepší).

Odborný výcvik zajišťuje učiliště ve svých dílnách:

- svařovna – plamen
- svařovna – el. oblouk v CO₂

Vybavení: svářečky, nůžky, brusky – učebny je třeba dovybavit svářecí technikou nové generace.

- opravna motorových vozidel:

Vybavení: - vyvažovačka (nefunkční)

- nájezdová zkušebna brzd
- diagnostická stoličky
- zkoušečka vstřikování
- analyzátor výfukových plynů

Dílnu je třeba dovybavit: vyvažovačkou a sloupovým zvedákem

- ruční zpracování kovů
- ruční opracování plechů
- strojní obrábění
vybavení: bruska, soustruh, fréza
dovybavit: univerzální soustruh

Integrovaná střední škola ve Vysokém nad Jizerou

Počty žáků: v učebních a studijních oborech zaměřené na problematiku zemědělství jsou v tomto roce naplněny pouze obory:

opravář zemědělských strojů v počtu	– 38 žáků
podnikání v zemědělství a lesním hospodářství	– 6 žáků
dálková forma nástavby	– 6 posluchačů

Struktura oboru

opravář zemědělských strojů (41-55-H/003)
podnikání v zemědělství a lesním hospodářství (64-41-L/518)

Další nabízené obory, které nejsou v tomto roce otevřeny:

zemědělec – hospodyňka (41-51-H/007)
farmář – farmářka (41-51-H/003)

Technické vybavení pro výuku

Opravář zemědělských strojů:

1/ Kompletní vybavení dílen odborného výcviku

- 1) dílna – svařování
- 2) dílna – diagnostika zemědělské techniky
- 3) dílna – montážní
- 4) dílna – ručního zpracování kovů
- 5) dílna – strojního obrábění

2/ Základní vybavení zemědělskou technikou – traktory I. a II. unifikované řady a zemědělské stroje

- drobná zemědělská technika
- speciální zemědělská technika (např. ŠKODA 180)

Veškerá technika pro zajištění praktického výcviku řízení motorových vozidel skupiny A,B,T,C,E.

Požadavky na vybavení

Pro komplexní vybavení učebního oboru opravář zemědělských strojů je potřeba dokompletování dílny strojního obrábění. Technika na diagnostikování motorů traktorů. Mobilní svařovací souprava pro svařování v ochranné atmosféře.

Zázemí praktického vyučování

Viz. Bod III.

Počty a zatížení pedagogického personálu

Škola disponuje dostatečnou kapacitou odborného zemědělského pedagogického personálu. V současné době je využito 5 učitelů odbor. předmětů, 4 mistři odborného výcviku.

Závěr

V současné době škola nemá plně vytíženou kapacitu v zemědělských oborech z důvodu malého zájmu žáků.

Střední zemědělská škola a obchodní akademie Frýdlant, Zámecká 4003

Tabulka č. 1: Přehled studijních oborů a jejich zaměření

	Číselný kód oboru	Název studijního oboru	Č.j. – schválení
1.	41-41-M/001	Agropodnikání	18875/93-23
2.	63-41-M/004	Obchodní akademie	19295/94-23

1. Studijní obor Agropodnikání - kód 41-41-M/001 - je vyučován dle učebních dokumentů schválených MŠMT ke dni 22. 6. 1993 pod č. j. 18 875/93-23.
2. Studijní obor Obchodní akademie – kód 63-41-M/004 - byl vyučován dle pedagogických dokumentů schválených MŠMT ke dni 1. 9. 1994, které jsou rozpracovány v souladu se standardem odborného vzdělávání pro obchodní akademie, schváleným dne 25. 8. 1998 pod č. j. 25 028/98-23 s platností od 1. 9. 1998.

Celková kapacita školy je: 8 tříd – 240 žáků
Počet učeben je: 16

Naplněnost školy dosahuje 72 %, kde na celkovou kapacitu 240 žáků je 174 žáků v 8. třídách. Nižší naplněnost je u zemědělského studijního oboru.

Z celkového počtu žáků je 46 % z oblast Frýdlantska, t j. 81 žáků, 85 žáků dojíždí z Liberecka, 7 z Jablonecka a 1 z Ústecka.

Vedlejší činnost je zaměřena na vzdělávací a poradenskou činnost a pronájem.

Stravování žáků i personálu a ubytování žáků je smluvně zajištěno v nedalekém SOU a U v Bělíkově ulici.

Tabulka č. 2: Základní údaje o třídách a žácích školy

Škola	Počet tříd	Počet žáků	O žáků na třídu	O žáků na učitele
AP	4	69	17,25	10,65x
OA	4	105	26,25	10,65x
Celkem	8	174	21,75	10,65x

Poznámka x) číslo vyjadřuje průměr žáků na učitele za oba studijní obory

Tabulka č. 3: Přehled odborné a pedagogické způsobilosti

OPZ	Do 35 let	35 až 45 let	45 až 55 let	55 let až důch.věk	Důchodový věk	Celkem/žen
	Celkem/žen	celkem/žen	celkem/žen	celkem/žen	celkem/žen	žen
OPZ úplná	2/1	1/0	5/2	1/0		
OZ	3/2	2/1	3/2			
Žádná			1/1			
Nově přijatí	1/1		1/1			
Ukončené PP						

Ve studijním oboru agropodnikání je praxe individuální. Zemědělské podniky a organizace jako smluvní pracoviště pro praxe studentů agropodnikání:

Agro Rubín a. s. Svijanský Újezd	2. a 3. ročník
Dvůr Borčice	2. ročník
Biofarma a strojní družstvo Nová Ves	4. ročník
Občanské sdružení Svítání Liberec	1. ročník
Saský zemědělský svaz v Löbau	3. ročník- měsíční prázdninová praxe

Škola dále spolupracuje s dalšími subjekty:

- Agrární komora Liberec – účast na akcích se zemědělskou tematikou a zapojení v rámci zemědělské koncepce kraje.
- Saský zemědělský svaz a úřad Löbau – organizace, zajišťování praxí a exkurzí pro studenty agropodnikání.

SOU a U Frýdlant – společné využívání školního hospodářství pro praxe žáků, školní jídelny a domova mládeže.

- Agromek – tradičně škola zorganizovala tematický zájezd pro 174 účastníků na výstavu zemědělské mechanizace a technologie v působnosti celé ČR do Herningu v Dánsku.
- Zemědělský svaz St.Gallen (Švýcarsko) – tradiční organizace čtyřměsíčních stáží pro absolventy. Celkově se zúčastnilo 16 absolventů, z toho polovina vlastních a polovina z jiných škol.
- Kantonální zemědělská škola a poradenská centrála Salez v kantonu St. Gallen – výměna zkušeností, pomoc v organizaci stáží a tematické zájezdy.
- CSB Milltiz v Sasku – ve spolupráci s SOU a U Frýdlant a SOU Hejnice se nepodařilo dokončit započaté práce na budování naučné zahrady pro nedostatek finančních prostředků ze strany saského ministerstva zemědělství, příslibených

v rámci projektu CSB Milltiz, kde garantem organizačního zajištění bylo SOU a U Frýdlant.

SOU lesnické Lomnice n.P.

(zdroj informací SOU)

Počty žáků: celkem 185 žáků

Obory v SOU: mechanizátor lesní výroby - tříletý učební obor
mechanik opravář - tříletý učební obor
krajinář - krajinářka - tříletý učební
lesní výroba - dvouletý učební obor
podnikání v technických povoláních

dvouletá nástavba s maturitou

Technické vybavení pro výuku: dostačující, nutná obměna zastaralých učebních pomůcek

Zázemí praktického vyučování: výhledově nutná obnova opotřebovaných učebních pomůcek

Počty a zatížení pedagogického personálu: stabilní, plně zatížený pedagogický personál

Faktory ovlivňující vzdělávání

Žáci začínají studovat podle:

- uplatnitelnosti na trhu práce
- zájmu žáka
- dostupnosti a renomé školy
- zázemí žáka
- prostupnosti oboru
- „appendix“ (přídavné oblasti výuky – ŘP apod.) oborů
- délky vzdělání a podobně.

a) Pozitiva „zemědělského“ školství

- vzdělání pro širokou populaci,
- velká nabídka oborů,
- možnost realizace v případě problémů,
- získávání pracovní dovednosti
- produktivní práce žáků
- zapojení do pracovního procesu na pracovištích
- praktické seznamování s ochranou životního prostředí

b) Negativa „zemědělského“ školství

- malý zájem o vzdělání na učilištích způsobený nadbytkem míst na technických nezemědělských SOŠ - nízká míra společenského hodnocení zemědělského podnikání
- nízká aspirační úroveň žáků,
- negativní sociálně-patologické jevy,
- lokální vysoká nezaměstnanost,
- finanční náročnost praktického vyučování,

- malý zájem podnikatelské sféry o vlastní odpovědnost v profesní přípravě.

c) Šance pro rozvoj zemědělského školství

vzhledem k malé rozloze kraje je možné zajistit dostupnost vzdělání v téměř všech sférách zájmu,

- široká studijní nabídka a obslužnost,
- existence koncepcí rozvoje škol (dlouhodobý záměr vzdělávání v LK)
- existence prosperujících firem se zájmem o kvalifikovanou pracovní sílu,
- podmínky pro rozvoj zahraniční spolupráce (Phare, Sokrates, Leonardo,....),
- lokální přístup ke kultuře a sportu
- existence koncepce rozvoje zemědělství v LK

d) Rizika pro rozvoj

- nejasná koncepce vzdělávání a jeho financování,
- nevyhovující legislativa,
- veliké lokální rozdíly ve demografickém složení, kupní síle obyvatel a dopravní obslužnosti,
- preference a podpora podnikání v jiných nezemědělských oborech

e) Místní specifika sítě

Struktura oborů je v kraji dostačující, ale přes klesající populační křivku je nabídka míst a oborů minimálně stejná. Pokud budou nastavována nová pravidla a limity je nutné zvážit jaké, v jakých oborech a v jakém rozsahu budeme vzdělávání poskytovat, nastavit limity, které musí školy splnit, aby mohly v povolených oborech poskytovat vzdělání, buď na základě direktivy, nebo volné soutěže časově a prostorově vymezené, tak, aby lokálně nebyl převis nabídky, který vede k neefektivnímu vynakládání prostředků na vzdělávání.

f) Spolupráce v rámci kraje

- mezi školami
- na bázi nezávislých profesních sdružení

6. Struktura zpracovatelského průmyslu

Mlékárenská výroba Libereckého kraje:

Uplynulých deset let přineslo i výrobám, které navazují na zpracování zemědělských produktů, velice výrazné změny. Největším zlomem ve zpracování mléka byl nejen úbytek krav s produkcí mléka, ale i následná privatizace mlékárenského průmyslu. Po rozpadu gigantu Bohušovické mlékárny, které řídily i Milko Liberec a Mlékárnu Česká Lípa, došlo k privatizaci obou zmíněných moderních mlékárenských provozů. Milko Liberec šlo k svému zániku již za ředitelování ing. Hoška, který mlékárnu sice modernizoval, ale za velice vysokých investic a to především na úkor zemědělských dodavatelů. Sliby vysokých výkupních cen za surovinu, úvěry a stálé oddalování plateb zemědělcům, vedly mlékárnu k obrovské zadluženosti, která i díky umělé přezaměstnanosti v době prudkého poklesu dodávek suroviny, znamenala až vyhlášení konkurzu. Milko Liberec vlastnilo i dva další provozy a to výrobu sýrů ve Frýdlantě v Čechách, která byla privatizována jako první a také první ukončila svoji činnost, výrobu másla Příšovice, která díky předvídatelnému zásahu představenstva Milka, byla prodána před vyhlášením konkurzu výraznému vlastníkovi akcií a významnému věřiteli a dodavateli obalů Plastcomu Praha a.s. Ten investoval a stále investuje do této mlékárny nemalé prostředky a staví z ní moderní provoz.

Podobný osud potkal i Mlékárnu Česká Lípa, která svůj výrobní program měla založenou především na sušení mléka a jeho vývozu. I zde došlo k velkému zadlužení, vzhledem k vysokým investicím. V současné době se tato mlékárna rekonstruuje a předpokládá se v brzkém čase její znovuotevření.

Na druhé straně však vznikly menší zpracovny a provozy, které svou specifickou výrobou dokázaly přečkat kritické časy mlékárenského průmyslu a jejich činnost pokračuje dodnes. Světlou výjimkou v dokonalém sladění výroby a zpracování mléka je malá mlékárnička soukromého zemědělce pana Josefa Šourka.

Současné mlékárenské provozy Libereckého kraje:

Mlékárna Příšovice – Plastcom Praha a.s.

Mlékárna Kruh u Jilemnice

Šourek Josef – farma Filoun

Mlékárna Rovensko pod Troskami

Mlékárny mimo kraj: odebírají mléko z kraje

Mlékárna Varnsdorf

Mlékárna Čejetický

Mlékárna Jičín

Mlékárna Teplice

Výrobní tavených sýrů v kraji:

TPK Velký Valtinov

Nejvýraznějším odběratelem mléčné suroviny v kraji je Mlékárna Příšovice – Plastcom Praha a.s. Kapacita mlékárny po vybudování centrální máslovny , kde

bude zahájena výroba na konci října 2002, je 18 000 litrů smetany denně s možností rozšíření na 30 000 litrů denně. To odpovídá ekvivalentu mléka 180 000 resp. 300 000 litrů. Mlékárna je v současné době po zásadní rekonstrukci, došlo ke zvýšení kapacity instalací třetího pasterizačního zařízení s průhřevem 20 000 litrů mléka za hodinu, takže lze zvýšit kapacitu zpracování mléka až na 250 000 litrů denně.

Výrobní programy jednotlivých mlékáren Libereckého kraje a jeho okolí...

Mlékárna Příšovice - výroba eidamské cihly, uzených sýrů, másla, sušeného odstředěného mléka, sušeného podmásli, syrovátky. Mlékárna je exportérem másla a sušeného odstředěného mléka.

Mlékárna Varnsdorf - nosným programem je výroba eidamské cihly 30 %.

Mlékárna kruh u Jilemnice – výroba ementálských sýrů.

Farma Filoun - výroba syrového pasterovaného mléka, másla, tvarohu, smetany, tvarohových ochucovaných sýrů – místní speciality ekologického hospodaření.

Mlékárna Rovensko pod Troskami - výroba balkánských sýrů a sýru Istanbuli.

Mlékárna Čejetický - výroba konzumního mléka, smetany, másla, tvarohu, zakysaných mléčných nápojů (kefir, podmásli, acidofilní mléko, syrovátkové nápoje).

Mlékárna Jičín - výroba eidamské cihly, uzených sýrů, porcovaných sýrů, másla, jogurtů, konzumního mléka a smetany.

Mlékárna Teplice - výroba konzumního mléka, másla, tvarohu, jogurtů, Smetany.

TPK Velký Valtinov - výroba tavených sýrů všech chutí a z nich i plátkových sýrů známých pod názvy Matador, Maratonec apod.

Mlékárna Česká Lípa -v současnosti je připravován výrobní program na sušené mléko, smetanu a syrovátku, výrobu rostlinného tuku Rama, tvarohu

Produkce mléka v Libereckém kraji rok 2001

okres	Česká Lípa	Liberec	Jablonec	Semily	kraj celkem
výroba denní v litrech	27 145	31 586	15 542	98 386	172 660
roční v tis. lt.	9 908	11 529	5 673	35 911	63 021
dodávka denní v litrech	24 702	28 743	14 143	89 531	157 121
roční v tis. lt.	9 016	10 491	5 162	32 679	57 349

Zpracovatelská kapacita mlékáren Libereckého kraje

Mlékárna	kapacita lt mléka/den		
	aktuální	provozní	maximální
Příšovice	80 000	120 000	150 000
Varnsdorf	20 000	50 000	60 000
Kruh u Jilemnice	40 000	60 000	60 000
Rovensko pod Troskami	12 000	18 000	20 000
Farma Filoun	400	500	1 000
Česká Lípa	0	0	200 000
Celkem kraj	152 400	248 500	491 000

Vývoz mléka z kraje v litrech:

V současné době se z Libereckého kraje do mlékáren v Jičíně, Čejeticích a Teplicích vyváží celkem 61 000 litrů mléčné suroviny denně.

Dovoz mléka do kraje v litrech:

Pro pokrytí potřeb mlékáren Libereckého kraje se denně dováží přes 56 279 litrů mléka. Tento stav je důsledek vývoje posledních deseti let a má své kořeny mimo jiné i v privatizaci. Některé významné mlékárny, například MILKO Liberec a Mlékárna v České Lípě, podbízením nereálně vysokých cen za dodané mléko nedokázaly své závazky hradit a to je samotné přivedlo k likvidaci. Současně s tím do likvidace přivedly i celou řadu zemědělských subjektů. V této době ostatní zemědělské subjekty nacházely odběratele za hranicemi okresů a tím i dnešního kraje.

Z uvedených přehledů jasně vyplývá, že místní zpracovatelské kapacity plně dostačují současnému trendu výroby a dodávky mléka. Navíc jsou připraveny zvýšit zpracování až na maximální hranici, takže se tu otevírá prostor pro zvýšení zástavu krav v Libereckém kraji.

Přehled o spotřebě a dodávce mléka v Libereckém kraji

Ukazatel	jedn.	Liberecký kraj	ČR
Roční spotřeba na 1 obyvatele	kg	195,20	215,00
Roční spotřeba na 1 obyvatele	lt	201,06	221,45
Celková spotřeba	tis.lt	86610	
Celková výroba	tis.lt.	57349	
Rozdíl (Výroba-Spotřeba)	tis.lt.	-29261	

Z výše uvedené tabulky je zřejmé, že současná spotřeba mléka a mléčných výrobků obyvatel Libereckého kraje není pokryta výrobou zemědělskými subjekty kraje o více jak 29 milionů litrů mléka ročně. Při nezměněném početním stavu krav a při současném trendu, kdy se spotřeba mléka v rámci ČR zvyšuje, naroste tento deficit až na 35 milionů litrů mléka ročně.

Z celkové bilance potřeby mléka v Libereckém kraji je jasné, že je zde velká rezerva pro rozšíření chovu krav s mléčnou produkcí. Současný trend výroby mlékáren je na dobré úrovni. Výrazně zde však chybí speciální výroba krajových výrobků. Pouze jeden jediný splňuje požadavky na krajovou specialitu a tou je Příšovický bylinkový zrající tvrdý sýr Gaston. Mlékárna Příšovice by se ráda specializovala na výrobu krajových specialit, především by uvítala rozšíření chovu koz a získala mléčnou produkci z těchto chovů. Kombinací kravského a kozího mléka by vznikaly velice kvalitní a atraktivní výrobky. Proto další ukazatel, který je zde uváděn, je orientačním číslem kam až by bylo možno v chovu krav či mléčných koz dojít.

Množství možného zástavu krav pro soběstačnost kraje

Pro naplnění soběstačnosti kraje v produkci mléka by bylo zapotřebí zvýšit stavy krav s mléčnou produkcí až o 8000 kusů krav. Mlékárenství má v Libereckém kraji velice solidní minulost a perspektivní budoucnost. Chovatelům se vedle produkce kravského mléka nabízí i netradiční produkce například kozího mléka k výrobě krajových specialit apod. Produkce mléka je v Libereckém kraji rozhodujícím odvětvím a podílí se na ekonomické situaci zemědělského sektoru. Proto je nutné věnovat zpracovatelskému významnou pozornost.

Zpracování masa v Libereckém kraji

Současný stav porážkových a zpracovatelských provozů

Po roce 1990 prodělalo výrazné změny v Libereckém kraji i zpracování bílého a červeného masa. Privatizací Severočeského masného průmyslu Liberec a Severočeského drůbežního průmyslu Příšovice, vznikly samostatné subjekty Liberecký masný podnik a.s., Jablonecká řeznická společnost a Drůbežářský závod Příšovice. V průběhu 90. let bylo nutno z hlediska nevyhovujících hygienických a veterinárních podmínek provést ve všech těchto subjektech rozsáhlé rekonstrukční změny, které díky tomu, že podniky byly evidentně privatizovány bez výhledu na budoucnost, se neuskutečnily a všechny provozy ukončily svoji činnost. Z části byly tunelovány a z části vsadily na levné nákupy restituovaných zvířat a nestačily finančně na později ustálený trh s masnou komoditou. Pro zastaralost provozu tak ukončily činnost jak Liberecký masný průmysl a.s., tak Jablonecká řeznická společnost, na kterou byl vyhlášen konkurz. Tím skončila i provozovna ve Vratislavicích nad Nisou.

V průběhu 90. let byly vybudovány malé porážkové kapacity. Bohužel takto vynaložené investice, budované bez perspektivy uplatňování nových hygienických zásad, vedly k ukončení činnosti některých z nich. Příkladem mohou být jatky s masnou výrobou v Bulovce.

Jatky vybudované Agrogalasem Frýdlant v Čechách byly kapacitně silně poddimenzovány a pro nedostatek financí na jejich rekonstrukci byla v počátku roku 2002 ukončena výroba. V současné době je prováděna rekonstrukce společností Folda s.r.o. na výrobu masných výrobků, která bude vyhovovat současným standardům a požadavkům EU.

Jatky a masná výroba Prošek ve Frýdlantě jsou svojí porážkovou kapacitou zařazeny již do velkých jatek. V současné době jsou zařazeny ve skupině B3 evropských standardů a musí během krátké doby provést nezbytné úpravy.

Jatky CARO Světlá pod Ještědem s masnou výrobou jsou kapacitně stísněné a s omezenými možnostmi rekonstrukce v památkově chráněné oblasti. Jsou zařazeny ve skupině C 1 a je předpoklad, že ukončí v letošním roce svoji činnost.

Malé jatky s výrobnou v Chrastavě společnosti Mirkas ukončily v roce 1996 jatečnou činnost a věnují se výrobě kvalitních masných výrobků. Mají problémy s financováním přechodu na evropskou standardizaci.

Malé porážky v okrese Liberec byly ještě v Rynolticích – Kuzebouch a v Hrádku nad Nisou – Statek Hrádek. Porážkovou činnost ukončily v roce 1996.

Na okrese Jablonec nad Nisou byly malé porážkové kapacity ve Velkých Hamrech – Šorejsová. Porážka ukončena v roce 1998. Dále byly rekonstruovány malé jatky u řeznictví Bukvic v Železném Brodě s maximálně dvěma porážkovými dny. Provádějí se další úpravy na evropské standardy a uvažuje se o vybudování masné výroby.

V obou okresech vznikla řada samostatných masných výroben. Mnohé z nich pro nedostatek finančních prostředků nutných ke standardizaci ukončila svoji činnost:

Nika v Chrastavě, Hudec - Vratislavice nad Nisou, Vinš - Jablonec nad Nisou, ZOD Bílá, Schley - Železný Brod, Šmíd - Roveň, Fencel - Jablonec nad Nisou, Švorc - Jablonec nad Nisou.

Drůbežářský podnik Příšovice zajišťoval porážku veškeré drůbeže. Vzhledem k nemožnosti profinancování rekonstrukce, zejména chladiřenského zařízení, ukončil porážkovou činnost v roce 1994. Od roku 1996 pracuje podnik pod hlavičkou Drůbež Příšovice a.s., požádal MZe ČR o přechodné období a zpracovává projekt na modernizaci masné výroby. V této provozovně se provádí pouze bourání a zpracování bílého masa.

K datu 15.9.2002 je zařazeno podle hygienických kritérií evropské klasifikace:

Ve skupině C 1:

- 1 jatky
- 8 masných výroben
- 7 bouráren masa
- 1 sběrné místo zvěřiny

Tyto provozy musí do konce roku 2002 odstranit stávající závady a zlepšit hygienické standardy, aby mohlo být provedeno přeřazení do vyšší kategorie, nebo mít zpracovávánu projektovou dokumentaci na rekonstrukci a požádat o přechodné období v rámci přístupových jednání s EU, nebo ukončit svoji činnost.

Ve skupině B 3:

- 2 jatky
- 11 bouráren masa a provozoven drůbeže
- 11 výroben masných výrobků

Tyto provozy nevyhovují evropským standardům, ale mají možnost do konce roku 2003 provést nezbytné úpravy a modernizace.

Ve skupině B 2 :

Nejsou zařazeny jatky ani výroby masných výrobků

Ve skupině A 3 :

- 4 sběrná místa zvěřiny
- 1 mrazírny v Příšovicích

Z uvedeného přehledu vyplývá, že v okresech Liberec a Jablonec nad Nisou není dostatečná porážková kapacita na hospodářská zvířata. Navíc přetrvává zájem zpracovatelů nakupovat levné krávy i z jiných krajů. To vše vede k tomu, že zvířata vyprodukovaná v kraji jsou prodávána na porážku do jiných krajů a naopak zpracovatelé musí nakupovat nebourané nebo bourané maso z jiných krajů. Vše je spojeno s nežádoucími transporty živých zvířat i masa.

Varujícím problémem je to, že v kraji chybí sanitní jatka !!!!!

V důsledku porážkových kapacit by mohla nastat situace, že počet porážených zvířat bude mít sestupnou tendenci.

Na okrese Semily v období od roku 1990 došlo k zásadním majetkovým změnám u již stávajících provozovatelů jateční činnosti a výrobců masných výrobků, tak i ke změnám kvantitativním.

Z podniků Východočeského průmyslu masného vznikly samostatné subjekty:

Maso Turnov a.s. – porážka a výroba – záhy zanikla
Jatky Lomnice nad Popelkou a.s. , které ještě donedávna provozovaly i sanitní porážku – zařazeny do C 1

Nově vzniklé subjekty:

- Agrodružstvo vlastníků Libštát – s výrobní činností – zařazení do B 3
- Maso Radvánovice s.r.o. – výrobní činnost – porážka – zařazení do B 3
- Miroslav Nosek, řeznictví a uzenářství Studenec – porážka i výroba masných výrobků – zařazen do C 1

Důsledkem demonopolizace Masného průmyslu vznikaly kapacity nové, často s podporou státu a zejména v počtu, který neodpovídal potřebám. V roce 2002 se tlak orgánů veterinární péče na subjekty vystupňoval a také oni sami pochopily, že je nutno výrobu a porážku provozovat podle nových hygienických zásad. Některé z nich opustily jateční činnost a svůj veškerý potenciál soustředily do výroby masných výrobků. Podstatné je, že v okrese Semily vznikla moderní porážková kapacita Nosek – Studenec.

Další subjekty působící na okrese Semily ve zpracování masa:

Cutisin a.s. Jilemnice – součást zahraničního konsorcia Devro – Teepack group – jeho záběr se vymyká tomuto hodnocení – zařazen do B 3.

Dále to jsou drobní výrobci masných výrobků, kteří svou produkcí neurčují ani směr či sílu zemědělské prvovýroby a její zpracovatelské možnosti.

V okrese Česká Lípa je stávající stav masného průmyslu stejně neutěšený jako v ostatních okresech Libereckého kraje. Činnost ukončily sanitní jatka v Mimoní a nastal pozvolný úbytek drobných zpracovatelů a prodejců masa.

Podniky, které přežily privatizaci masného průmyslu jsou v situaci, kdy nutně potřebují realizaci nutných opatření ke splnění Evropských standardů.

- Masný průmysl Česká Lípa s.r.o. – jatky s bourárnou a zpracováním jsou zařazeny ve skupině C 1, zde je nutná celková rekonstrukce provozů
- VÁŠA s.r.o. – v provozovně probíhá rekonstrukce vepřové porážky, je nutná rekonstrukce i porážky hovězí – zařazení ve skupině C 1
- Porážkové místo RESPO s.r.o. – nutná rekonstrukce zejména hygienického krčku a oddělení čistých a špinavých cest mezi jateční a zpracovatelskou výrobou – zařazení ve skupině C 1
- Drůbeží jatky ZOD Brniště – nutné vyřešení venkovních komunikací – zařazení ve skupině C 1
- Porcována drůbežního masa – DOLS s.r.o. – nutná celková rekonstrukce provozovny – zařazení ve skupině C 1

Dále na Českolipsku působí 9 výrobců masných výrobků oproti 24 v roce 1992.

Porážky jatečných kusů zvířat v Libereckém kraji za období 1.11.2000 – 31.10.2001 (hygienický rok)

červené maso

Okres	krávy	jalovice	ostatní ost.skot	celkem skot	telata	prasata	ovce	Kozy	koně	celkem
Česká Lípa	2 741	739	2 347	5 827	146	39 332	0	0	2	45 307
Liberec a Jablonec n. N.	479	246	823	1 548	144	14 247	26	2	1	15 968
Semily	1 058	354	1 181	2 593	155	16 633	98	31	8	19 518
Liberecký kraj celkem	4 278	1 339	4 351	9 968	445	70 212	124	33	11	80 793

Kapacity zpracovatelů masa v Libereckém kraji za rok 2001

Okres	porážky VDJ/rok	bourání masa v t/rok		masná výroba v t/rok
		červené	bílé	
Liberec, Jablonec	2 504	2 574	2 002	3 640
Česká Lípa	13 693	8 579	2 911	3 375
Semily	11 120	1 200	0	2 000
Celkem	27 317	12 353	4 913	9 015

V druhovém členění tzv. „bílého masa“ bylo v uvedeném období od 1.11.2000 do 31.10.2001 poráženo celkem 142.235 kusů krůt a krocanů v okrese Česká Lípa.

Mlýny Liberecký kraj

V Libereckém kraji jsou dva pšeničné mlýny:

Mlýn Svijany kapacita mlýna 33.000 tun ročně.

Mlýn se snaží využít své kapacity. Je modernizovaný a splňuje podmínky ISO 180 9001. V současné době pracuje ve společnosti 32 zaměstnanců včetně pěti rodinných příslušníků. Sortiment zahrnuje všechny druhy standardních pekařských mouk, zlepšující pekařské přípravky a moučné směsi. Neustále investuje, což se projevuje na kvalitě a schopnosti konkurovat na trhu.

Mlýn Raspenava semelek mlýna je 32.000 tun ročně

Mlýn je v současné době pronajatý společnosti MILLBA – CZECH a.s., která sdružuje pekárny Severních Čechách a v Praze MICHLI. Mlýn byl přestaven na pšeničný mlýn. Postupně se mlýn za pomoci investic modernizuje. Jeho kapacita je plně naplněna a výtěžnost je kolem 80 %. Ve mlýně pracuje 20 zaměstnanců.

Pekařská výroba

V současné době lze velice těžko zjistit, kolik pekařských a cukrárenských živností pracuje v Libereckém kraji. Na základě živnostenských oprávnění řada fyzických i právnických osob v této době nepodniká v oboru. Nelze zjistit ani dle statistik nevládních organizací, které sdružují subjekty zabývající se pekárenskou výrobou. Jsou to:

- Potravinářská unie
- Podnikatelský svaz pekařů a cukrářů
- Společenstvo pekaři a cukráři
- Společenstvo cukráři

Na základě dostupných údajů fungují v jednotlivých okresech jsou tyto subjekty:

LIBEREC

ODKOLEK	- Pekárna Liberec – Vratislavice n. N.
ENITA	- Hrádek n. N.
JUNIOR	- Liberec
MANDA	- Pekárna Frýdlant v Č.
ŠTĚPÁNOVO PEKAŘSTVÍ	- S. N.
BLÁHA	- Liberec
U NAS	- Křížany

JABLONEC n.N.

ŠUMAVA	- Jablonec n. N.
TANVALD	- Tanvald, Jablonec n. N.
MAŠKOVA PEKÁRNA	- Tanvald
PEKAŘSTVÍ RÁLIŠ	- Držkov
PEKAŘSTVÍ ŠIMEK	- Železný Brod

SEMILY

JVS	- Semily
TAKANO	- Turnov

INTEGRA s.r.o	- Vysoké nad Jizerou
Nývlč Oldřich	- Jilemnice
Pod nádražím	- Jilemnice
PEM s.r.o.	- Dolení Jilemnice
Pekárna	- Mašov
Pekárna Mikula	- Turnov

ČESKÁ LÍPA

JIZERSKÉ PEKÁRNY	- Česká Lípa
PEKÁRNA TOMÁŠ	- Česká Lípa
PEKÁRNA	- Stráž p. Ralskem

V současné době je sektor plně privátní. Přímí zahraniční investoři nejsou známi.

Hlavní odbyt svých výrobků realizují tyto provozy v Libereckém kraji, ale vzhledem k volné kapacitě zásobují i oblasti v jiných krajích: Pardubický, Ústecký, Praha apod. Kapacita pekáren je odvislá od pečné plochy. Přitom se uvádí u chleba kapacita 18 kg/m²/hod., u běžného pečiva 15 kg/m²/hod., a u jemného pečiva 12 kg/m²/hod. Odhaduje se, že kapacity se využívají na necelé dvě směny denně v průběhu týdne a jednu směnu v sobotu. V poslední době roste podíl práce i v neděli. V roce 1990 nastal pokles spotřeby chleba i pečiva i vzhledem ke skokovému nárůstu cen těchto výrobků. Vlivem rozšíření sortimentu výrobků a vyššímu nárůstu cen ostatních komodit, především masa, nastalo postupné vyrovnání a mírný růst. Od roku 1995 spotřeba chleba neustále klesá. Spotřeba běžného pečiva po krátkodobém poklesu rychle vzrostla a udržuje se od roku 1995 na úrovni 42 kg/osobu/rok. Pokles spotřeby chleba je zapříčiněn hlavně změnou generačního vývoje, kdy řada rodin již nemusí konzumovat k jídlu chleba, ale nahrazují ho běžným pečivem. Velice mírně roste podíl celozrnných a vícezrnných výrobků, které mají příznivý vliv na zdraví populace. Překážkou vyššího růstu jsou vyšší náklady na vstupní suroviny. Tyto výrobky také zpravidla nelze vyrábět na linkách, ať už vzhledem k jejich charakteru či malým požadovaným sériím a proto jsou zatíženy i vyššími výdajovými a výrobními náklady.

Spotřeba vybraných druhů mlynářských a pekařských produktů dle sociálních skupin: (v %)

	chleba	pečivo	mouka	ostatní
zaměstnanci	34,6	31,6	11,9	21,9
zemědělci	46,5	33,7	18,9	0,9
samostatně činí	31,2	28,3	11,0	29,5
důchodci	47,6	37,2	14,5	0,7

VÝHLED

Podniky pekárenského oboru nespádají pod působnost veterinárního zákona a proto uvedený souhrn opatření má charakter hygienických. Jde o naplnění směrnice Rady Evropy č. 93/43/EHS o hygieně potravin, tedy o soubor vyhlášek Ministerstva zdravotnictví, dále o požadavky na prostředí z hlediska hlučnosti, mikroklimatu, větrání, osvětlení apod., specifikované v postupně vydávaných nařízeních vlády. Nejde o zásadní rekonstrukce, ale o obnovu a modernizaci

podlahových povrchů, obkladů, vybavení novými zařizovacími předměty v šatnách i v provozech. Ve skladech jde především o rozšiřování chlazených a mražených prostor. V menším provozu jde o dovybavení lapači tuků a olejů a ve větších provozech jde o budování čistíren odpadních vod.

U zdravotní nezávadnosti je pozornost zaměřena na rozšíření označení výrobků EAN kódy včetně skupinového balení. Celý systém je promítán do komplexního informačního systému.

Skupina investic do konkurenceschopnosti výrobků je nejširší skupinou, v níž je třeba vynakládat prostředky. Jde o dokončení často již započatých stavebních rekonstrukcí objektů nejen z hlediska jejich vzhledu, ale také z hlediska snížení tepelných ztrát, obnovy venkovních komunikací, naplnění ustanovení hygienických vyhlášek o technických požadavcích na výrobky přicházející do styku s pitnou vodou a potravinami, o náhrady stávajících opotřebených výrobních zařízení zařízeními s podstatně vyšší produktivitou práce, při současném vyšším technickém i hygienickém standardu. Po privatizaci došlo např. k obnově tvarovacích linek, speciálních linek, budov. V současné době je možno říci, že vyráběný sortiment chleba, běžného, jemného i trvanlivého pečiva je na srovnatelné úrovni se zeměmi EU.

Současná rentabilita oboru je nedostatečná. Není to způsobeno špatným technickým vybavením nebo nízkou úrovní zařízení, ale především tím, že rohlík a chléb se stal politicko-strategickým výrobkem. Politickým proto, že vládě současné nízké ceny vyhovují z hlediska sociálního smíru a strategickým proto, že většina supermarketů nízkou prodejní cenou těchto výrobků ovlivňuje rozhodování zákazníků. Dle průzkumu jsou ceny v supermarketech u nás na úrovni 30 % u chleba a 13 % u běžného pečiva z cen v obdobných marketech v SRN a Rakousku. Při dosažení cen na předpokládaných cca 70 % v době vstupu do EU by výrazně stoupla rentabilita a tím i produkce vlastních zdrojů. V případě neinvestování je ohrožena účast na volném trhu a zůstává otevřená i pozice na trhu regionálním. Je zcela jednoznačné, že tato situace by výrazně ovlivnila především pěstitele potravinářského obilí. Kromě toho by byla postižena i další odvětví zpracovatelského průmyslu, a to především mlýnská výroba a výroba zlepšujících přípravků, směsí a surovin. V neposlední řadě by se důsledky promítly do strojírenské výroby, neboť vysoký podíl dodávek technologických zařízení pochází od tuzemských výrobců.

7. Mimoprodukční a multifunkční funkce zemědělství

Mimoprodukční funkce zemědělství v rámci Libereckého kraje bude stejně jako v rámci ČR nabývat na důležitosti. V současné době lze do této oblasti zahrnout pěstování řepky, využití energetických plodin a agroturistiku.

Agroturistika

V současnosti je evidováno v rámci Libereckého kraje 15 subjektů zabývajících se agroturistikou.

Ranč MALEVIL – Jablonné v Podještědí

Penzion ORT – Libuň

Penzion SELSKÝ DVŮR – Albrechtice v Jizerských horách

Penzion MIRA – Rovensko pod Troskami
Dvůr Borčice – Turnov
Farma VYŠEHRAD – Janov nad Nisou
Farma HUCUL – Vítkovice v Krkonoších
Dvůr HLAVÁČ – Habartice
Chov koní VRCHOVANY – Dubá okr. Česká Lípa
Horské hospodářství ZVONICE – Paseky nad Jizerou
Penzion – farma LÁNSKÁ – Klinkovice okr. Semily
Farma FILOUN – Plavy
Farma ZLATÁ PODKOVA – Rokytnice nad Jizerou
Selský dvůr – Raspenava

Jedná se o farmy, které v rámci zemědělského podnikání poskytují služby v oblasti ubytování, stravování a pobyty v přírodě. Lze konstatovat, že uvedené číslo je s ohledem na možnosti nízké. Agroturistika vedle přiblížení přírody veřejnosti skýtá možnost zvyšování příjmů v rámci zemědělského podnikání. Příčinou nízkého podílu agroturistiky na příjmech zemědělských subjektů je i malá podpora státu, nedořešené majetkové vztahy a v neposlední řadě i omezující podmínky, které běžně v okolních zemích neplatí. Jedná se o veterinární předpisy znemožňující přístup do stájí a přísné podmínky pro zpracování surovin apod. Přesto lze očekávat, a v návrhové části je i uvedeno za jakých podmínek, se vzrůstajícím zájmem nezemědělské veřejnosti o pobyt v přírodě se zajištěním služeb, dále s ohledem na možnosti využívání přírodních krás Libereckého kraje a s vyřešením majetkových vztahů, že zájem o provozování agroturistiky poroste. Lze i očekávat změny pohledů na agroturistiku, které byly uplatňovány např. v roce 1993, kdy do pojmu agroturistika byly zahrnovány pouze projekty, které přesně vymezovaly např. maximální počet lůžek, podíl příjmů z agroturistiky na celkových příjmech ze zemědělské činnosti jako podmínka pro přiznání dotací apod.

Řepka olejka

-
- Řepka je pěstována na 6,01 % z celkové výměry orné půdy. S ohledem na agrotechniku lze konstatovat, že může v rámci Libereckého kraje dojít k pouze neznatelnému nárůstu této plodiny, což by již nijak významně neovlivnilo současný stav. Ekonomická situace současnosti paradoxně může plochy ještě snížit, neboť cenová politika nezajišťuje u této plodiny bezpečnou míru rentability. Ta je ovlivňována dovozovým produktem, který je v zemích EU nadstandardně dotován pěstitelům a těm je pak umožněno vyvážet řepku za cenu, která je pod úrovní výrobních nákladů producentů domácích.

Energetické plodiny

-
- Energetické plodiny s výjimkou slámy používané jako medium pro spalování v okrese Česká Lípa nejsou prakticky pěstované. Příčina není pouze na straně nezájmu ze strany zemědělců, ale celý program je nutno skloubit s energetickým programem kraje. Neexistuje v současnosti společenská objednávka. S ohledem na záměry uplatňované v rámci ČR a výhledem do r. 2010 lze očekávat, že pěstování energetických plodin a to jak k výrobě bioplynu nebo tepla, se stane jednou z důležitých příjmových položek zemědělství v Libereckém kraji. Navíc pěstování energetických plodin, ať rychle rostoucích dřevin nebo vytrvalých bylin, jako jsou amaranty nebo šťovíky, by přineslo Libereckému kraji kulturně ošetřenou krajinu, nové pracovní příležitosti a zvýšení daňové výtěžnosti. V současné době je

zpracovávána analytická část Územně energetické koncepce LK. Požadavkem EU je, aby členské státy EU kryly 12 % z celkové energetické potřeby obnovitelnými zdroji, to znamená mimo jiné i využitím biomasy. Tímto požadavkem vzniká společenská objednávka na pěstování energetických plodin na území ČR a tím i na území Libereckého kraje. Pro tyto požadavky je nutné území LK připravit nejen z hlediska zahájení pěstování těchto plodin na vhodných lokalitách, ale i z hlediska zpracovatelských energetických subjektů.

• **Výtěžnost biomasy v tunách a energetická hodnota v GJ z nevyužívané z.p. Libereckého kraje**

okres	výnos biomasy v t. celkem	energetická hodnota v GJ
Česká Lípa	254 296	4 541 000
Jablonec n.N.	74 830	1 336 250
Liberec	263 732	4 709 500
Semily	155 582	2 778 250
Liberecký kraj	748 440	13 365 000

• **Ostatní mimoprodukční funkce v rámci multifunkčního zemědělství**

• K důležitým prvkům mimo produkční funkce zemědělství patří tzv. uvedení půdy do klidu podporované dotacemi. Celková vykazovaná půda uvedená do klidu činí 947 ha, tj. 1,33 % z orné půdy celkem. Z toho téměř 50 % připadá na okres Česká Lípa. V tomto případě je zřejmé, že není tato kategorie zemědělskými subjekty plně využívána. Zatím je uvádění půdy do klidu na dobrovolnosti zemědělského subjektu. V zemích EU, a lze předpokládat, že po našem vstupu do EU bude tato situace nastavena i u nás, je povinností uvádět do klidu 10 – 15 % orné půdy. Současný dotační titul je sice progresivním nástrojem, ale jeho výše nenutí zemědělce k jeho využívání.

• Ačkoli se tomu nechce věřit, tvoří podíl ekologického zemědělství poměrně solidní základnu pro jeho další rozvoj. Tak jako v evropské unii je i v ČR tomuto fenoménu zemědělského podnikání věnována pozornost státu. Současné procento zemědělských podnikatelů hospodařících v ekologickém zemědělství v Libereckém kraji a to více jak 10 % z obhospodařované zemědělské půdy je na evropské úrovni. Podmínky však dovolují toto procento nadále zvyšovat.

• **Ekologické zemědělství v Libereckém kraji - stav k 31.12.2001**

okres	počet zemědělců	výměra z.p.v ha	% z celkové výměry z.p.	% z obhosp. z.p.
Česká Lípa	9	5560	12,1	20,04
Liberec, Jablonec	13	1843	3,21	4,51
Semily	7	1501	3,99	5,67
LK celkem	29	8904	6,31	10,17

• Zemědělská veřejnost se postupně naučí využívat i jiných nástrojů a mimo produkčních funkcí, spojených s životem ve venkovském prostoru. Stále více se budou rozšiřovat tradiční řemesla, zejména při výrobě produktů z přírodních materiálů jako jsou sláma, proutí, dřevo apod. Nemałym přínosem bude v budoucnu i využití přírodních energetických zdrojů a to větru, slunce a vody k výrobě elektrické energie jak pro vlastní využití, tak i pro možnost prodeje do veřejných sítí. Tyto a

podobné aktivity budou nezanedbatelným přínosem pro zlepšení ekonomické situace zemědělců.

-

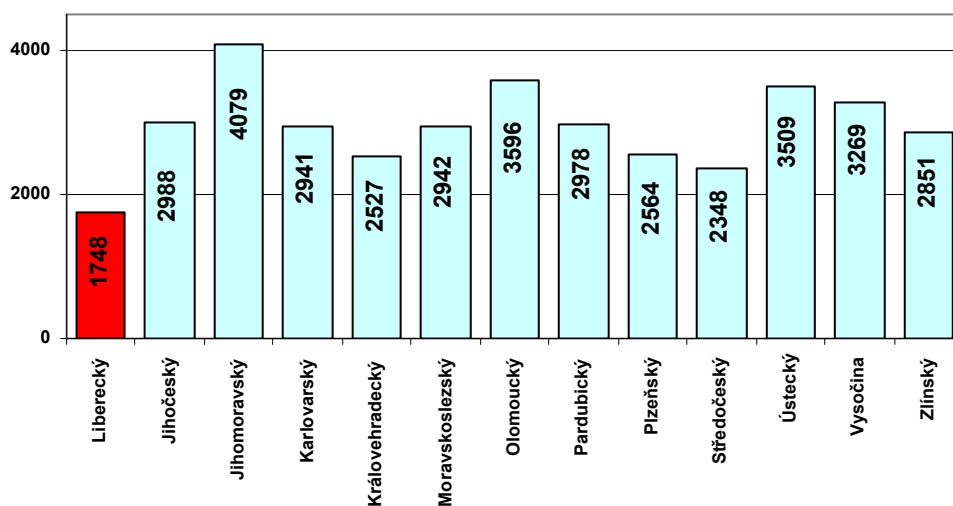
Struktury podpor agrárního sektoru

-

- Podpory agrárnímu sektoru se skládají z podpor a dotací poskytovaných Ministerstvem zemědělství ČR, Státním zemědělským intervenčním fondem a Podpůrným garančním lesnickým a rolnickým fondem. Z přehledu za rok 2001, který je v tabulkové příloze, jednoznačně vyplývá, že Libereckému kraji jsou poskytovány nejnižší dotace přepočtené na hektar zemědělské půdy v rámci ČR a v součtu všech poskytovaných podpor se jedná o částku 1.748 Kč na jeden hektar zemědělské půdy. Jenom pro srovnání Jihomoravský kraj v roce 2001 obdržel na jeden hektar 4.079,- Kč. V rámci Libereckého kraje pak nejnižší součet všech podpor obdržel okres Liberec 1.471,- Kč/ha, Česká Lípa 1.608,- Kč/ha, Jablonec n. N. 1.704,- Kč/ha a Semily 2.262,- Kč/ha.

-

- **Přehled o celkových dotacích na 1 ha zemědělské půdy dle krajů (poskytnuté MZe, PGRLF, SZIF)**

-

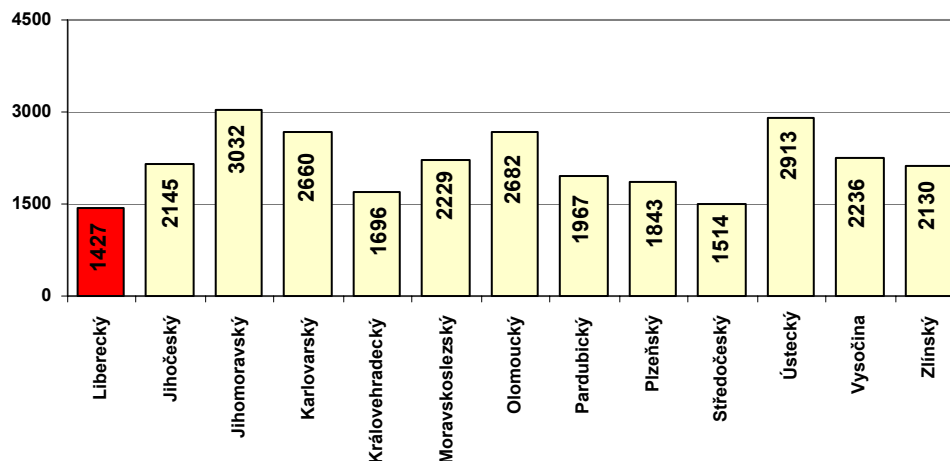
-

-

-

-

Přehled o dotacích poskytnutých MZe ČR na 1 ha zemědělské půdy

-
-
-
- Na nízké úrovni podpor se podílí především požadavek zvýšení intenzity chovu skotu z 0,20 VDJ/ha z.p. na 0,30 VDJ/ha z.p. od roku 1998. Podpory poskytované MZe ČR se na celkové výši podílí 82 % a zpřísněné podmínky zvýšením intenzity některé chovatele z nároku na podporu vyřadily. To v nejednom případě zapříčinilo i likvidaci farmy, která bez finanční podpory státu nebyla schopna v konkurenci přežít. Malá intenzita chovu hospodářských zvířat je nejvíce limitujícím faktorem možnosti čerpání přímých dotačních podpor. Další významnou roli hraje i fakt, že zejména některé lokality na Frýdlantsku nejsou vzhledem ke své poloze zařazeny do LFA, ale podmínky pro hospodaření v tomto území jsou obdobné jako v územích do LFA zařazených. Pokud bychom brali za základ plně naplněný požadavek 0,3 VDJ / ha z.p. a zařazení Frýdlantska do LFA jako celku, je možnost Libereckého kraje vyčerpat z prostředků určených na dotace celkem 370 mil. Kč, přičemž v roce 2001 bylo v LK vyplaceno 209 mil. Kč.
-
- Snahy zemědělců Libereckého kraje o zachování původní intenzity byly nevyslyšeny. Jak je z přehledu zřejmé, dochází k paradoxu, že čím je oblast úrodnější, tím vyšší podpory jsou vypláceny.
- - Na prostředky z podpůrných fondů MZe ČR si bohužel zemědělci Libereckého kraje příliš nesáhnou. Zejména SZIF je pro naši oblast nepřístupný, vzhledem ke skladbě pěstovaných plodin a jejich produkci a kvalitě.

Využívání předvstupních a strukturálních fondů EU v oblasti zemědělství

V současné době je k plnému využití pro zemědělské subjekty pouze jediný předvstupní fond Evropské unie „SAPARD“. Tento složený fond, na jehož realizaci se podílí Ministerstvo zemědělství ČR a Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, obsahuje v oblasti zemědělství čtyři základní Priority a Opatření.:

Priorita 1: Zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství

- 1.1. Investice do zemědělského majetku.
 - 1.1.1. Welfare v chovech zvířat
 - 1.1.2. Rekonstrukce skladovacích kapacit pro ovoce a zeleninu

- 1.1.3. Výstavba a rekonstrukce skladovacích kapacit pro vedlejší produkty živočišné výroby
- 1.2. Zlepšení zpracování a marketingu zemědělských produktů a produktů rybolovu
- 1.3. Zlepšení struktur pro kontrolu kvality, pro kvalitu potravin a ochrana spotřebitele.
- 1.4. Meliorace a pozemkové úpravy.

Priorita 2: Trvale udržitelný rozvoj venkovských oblastí

- 2.1 Obnova a rozvoj vesnic a venkovské infrastruktury
 - 2.1a) Obnova rozvoj vesnic
 - 2.1b) Rozvoj venkovské infrastruktury
- 2.2 Rozvoj a diverzifikace hospodářských činností zajišťující rozmanitost aktivit a alternativní zdroje příjmů

Priorita 3: Příprava podmínek pro plné využití podmínek

- 3.1 Zlepšení profesního vzdělávání.
- 3.2 Technická pomoc.

Program Sapard byl po prodlevách spuštěn na jaře letošního roku. V prvním kole byl v rámci NUTS II Severovýchod převis v žádostech podložených projekty více jak 100 %. Přesto byly upokojeny téměř všechny projekty v oblasti zemědělské prvovýroby, které splňovaly náročná kritéria pro přidělení podpor. Vzhledem k vysokému převisu a nenadálým okolnostem způsobených povodňovou situací na zemědělském a zpracovatelském majetku, bylo rozhodnuto otevřít 24. 9. 2002 i druhé kolo. Tento netradiční postup umožňuje především to, že prostředky poskytnuté EU se z důvodu pozdržení realizace I. kola nakumulovaly a je jen na Agentuře Sapard jak a v jaké časové posloupnosti je využije.

V prvním kole Agentura Sapard Nuts II. Severovýchod zaevidovala celkem 10 žadatelů – na opatření Priority 1 a 27 žadatelů na opatření Priority 2. Národní výběrová komise přijala celkem 17 žádostí v těchto opatřeních:

Přehled počtu schválených projektů NVK z I. kola programu Sapard za Liberecký kraj

Opatření	Podopatření	Česká Lípa	Jablonec n.N.	Liberec	Semily
1.1.	1.1.1.	1			
	1.1.2.				
	1.1.3.				
1.2.	1.2.1.				1
	1.2.2.				
1.3.	1.3.1.				
	1.3.2.				
1.4.	1.4.1.			2	
	1.4.2.	2	1		2
2.1.	2.1.a)	1	1	1	
	2.1.b)				
2.2.		1		3	1

celkem okresy	5	2	6	4
celkem kraj	17			

Z přehledu vyplývá, že počet podaných projektů v Prioritě 1 je velice málo, přičemž projekty podávaly především právnické osoby. Je zřejmé, že přesto, že byla provedena velice rozsáhlá vysvětlovací kampaň a fond Sapard je znám, je hlavní příčinou nízkého počtu podaných žádostí zejména nedostatek finančních prostředků potřebných ke spolufinancování.

Předvstupní fond EU Sapard, by měl sloužit jako testovací a zkušební fond, ve kterém by se zemědělské subjekty měly seznámit s tím, jakým způsobem o prostředky žádat, jak připravovat a realizovat projekty a zvyknout si na přísnou kontrolu před realizací, v průběhu realizace i po jeho dokončení. Zkrátka připravit se na strukturální fondy EU, které budou tvořit více jak 80 % podpor z kapitoly zemědělství Společné zemědělské politiky EU.

8. Struktury využití stávajících hospodářských objektů v privátním sektoru i v majetku státu

-
- K situaci stavu objektů určených k hospodářské činnosti lze úvodem konstatovat následující:
-
- V rámci Libereckého kraje do roku 1990 působily státní statky a zemědělská družstva velkovýrobní formou hospodaření a se zhruba dvojnásobnou produkcí. Změny v zemědělské politice státu a v případě neúměrného snížení produkce, zejména živočišné v Libereckém kraji, se odráží v současném stavu objektů, zejména živočišné výroby. Po transformaci družstev a privatizaci státních statků zůstala celá řada objektů nevyužitá a vykazuje stav, který lze přirovnat k neřízené demolicí. Tyto objekty dříve či později budou muset projít demolicí řízenou za cenu vysokých nákladů. Vedle toho objekty, které jsou využívány v posledních letech, důchodová situace zemědělství neumožnila u drtivé většiny objektů realizovat alespoň nejdůležitější rekonstrukční práce.
-
- Dle tabulkové přílohy je ze soupisu provedeného u zemědělských subjektů zřejmé, že v rámci Libereckého kraje je k chovu hovězího skotu evidováno celkem 764 staveb a využito je 708. V tom nejsou zahrnuty stavby, které jsou ve správě Pozemkového fondu ČR a zůstaly nepronajaty. Celková možná kapacita těchto stájí je 50 242 ks zvířat, ale využitá je 42 454 ks, tj. na 84 %. Převážná část těchto staveb je ve stáří 20 – 40 let a to 356 a nad 40 let stáří 313 staveb. Rekonstrukce těchto staveb jsou realizovány jen ve velmi omezené míře. Zejména u chovu krav s tržní produkcí mléka lze v horizontu dvou let počítat s nutností vynaložení finančních prostředků na rekonstrukci mléčnic v souvislosti se vstupem do EU. Řada objektů neodpovídá požadavkům, které budou uplatňovány. Bez těchto úprav nelze v řadě případů počítat se zachováním licencí na dodávky mléka. Stejně tak lze očekávat potřeby finančních prostředků na rekonstrukce vazných stájí na stáje s volným ustájením a výstavby dojíren. V rámci Libereckého kraje je evidováno celkem 49 dojíren, což činí zhruba 7 % ze všech staveb k chovu krav.
-
- K chovu prasat je evidováno celkem 137 staveb, z toho je 116 využito. Celková kapacita ustájení je 61.366 ks a tomu odpovídá i jejich využití, které

představuje 96 %. Stáří těchto staveb je převážně 20 – 40 let u, 94 staveb a nad 40 let stáří u 12 staveb.

- - Stavby k chovu ovcí a koní jsou využity prakticky ze 100 %, stejně tak stavby vhodné k chovu drůbeže.

- - V tabulkové části jsou na dokreslení stavu hospodářských budov uvedeny současné kapacity skladů mrvy a kejdy. Na první pohled je zřejmé, že kapacity jsou nedostatečné a pokrývají pouze část potřebnou pro krytí produkce. S ohledem na tzv. nitrátovou směrnici je zřejmé, že bude nezbytné zajistit dostatečnou kapacitu pro skladování. K tomu je možné využít strukturálních fondů EU.

-
-
-
-
-
-
-
-

9. Oblasti ovlivňující způsob zemědělského podnikání

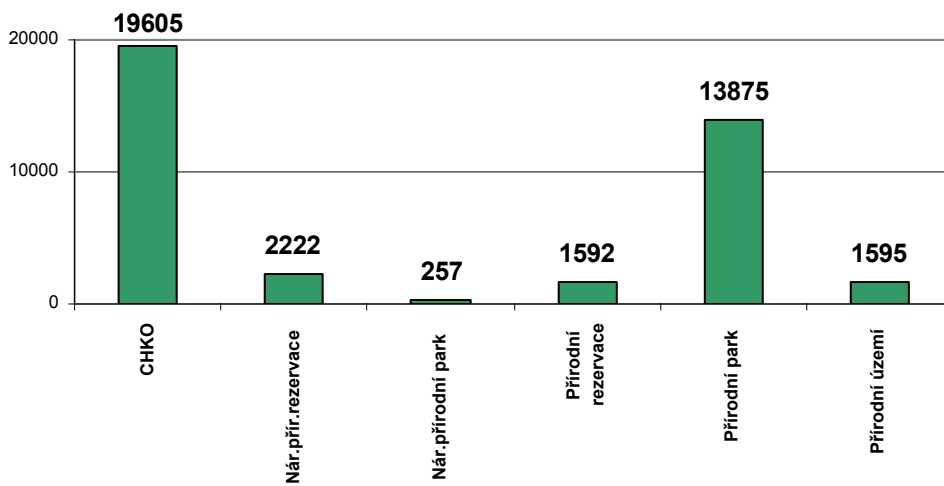
- - Na značné výměře zemědělské půdy Libereckého kraje platí pro zemědělskou výrobu omezení vyplývající ze zákona ČNR č. 114/1992 Sb. Jedná se o chráněné krajinné oblasti, národní přírodní rezervace, národní přírodní parky, přírodní rezervace, přírodní parky a přírodní území.

- - Až na drobné výjimky se vždy jedná o území, ve kterých je povinnost pěstitele a chovatele zachovávat určité omezující podmínky, aby nedocházelo k poškození krajiny.

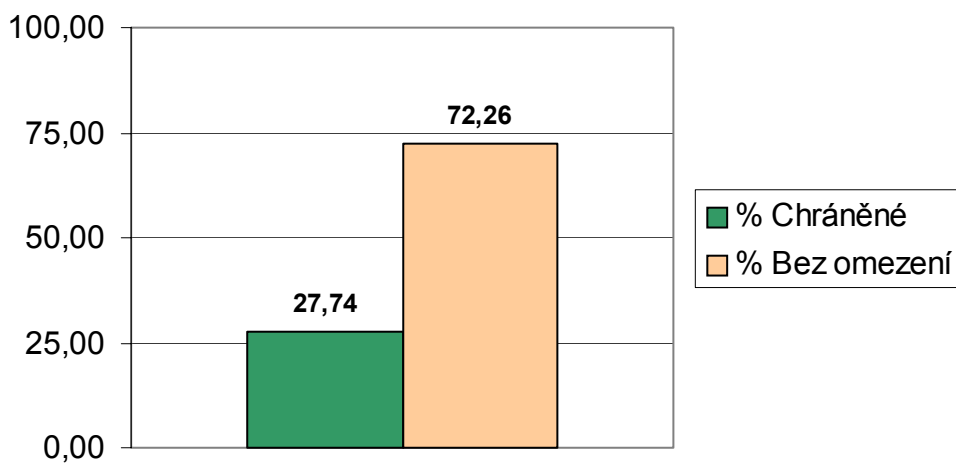
- - Vedle toho dotační pravidla MZe nepřipouštějí s výjimkou CHKO snížení podmínky intenzity chovu zvířat. V případě CHKO stačí pro přiznání dotací intenzita na úrovni 50% proti ostatním oblastem. A tak zemědělský subjekt, hospodařící v ostatních chráněných územích, mimo CHKO, je nucen pro získání dotace chovat stejné množství zvířat jako v oblastech nechráněných a přitom je omezen zákonnou úpravou. Proto tyto oblasti často zůstávají ladem ležící. To je nejčastěji předmětem kritiky zemědělských subjektů.

-
-
-
-
-

Přehled o velikostech chráněných území Libereckého kraje

Přehled o procentickém zastoupení chráněných a nechráněných území na výměře Zemědělského půdního fondu – Liberecký kraj celkem

10. Spolupráce se zemědělskou veřejností, zpracovateli, školskými zařízeními

Do roku 2001 byla spolupráce se zemědělskou veřejností pouze prostřednictvím územních pracovišť jednotlivých ministerstev. V rámci podnikatelských subjektů byla spolupráce především prostřednictvím nestátních organizací jako je Agrární komora ČR, později vzniklá Asociace soukromých zemědělců, chovatelských a pěstitelských svazů apod. Situace, která vznikala zejména v období let 1990 – 2000 byla více charakteru individualizmu. Zřejmě lze bez nadsázky situaci popsat jako vítězství lobismu. V rámci Libereckého kraje je řada subjektů a to jak z řady zemědělské prvovýroby, tak i zpracovatelů, kteří nebyli schopni unést tento systém a činnost ukončili. Problémy se nevyhnuly žádné oblasti z agrárního sektoru. Lze vyzorovat, že zájmy skupin i uvnitř nevládních organizací jako je např. agrární komora, šly ve svém důsledku proti zájmům jiné skupiny ze stejné členské základny. To v řadě míst situaci komplikovalo a zanášelo nedůvěru do činnosti jako takové. V rámci Libereckého kraje působí, tak jako v celé ČR, spousta organizací, jejichž činnost se bezprostředně dotýká buď přímo či přeneseně na chod zemědělské prvovýroby. Pozemkový fond ČR, který spravuje veškerou státní půdu ČR, ale i mnoho nemovitostí, které byly při restrukturalizaci a privatizaci českého zemědělství do vlastnictví státu převedeny. V současné době realizuje nápravy na základě zákona č. 229/1991 Sb. V budoucnu to bude právě PF ČR, který bude realizovat prodej státní půdy. Zemědělské agentury Ministerstva zemědělství České republiky, jejímiž prostřednictvím jsou přijímány žádosti o dotace, jejich kontrola a vyplácení. Rovněž tak administruje podpory z PGRLF. Samostatnou složkou je SZIF, který v našem kraji administruje žádosti o mléčné kvóty a ekologické zemědělství. Dalšími organizacemi jsou Státní veterinární správa, Státní rostlinolékařská správa, Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský, Výzkumný ústav zemědělský Ruzyně, Česká inspekce životního prostředí, Česká zemědělsko-potravinářská inspekce, Česká obchodní inspekce, Okresní hygienické stanice, Zepor Praha apod. Vznik krajů, samosprávných orgánů, dává šanci na změny, které vytvoří rovné podmínky. Provázanost jednotlivých odvětví bez vzájemného poškozování a vytváření nelogičností.

Již od prvních okamžiků od vzniku krajů lze pozorovat koordinaci v rámci okresů uvnitř kraje. Od roku 2001 jsou společně zpracovávány programy s důrazem na vzdělávání, návratu k tradicím a je zde zřejmá podpora agrárnímu sektoru.

V otázce spolupráce se zpracovateli situaci komplikuje příliš benevolentní přístup státu vůči zahraničním partnerům. Situace je popsána v části mlynářství. Pokud nebude existovat ochota vytvořit rovné podmínky pro zahraniční firmy podnikající na území ČR, jsou zpracovatelé v tomto nerovném postavení nuceni přistupovat na nevýhodné obchodní podmínky určované především obchodními řetězci, které ve svém důsledku postihují prvovýrobce. V každém případě lze od roku 1996 pozorovat snahu zpracovatelů řešit vzniklé situace s prvovýrobci a nestavět je do pozice dodavatele „za každou cenu“, což byl do roku 1996 obvyklý jev.

11. Struktura rybníkářství

Rybníkářství jako takové bylo vždy neoddelitelnou součástí zemědělské prvovýroby, i když dnes si málokdo uvědomuje, že nejlépe vždy prosperoval v zemědělské činnosti jen ten, kdo měl k dispozici nejen pozemky, ale i dostatečný majetek lesní v optimální struktuře a stáří, a také i menší či větší rybník. Tak tomu bylo ve středověku až do obrozeneckého období v zemědělství, které je charakterizováno lety 1780-1850. Teprve ke konci 19. století se začaly organizovat rybářské spolky, které začaly později své aktivity provozovat kromě vodoteče i na vodních nádržích, v tehdejší době převážně přírodních. Rybářské spolky začaly i budovat menší rybníky a musíme přiznat, že si vody vedly velmi dobře, třebaže neoplývaly velkými finančními prostředky. Tyto nahrazovaly svou konkrétní prací. Budování a údržbě rybníků, jakož i samotnému chovu ryb věnovaly statisíce hodin svých členů. Je škoda, že tato jejich činnost není dostatečně doceňována, neboť i výchovný efekt je naprosto nezastupitelný. Jde zde i o efekt vzdělávací, neboť se mladí lidé seznamovali i s naší odbornou literaturou tohoto odvětví, ve které jsme měli primát již od doby Jana Skály (Dubravius) 1486-1553, který patřil k našim humanistům, historikům, od 1451 olomoucký biskup. Patřil k předním politikům českého státu, a což je pozoruhodné, zabýval se i konkrétní činností – to je rybníkářstvím. Napsal vynikající (dnes již klasický) zakladatelský spis v latinském jazyce De piscinus (o rybnících a rybách, které v nich žijí) – Prostějov 1547. Toto dílo vyšlo 5x za sebou. Vyšlo i v polštině a angličtině. Do češtiny poprvé přeloženo a vydáno 1706. Nové vydání ČSAV – 1953.

Vysoká čínorodá práce našich předků ale i našich současných odborníků v hydrologii a hydraulice, vytvářela a dosud vytváří v našem kraji z pohledu České republiky ojedinělou zásobárnu, především užitkové i pitné vody. Dojde-li v budoucnosti k využití minerálních pramenů i rašeliny pro lázeňské účely, naše oblast bude mít nesmírné bohatství, kterého je nutno si vážit a dále rozmnožovat s maximálními ohledy na přírodu.

Přehled významných retenčních nádrží v Libereckém kraji:

Název	Vodoteč	Zásobní prostor m³	Funkce
Harcov	Harcovský potok	349.800	retence, užitková voda
Fojtka	Fojtka (potok)	142.200	retence
Mlýnice	Albrechtický potok	91.700	retence
Josefův Důl	Kamenice	20,027.800	retence, pitná voda
Souš	Černá Desná	4,621.300	retence, pitná voda
Mšeno	Mšenský potok	1,973.000	retence, rekreace
Bedřichov	Černá Nisa	1,708.500	retence
Máchovo jezero	Břehyňský potok	5,000.000	ryby, retence, rekreace
Novozámecký	Robešský potok	1,300.000	ryby, retence
Kunratický	Svitávka	91.000	rybochovný, rekreace
Stráž pod Ralskem (Velký Horecký rybník)	Ploučnice	1,781.000	rybochovný, retence, rekreace, vodní sport.
Celkem		37,066.300	

Liberecký kraj je významný bohatou škálou v zastoupení geologických jednotek podílejících se na kvalitě vody.

Na Českolipsku v období svrchní křída byla charakterizována nepříliš hlubokým mořem, ve kterém se vytvářely usazeniny štěrku, písků a jílu. Z těchto usazenin vznikly horniny jako jsou pískovce a slepence.

Na Liberecku jsou převážně žuly a ruly s výjimkou Ještědského hřbetu, kde jsou uloženy krystalické vápence CaCO_3 i vápence dolomitské s příměsí Mg (dolomity). Z období třetihor jsou to i lignitové vrstvy, které se těžily ještě v první polovině minulého století.

Na Jablonecku jsou žuly, ruly, vápence a břidlice.

Semilsko je charakterizováno typickým krystalinikem. Významný je Podkrkonošský permokarbon (druhohory), v oblasti Kozákova. Pod Troskami a na Turnovsku nacházíme typické křída. Unikátními jsou turonské pískovce, určující tvar Prachovských skal a ostatních skalních měst.

Utváření reliéfu Libereckého kraje určuje rozvodí mezi Severním a Baltským mořem. Rozvodí je tvořeno Ještědským hřbetem, Jítravským sedlem a hřebenem Horního sedla na Hrádecku.

Tato ohromující členitost a rozmanitost našeho kraje, nemající obdobu u jiných krajů naší země, velmi výrazně ovlivňuje vodstvo celé naší oblasti.

Kraj je bohatý na povrchové vody díky bohatým, nadprůměrným srážkám. Tyto způsobují i velké průtoky – především na Jizeře.

Všechny výše uvedené skutečnosti vytvářejí spolu s lidskou činností velmi odlišné podmínky pro vznik:

- a) přirozených vodních nádrží
- b) zakládání velkých vodních nádrží
- c) rybníčních soustav
- d) stavby individuálních velkých rybníků (Máchovo jezero) a menších rybníků.

Vodní srážky v celé oblasti v dlouhodobém průměru dosahují 800 mm. Nejvíce srážek je na Jizerkách (1400 mm). Toto bude přesněji uvedeno u jednotlivých vodních nádrží v této oblasti. Voda z atmosférických srážek se dostává zpět do moře malými potůčky, potoky, říčkami a hlavními řekami, které jsou charakteristické pro jednotlivé oblasti. Nejvodnějšími řekami v Libereckém kraji jsou:

- Jizera, Kamenice – Severní moře
- Lužická Nisa, Smědá – Baltské moře
- Ploučnice přes Labe – Severní moře

Jizera je zajímavá tím, že v našem kraji přibírá na své cestě od pramene 24 přítoků levostranných a 24 přítoků pravostranných. Nejsilnějším přítokem zprava je Kamenice, která způsobuje již ve svém úseku největší problémy při velkých srážkách, třebaže na jejím horním toku je vodní dílo o největším objemu vody – Josefův Důl. Z přítoků zleva je nejsilnější Mumlava.

Českolipsko - na území dosavadního okresu, který je nejpečlivěji zpracován a dává každému srozumitelný přehled, je evidováno zatím 134 rybníků, z nichž pouze 4 jsou uváděny jako Bezejmenný a to I. a II. na přítoku Ještědky a 2 (bez jména) na přítoku Šporky v držbě PF ČR U bezejmenných a Ještědky není znám ani vlastník.

Z historie víme, že na okrese Česká Lípa se rybníky udržely i v nepříznivých obdobích naší historie a většina rybníků má proto i své historické názvy. Raritou jsou rybníky vytvářející menší rybníční systémy na potoku Svébořickém, větším potoku Ploužnickém, dále potoku Hradčanském.

1) Hradčanský potok:

Název	plocha v m ²
Hradčanský rybník – Hradč. katastr	82.769
Černý rybník	14.876
Vavrouškův rybník	42.267
Rybník Držník	134.666
Strážovský rybník	206.923
Celkem	481.501

což je 48 hektarů a 15 arů, 1 m².

2) Svébořický potok:

Název	katastr	plocha v m ²
Novodvorský I.	Svébořice	26.177
Novodvorský II.	Svébořice	15.714
Novodvorský III.	Svébořice	16.451
Novodvorský IV.	Svébořice	5.861
Novodvorský V.	Svébořice	13.498
Svébořický potok	Svébořice	2.557
Celkem		80.258

což je 8 hektarů, 2 ary, 58 m².

3) Ploužnický potok:

Název	katastr	plocha v m ²
Ploužnický	Ploužnice pod Ralskem	49.981
Hvězdov III.	Ploužnice pod Ralskem	28.964
Hvězdov IV.	Ploužnice pod Ralskem	4.397
Celkem		83.342

což je 8 hektarů, 3 ary, 42 m.

Další velkou rybníční soustavu (síť, systém) vytvářejí na Břežyňském potoce, vlévajícím se dále z Břežyňského rybníka do Máchova jezera a na Okenském potoce (Okna) a dále potoce Robečským, tyto rybníky:

Přítok	Název	Katastr	Plocha v m ²
Břežyňský potok	Břežyňský rybník	Doksy	911.955
Okenský potok	Peteřinka velká	Obora	20.563
dále Robečský potok	Pateřinka malá	Obora	6.124
	Mariánský rybník	Okna	?
	Poselský rybník	Doksy	?
	Čepelský	Doksy	42.782
	Máchovo jezero	Doksy	2,964.613
na Mlýnském potoce	Nový rybník	Doksy	26.225
	Novozámecký	Jestřebí	37.676

	Pekelský I.	Dubice	4.389
	Pekelský II.	Dubice	32.781

Robečský potok zde již končí a vlévá se do Ploučnice těsně za Č. Lípou – západ.

celkem asi 410 ha.
u 2 rybníků není upřesněna plocha.

Jednou z nejkrásnějších lokalit na Českolipsku je bezesporu malé povodí Bobřího potoka, který začíná svou pout' na hranicích mezi okresy Česká Lípa a Litoměřicemi. Protéká od západu k východu, mírně uhýbá k jihu. Vytváří rybníční soustavu, nemající ve Střední Evropě konkurenci svou krásou. Protože celé propojení rybníků je i jednou z nejcennějších ornitologických rezervací a především hnízdění ptactva vyžaduje zejména klid, není zájmem nikoho, aby tato oblast byla propagována po stránce turistické. Bohatě stačí, že tato oblast se stala nejen vyhledávaným cílem chalupářů, což samo o sobě je pozitivním prvkem pro zachování rázu krajiny, ale jsou zde značné tlaky na výstavbu chat a podobně jiných rekreačních zařízení.

4) Tuto oblast na západě okresu rozdělujeme na soustavu

Přítok	Název rybníka	Katastr	Plocha v m ²
Dolina	Vojenský rybník	Stvolínky	4.742 + 22.565
přítok Bobř. potoka zleva	Baba malá	Stvolínky	28.856
	Baba velká	Stvolínky	28.856
	Košský rybník	Stvolínky	66.318
	Nebeský r.	Stvolínky	28.856
			180.194

součet představuje 18 hektarů, 1ar a 94 m.

Na Bobřím potoce před Kravaňemi jsou 2 bývalé závlahové nádrže – dnes rybník Janovice – Veliká 4.794 m² a rybník Janovice 5.846 m².

5) Toto je soustava Holanská

Přítok	Název	Katastr	Plocha v m ²
Bobří potok	Dolanský	Stvolínky, Holany	487.016 + 73.117
+ Litický potok od obce Blíževedly	Mlýnský r.	Stvolínky	88.581
Bobří potok	Milčanský	Holany	388.421
Bobří potok	Holanský	Holany	?
	Malá Nohavice	Holany	229.957
	Velká Nohavice	Holany	?
	Jílek	Zahrádky u Holan	?
	Kravský r.		40.036
	Bažantice (Sádky)		73.744 + 8.448

cca 150 ha.

Z výše uvedeného přehledu vidíme, že na tomto území okresu Česká Lípa se nachází 6 rybníčních systémů (soustav, sítí). Každý systém je jiný, liší se od sebe i

funkcí. Ostatní rybníky jsou již většinou solitérní (osamocené), i když někde i vzájemně propojené a na sebe navazující.

12. Majetkoprávní vztah na agrární sektor

V této části odkazujeme na tabulkové zpracování a to zemědělská půda a stavby pro hospodářskou činnost.

Zemědělský majetek kromě zemědělské půdy, tj. hospodářské budovy, stroje a zařízení je z hlediska majetkoprávního, resp. způsobu nabytí, možno rozdělit do tří základních skupin. Jednou skupinou jsou subjekty, které na tomto majetku hospodaří na základě nepřerušeno vlastnictví popř. vlastnictví, které bylo obnoveno podle zákona č.229/91 Sb. tzv. „Zákona o půdě“. Druhou významnou skupinou jsou subjekty, kterým byl na základě tzv. „Transformačního zákona“ vydán majetek a tento byl vložen do společného podnikání. Třetí skupinou jsou subjekty, které majetek získaly z privatizace státního majetku a který spadá pod splátkový režim na dobu až 30ti let.

Při současné ekonomické situaci agrárního sektoru jsou poslední dvě skupiny ohrožené zejména povinnostmi úhrad splátek tzv. transformačních podílů a splátkami z privatizace.

V případě zemědělské půdy je očekáván zrychlený prodej státní půdy. S ohledem na připravovanou novelu zákona o Pozemkovém fondu není v tuto chvíli možné zaujmout podrobnější stanovisko. Při nezměněném současném systému prodeje státní půdy a při současné ekonomické situaci agrárního sektoru – zemědělské prvovýroby, nelze očekávat výrazné možnosti nákupu zemědělské půdy subjekty zabývající se zemědělskou výrobou.

Ke změnám vlastnictví k zemědělské půdě došlo v letech 1992 až 1998 na základě zákona 229/91 Sb. Velké množství této zemědělské půdy je předmětem pronájmu.

V případě zpracovatelů lze konstatovat, že majetek je v privátním držení.

Tabulková část

k

analytické části

Tab.1 Struktura zemědělského půdního fondu

Struktura zemědělského půdního fondu Liberecký kraj a ČR							
Text	jedn.	Česká Lípa	Jablonec n.N.	Liberec	Semily	LB KRAJ	ČR
zemědělská půda	ha	45953	13016	44391	37593	140953	4277435
z toho: - orná půda	ha	26461	3265	23402	17639	70767	3075178
- trvalé travní porosty	ha	17578	8351	17874	17427	61230	965882
- zahrady	ha	1566	1351	2801	1744	7462	160710
- ovocné sady	ha	299	49	314	783	1445	48803
Zornění	%	57,58	25,08	52,72	46,92	50,21	71,89
Zařazení zemědělské půdy do LFA							
zařazení do LFA celkem	ha	19575	12509	36157	30384	98625	2419661
z toho: H1	ha	149	4334	1439	6567	12489	476885
H2	ha	932	3128	1968	4383	10411	95178
O1	ha	213	2706	2153	7229	12301	109932
O2	ha	2431	1876	14055	9371	27733	556836
O3	ha	6687	389	9939	2537	19552	611308
O4	ha	9163	76	6271	297	15807	366653
S1	ha	0	0	332	0	332	6321
S2	ha	0	0	0	0	0	196548
Podíl LFA na celkové výměře	%	42,60	96,10	81,45	80,82	69,97	56,57
Ostatní							
lesní pozemky	ha	52694	22255	38818	25893	139660	2638917
vodní plochy	ha	2669	613	824	665	4771	159549
zastavěné plochy	ha	1565	796	1646	1029	5036	130666

ostatní plochy	ha	10827	3550	6785	4707	25869	679927
celková výměra							
celková výměra	ha	113708	40230	92464	69887	316289	7886494

Struktura využití zemědělského půdního fondu

Tab.2.1. Právnícké a fyzické osoby

Text	jedn	Česká Lípa	Jablonec n.N.	Liberec	Semily	LB KRAJ
Právnícké osoby						
Orná půda: vlastní	ha	125	1	129	11	266
pronájem PF ČR	ha	6269	738	5128	4576	16711
ostatní pronájem	ha	1754	105	3983	5372	11214
celkem:	ha	8149	844	9240	9959	28192
TTP: vlastní	ha	85	21	116	31	253
pronájem PF ČR	ha	10528	1435	4162	3939	20064
ostatní pronájem	ha	1433	563	3065	7850	12911
celkem:	ha	12046	2019	7343	11820	33228
Zahrady: vlastní	ha	0	0	0	1	1
pronájem PF ČR	ha	1	0	4	0	5
ostatní pronájem	ha	6	0	3	3	12
celkem:	ha	7	0	7	4	18
Sady: vlastní	ha	0	0	23	0	23
pronájem PF ČR	ha	0	0	48	0	48
ostatní pronájem	ha	0	0	32	0	32
celkem:	ha	0	0	103	0	103
Celkem: vlastní	ha	210	22	268	43	543
pronájem PF ČR	ha	16798	2173	9342	8515	36828
ostatní pronájem	ha	3193	668	7083	13225	24169

celkem:		ha	20202	2863	16693	21783	61541
Fyzické osoby							
Orná půda:	vlastní	ha	295	54	414	174	937
	pronájem PF ČR	ha	1698	326	1064	714	3802
	ostatní pronájem	ha	580	57	425	371	1433
	celkem:	ha	2573	437	1903	1259	6172
TTP:	vlastní	ha	498	1069	1169	748	3484
	pronájem PF ČR	ha	3372	2558	4025	1804	11759
	ostatní pronájem	ha	1095	744	1840	885	4564
	celkem:	ha	4965	4371	7034	3437	19807
Zahrady:	vlastní	ha	0	0	2	1	3
	pronájem PF ČR	ha	0	0	0	0	0
	ostatní pronájem	ha	0	0	1	0	1
	celkem:	ha	0	0	3	1	4
Sady:	vlastní	ha	0	0	0	0	0
	pronájem PF ČR	ha	0	0	0	0	0
	ostatní pronájem	ha	0	0	10	1	0
	celkem:	ha	0	0	10	1	11
Celkem:	vlastní	ha	793	1123	1585	923	4424
	pronájem PF ČR	ha	5070	2884	5089	2518	15561
	ostatní pronájem	ha	1675	801	2276	1257	5998
	celkem:	ha	7538	4808	8950	4698	25994

Tab.2.2. Liberecký kraj celkem

Text	jedn	Česká Lípa	Jablonec n.N.	Liberec	Semily	LB KRAJ	
Orná půda:	vlastní	ha	420	55	543	185	1203
	pronájem PF ČR	ha	7967	1064	6192	5290	20513
	ostatní pronájem	ha	2334	162	4408	5743	12647
	celkem:	ha	10722	1281	11143	11218	34364
TTP:	vlastní	ha	583	1090	1285	779	3737
	pronájem PF ČR	ha	13900	3993	8187	5743	31823
	ostatní pronájem	ha	2528	1307	4905	8735	17475
	celkem:	ha	17011	6390	14377	15257	53035
Zahrady:	vlastní	ha	0	0	2	2	4
	pronájem PF ČR	ha	1	0	4	0	5
	ostatní pronájem	ha	6	0	4	3	13
	celkem:	ha	7	0	10	5	22
Sady:	vlastní	ha	0	0	23	0	23
	pronájem PF ČR	ha	0	0	48	0	48
	ostatní pronájem	ha	0	0	42	1	32
	celkem:	ha	0	0	113	1	114
Celkem:	vlastní	ha	1003	1145	1853	966	4967
	pronájem PF ČR	ha	21868	5057	14431	11033	52389
	ostatní pronájem	ha	4868	1469	9359	14482	30167
	celkem:	ha	27740	7671	25643	26481	87535

<i>Text</i>	Česká Lípa	Jablonec n.N.	Liberec	Semily	LB KRAJ
Orná půda - zemědělská prvovýroba	10722	1281	11143	11218	34364
- ostatní držitelé	15739	1984	12259	6421	36403
TTP - zemědělská prvovýroba	17011	6390	14377	15257	53035
- ostatní držitelé	567	1961	3497	2170	8195
Zahrady - zemědělská prvovýroba	7	0	10	5	22
- ostatní držitelé	1559	1351	2791	1739	7440
Sady - zemědělská prvovýroba	0	0	113	1	114
- ostatní držitelé	299	49	291	783	1422
Celkem - zemědělská prvovýroba	27740	7671	25643	26481	87535
- ostatní držitelé	18164	5345	18838	11113	53460

Tab.2.3. Počty subjektů dle výměry zemědělské půdy

Počet subjektů zemědělské prvovýroby dle velikosti výměry - právnické osoby					
<i>Text</i>	Česká Lípa	Jablonec n.N.	Liberec	Semily	LB KRAJ
do 5 ha	0	0	0	1	1
5 - 10 ha	1	0	0	0	1
10 - 20 ha	1	0	3	0	4
20 - 30 ha	1	1	0	1	3
30 - 50 ha	1	0	0	0	1
50 - 100 ha	0	0	3	0	3
100 - 200 ha	1	1	0	0	2
200 - 300 ha	0	2	1	3	6
300 - 400 ha	1	0	2	3	6
400 - 500 ha	1	1	2	2	6
500 - 1000 ha	2	0	5	11	18
nad 1000 ha	9	1	5	3	18
CELKEM	18	6	21	24	69
Počet subjektů zemědělské prvovýroby dle velikosti výměry - fyzické osoby					
<i>Text</i>	Česká Lípa	Jablonec n.N.	Liberec	Semily	LB KRAJ
do 5 ha	5	12	5	13	35
5 - 10 ha	22	37	52	72	183
10 - 20 ha	40	15	56	63	174
20 - 30 ha	9	11	23	33	76
30 - 50 ha	10	4	19	20	53
50 - 100 ha	13	6	9	19	47
100 - 200 ha	3	11	16	2	32
200 - 300 ha	3	4	1	1	9

300 - 400 ha	2	1	2	0	5
400 - 500 ha	0	1	0	0	1
500 - 1000 ha	0	1	2	0	3
nad 1000 ha	3	1	1	0	5
CELKEM	110	104	186	223	623
Počet subjektů zemědělské prvovýroby dle velikosti výměry - Liberecký kraj celkem					
Text	Česká Lípa	Jablonec n.N.	Liberec	Semily	LB KRAJ
do 5 ha	5	12	5	14	36
5 - 10 ha	23	37	52	72	184
10 - 20 ha	41	15	59	63	178
20 - 30 ha	10	12	23	34	79
30 - 50 ha	11	4	19	20	54
50 - 100 ha	13	6	12	19	50
100 - 200 ha	4	12	16	2	34
200 - 300 ha	3	6	2	4	15
300 - 400 ha	3	1	4	3	11
400 - 500 ha	1	2	2	2	7
500 - 1000 ha	2	1	7	11	21
nad 1000 ha	12	2	6	3	23
CELKEM	128	110	207	247	692

Tab.2.4. Plodiny pěstované na zemědělské půdě

Text	jedn.	Česká Lípa	Jablonec n.N.	Liberec	Semily	LB KRAJ
Obiloviny	ha	5794	516	5145	5313	16768
	t	24103	1898	19962	21677	67640
Řepka	ha	1640	100	1266	1254	4260
	t	4894	280	3360	4163	12697
Brambory	ha	31	15	52	73	171
	t	786	346	712	1497	3341
Cukrovka	ha	80	0	123	103	306
	t	2890	0	4971	3941	11802
Luskoviny na zrna	ha	244	0	45	105	394
	t	429	0	129	265	823
Zelenina	ha	0	0	126	0	126
	t	0	0	4373	0	4373
Ostatní tržní produkce	ha	152	0	116	281	549
	t	216	0	148	669	1033
Ovoce	ha	0	0	112	0	112
	t	0	0	3704	0	3704
Kukuřice na siláž	ha	868	30	1128	467	2493
	t	17050	1260	37662	19320	75292
Víceleté pícniny na orné půdě	ha	1095	487	2616	2745	6943
	t	27375	12175	65400	68625	173575
Ostatní krmné plodiny na OP	ha	394	133	252	628	1407
	t	8259	2751	6423	15729	33162
Půda uvedená do klídu	ha	424	0	274	249	947
Orná půda celkem	ha	10722	1281	11143	11218	34364

Trvalé travní porosty	ha	17018	6390	14377	15257	53042
	t	247344	97944	228594	244112	817994
Krmiva celkem (v zeleném)	t	300028	114130	338079	347786	1100023

Struktura chovu hospodářských zvířat

Tab.3.1. Struktura kusů hospodářských zvířat

Kategorie/Druh	Česká Lípa	Jablonec n.N.	Liberec	Semily	LB KRAJ	ČR
Krávy dojně	1523	1368	2828	8091	13810	
Krávy BTM	2107	324	1296	771	4498	
Krávy celkem	3630	1692	4124	8862	18308	593351
Telata do 3 měsíců	794	278	1063	1900	4035	248292
Skot do 1 roku	1138	473	1730	3508	6849	240551
Skot do 2 let	1702	660	2474	3968	8804	357075
Skot nad 2 roky	1269	711	1329	2519	5828	122359
Hovězí skot bez krav celkem	4903	2122	6596	11895	25516	968277
Hovězí skot vč.krav celkem	8533	3814	10720	20757	43824	1561628
Prasnice	2784	5	1617	472	4878	393275
Kanec	71	0	78	31	180	9319
Selata	5076	9	2274	1450	8809	1065547
Mladé chovné prase	11443	19	1984	259	13705	
Prase na výkrm	7071	96	10254	2330	19751	1928000
Ostatní prasata	19	3	2127	116	2265	
Prasata celkem	26464	132	18334	4658	49588	3396141
Jehňata	303	91	425	461	1280	27255
Bahnice,beran	924	177	779	1198	3078	46814
Ovce celkem	1227	268	1204	1659	4358	74069
Kůň do 3 let	256	23	69	29	377	7430
Kůň nad 3 roky	591	118	270	157	1136	13402
Koně celkem	847	141	339	186	1513	20832

Koza	48	11	92	6	157	8169
kozel	2	1	2	1	6	
kůzle	32	0	52	2	86	5624
Kozy celkem	82	12	146	9	249	13793
Jelenovitý celkem	0	107	0	0	107	56247
Slepice	60580	0	75016	1142	136738	6002121
Krůta,krocan	62584	0	7402	26	70012	873949
Ostatní drůbež	0	358	526	23451	24335	22892913
Drůbež celkem	123164	358	82944	24619	231085	29768983

Tab.3.2. Intenzita chovu zvířat přepočtená na velké dobytčí jednotky (VDJ)

Sk.	Text	Česká Lípa	Jablonec n.N.	Liberec	Semily	LB KRAJ	ČR
	Celkem zem.půda ha	45992	13023	44485	37617	141117	4279874
1	Krávy:						
	celkem ks	3630	1692	4124	8862	18308	593351
	počet na 100 ha	7,89	12,99	9,27	23,56	12,97	13,86
	VDJ	3630	1692	4124	8862	18308	593351
	VDJ/ha zem.půdy	0,079	0,130	0,093	0,236	0,130	0,139
2	Ostatní hovězí skot:						
	celkem ks	4903	2122	6596	11895	25516	968277
	počet na 100 ha	10,66	16,29	14,83	31,62	18,08	22,62
	VDJ	3090	1423	3987	7118	15618	523156
	VDJ/ha zem.půdy	0,067	0,109	0,090	0,189	0,111	0,122
3	Ovce:						
	celkem ks	1227	268	1204	1659	4358	74069
	počet na 100 ha	2,67	2,06	2,71	4,41	3,09	1,73
	VDJ	215	45	198	286	744	12088
	VDJ/ha zem.půdy	0,005	0,003	0,004	0,008	0,005	0,003
4	Koně:						
	celkem ks	847	141	339	186	1513	20832
	počet na 100 ha	1,84	1,08	0,76	0,49	1,07	0,49
	VDJ	960	171	403	226	1760	22995
	VDJ/ha zem.půdy	0,021	0,013	0,009	0,006	0,012	0,005
5	Kozy:						
	celkem ks	82	12	146	9	249	13793
	počet na 100 ha	0,18	0,09	0,33	0,02	0,18	0,32
	VDJ	13	2	24	2	41	2196
	VDJ/ha zem.půdy	0,000	0,000	0,001	0,000	0,000	0,001

SKUPINA 1 až 5 CELKEM:						
celkem ks	10689	4235	12409	22611	49944	1670322
počet na 100 ha	23,24	32,52	27,89	60,11	35,39	39,03
VDJ	7909	3333	8736	16493	36470	1153787
VDJ/ha zem.půdy	0,172	0,256	0,196	0,438	0,258	0,270
6 Prasata:						
celkem ks	26464	132	18334	4658	49588	3396141
počet na 100 ha	57,54	1,01	41,21	12,38	35,14	79,35
VDJ	3184	16	2448	514	6161	373449
VDJ/ha zem.půdy	0,069	0,001	0,055	0,014	0,044	0,087
7 Drůbež:						
celkem ks	123164	358	82944	24619	231085	29768983
počet na 100 ha	267,79	2,75	186,45	65,45	163,75	695,56
VDJ	436	0	120	25	581	34139
VDJ/ha zem.půdy	0,009	0,000	0,003	0,001	0,004	0,008
SKUPINA 6 a 7 CELKEM:						
celkem ks	149628	490	101278	29277	280673	33165124
počet na 100 ha	325,33	3,76	227,67	77,83	198,89	774,91
VDJ	3620	16	2568	539	6742	407588
VDJ/ha zem.půdy	0,079	0,001	0,058	0,014	0,048	0,095
SKUPINA 1 až 7 CELKEM:						
VDJ	11528	3349	11304	17031	43213	1561375
VDJ/ha zem.půdy	0,251	0,257	0,254	0,453	0,306	0,365

Struktura zaměstnanosti v agrárním sektoru – prvovýroba

Tab.4.1. Právnícké osoby

Text	Česká Lípa	Jablonec n.N.	Liberec	Semily	LB KRAJ
Majitel:					
Celkový počet pracujících	17	9	20	22	68
z toho: muži	16	9	18	19	62
Věková struktura: do 18	0	0	0	0	0
18 - 40	3	0	4	3	10
40 - 50	10	7	11	13	41
50 - 61	3	2	5	5	15
nad 61	1	0	0	1	2
Vzdělání: základní	0	0	0	0	0
odborné	1	0	1	6	8
střední	9	7	9	12	37
vyšší	4	2	8	4	18
Průměrná mzda Kč	14572	9560	14544	12990	12917
Roční počet odprac.hodin	2338	2440	2219	2552	2387
Manažer:					
Celkový počet pracujících	19	0	33	91	143
z toho: muži	13	0	22	61	96
Věková struktura: do 18	0	0	0	0	0
18 - 40	5	0	2	19	26
40 - 50	8	0	15	34	57
50 - 61	6	0	8	36	50
nad 61	0	0	1	2	3
Vzdělání: základní	0	0	2	1	3

odborné	0	0	1	10	11
střední	10	0	12	57	79
vyšší	4	0	10	23	37
Průměrná mzda Kč	14853	0	14844	14199	14632
Roční počet odprac.hodin	2854	0	2326	2199	2460
Ostatní:					
Celkový počet pracujících	435	89	418	864	1806
z toho: muži	304	61	259	635	1259
Věková struktura: do 18	0	0	0	1	1
18 - 40	104	19	87	296	506
40 - 50	156	45	141	280	622
50 - 61	164	26	133	241	564
nad 61	18	1	23	25	67
Vzdělání: základní	136	10	154	197	497
odborné	127	59	175	587	948
střední	45	10	72	172	299
vyšší	4	1	7	7	19
Průměrná mzda Kč	10335	9393	10800	10590	10280
Roční počet odprac.hodin	2227	2278	2162	2234	2225

Tab.4.2. Fyzické osoby

Text	Česká Lípa	Jablonec n.N.	Liberec	Semily	LB KRAJ
Majitel:					
Celkový počet pracujících	29	31	77	146	283
z toho: muži	26	23	61	24	134
Věková struktura: do 18	0	0	0	0	0
18 - 40	9	6	28	3	46
40 - 50	7	15	22	16	60
50 - 61	11	10	25	10	56
nad 61	2	1	2	0	5
Vzdělání: základní	0	1	5	3	9
odborné	8	12	4	15	39
střední	16	5	14	10	45
vyšší	2	1	3	2	8
Průměrná mzda Kč	12264	10725	9893	10795	10919
Roční počet odprac.hodin	2341	2549	2453	3087	2608
Manažer:					
Celkový počet pracujících	2	0	0	0	2
z toho: muži	2	0	0	0	2
Věková struktura: do 18	0	0	0	0	0
18 - 40	0	0	0	0	0
40 - 50	2	0	0	0	2
50 - 61	0	0	0	0	0
nad 61	0	0	0	0	0
Vzdělání: základní	0	0	0	0	0
odborné	0	0	0	0	0
střední	2	0	0	0	2
vyšší	0	0	0	0	0

Průměrná mzda Kč	14300	0	0	0	14300
Roční počet odprac.hodin	2100	0	0	0	2100
Ostatní:					
Celkový počet pracujících	60	46	74	199	379
z toho: muži	41	30	47	7	125
Věková struktura: do 18	0	0	0	0	0
18 - 40	15	15	26	9	65
40 - 50	19	24	23	6	72
50 - 61	25	4	19	7	55
nad 61	1	3	6	4	14
Vzdělání: základní	14	15	19	4	52
odborné	35	16	22	15	88
střední	11	5	12	5	33
vyšší	0	0	0	0	0
Průměrná mzda Kč	10116	8017	7071	8444	8412
Roční počet odprac.hodin	2310	2192	2013	2455	2243

Tab.4.3. Liberecký kraj – součet fyzických a právnických osob

Text	Česká Lípa	Jablonec n.N.	Liberec	Semily	LB KRAJ
Majitel:					
Celkový počet pracujících	46	40	97	168	351
z toho: muži	42	32	79	43	196
Věková struktura: do 18	0	0	0	0	0
18 - 40	12	6	32	6	56
40 - 50	17	22	33	29	101
50 - 61	14	12	30	15	71
nad 61	3	1	2	1	7
Vzdělání: základní	0	1	5	3	9
odborné	9	12	5	21	47
střední	25	12	23	22	82
vyšší	6	3	11	6	26
Průměrná mzda Kč	13418	10143	12219	11893	11918
Roční počet odprac.hodin	2340	2495	2336	2820	2497
Manažer:					
Celkový počet pracujících	21	0	33	91	145
z toho: muži	15	0	22	61	98
Věková struktura: do 18	0	0	0	0	0
18 - 40	5	0	2	19	26
40 - 50	10	0	15	34	59
50 - 61	6	0	8	36	50
nad 61	0	0	1	2	3
Vzdělání: základní	0	0	2	1	3
odborné	0	0	1	10	11
střední	12	0	12	57	81

	vyšší	4	0	10	23	37
Průměrná mzda Kč		14577	0	7422	7100	14466
Roční počet odprac.hodin		2477	0	1163	1100	2280
Ostatní:						
Celkový počet pracujících		495	135	492	1063	2185
z toho: muži		345	91	306	642	1384
Věková struktura:	do 18	0	0	0	1	1
	18 - 40	119	34	113	305	571
	40 - 50	175	69	164	286	694
	50 - 61	189	30	152	248	619
	nad 61	19	4	29	29	81
Vzdělání:	základní	150	25	173	201	549
	odborné	162	75	197	602	1036
	střední	56	15	84	177	332
	vyšší	4	1	7	7	19
Průměrná mzda Kč		10226	8705	8936	9517	9346
Roční počet odprac.hodin		2269	2235	2088	2345	2234

Tab.4.4. Celkem právnické osoby, fyzické osoby, Liberecký kraj

Text	Česká Lípa	Jablonec n.N.	Liberec	Semily	LB KRAJ
CELKEM PRÁVNICKÉ OSOBY - ZEMĚDĚLSKÁ PRVOVÝROBA					
Celkový počet pracujících	471	98	471	977	2017
z toho: muži	333	70	299	715	1417
Věková struktura:					
	do 18	0	0	1	1
	18 - 40	112	19	93	318
	40 - 50	174	52	167	327
	50 - 61	173	28	146	282
	nad 61	19	1	24	28
Vzdělání:					
	základní	136	10	156	198
	odborné	128	59	177	603
	střední	64	17	93	241
	vyšší	12	3	25	34
Průměrná mzda Kč	13253	9477	13396	12593	12609
Roční počet odprac.hodin	2473	2359	2236	2328	2357
CELKEM FYZICKÉ OSOBY - ZEMĚDĚLSKÁ PRVOVÝROBA					
Celkový počet pracujících	91	77	151	345	664
z toho: muži	69	53	108	31	261
Věková struktura:					
	do 18	0	0	0	0
	18 - 40	24	21	54	111
	40 - 50	28	39	45	134
	50 - 61	36	14	44	111
	nad 61	3	4	8	19
Vzdělání:					
	základní	14	16	24	61

odborné	43	28	26	30	127
střední	29	10	26	15	80
vyšší	2	1	3	2	8
Průměrná mzda Kč	12227	9371	8482	9620	11210
Roční počet odprac.hodin	2250	2371	2233	2771	2317
CELKEM KRAJ - ZEMĚĚLSKÁ PRVOVÝROBA					
Celkový počet pracujících	562	175	622	1322	2681
z toho: muži	402	123	407	746	1678
Věková struktura: do 18	0	0	0	1	1
18 - 40	136	40	147	330	653
40 - 50	202	91	212	349	854
50 - 61	209	42	190	299	740
nad 61	22	5	32	32	91
Vzdělání: základní	150	26	180	205	561
odborné	171	87	203	633	1094
střední	93	27	119	256	495
vyšší	14	4	28	36	82
Průměrná mzda Kč	12740	9424	10939	11106	11910
Roční počet odprac.hodin	2362	2365	2234	2550	2337

Struktury podpor agrárního sektoru

Tab.5 Přehled o poskytnutých podporách

Kraj	ha	Mze		SZIF		PGRLF		Celkem	
		(tis.Kč)	Kč/ha	(tis.Kč)	Kč/ha	(tis.Kč)	Kč/ha	(tis.Kč)	Kč/ha
Liberecký	141097	201283	1427	22856	162	22520	160	246659	1748
Jihočeský	496432	1064612	2145	210542	424	208101	419	1483255	2988
Jihomoravský	427277	1295503	3032	206746	484	240608	563	1742857	4079
Karlovarský	125538	333886	2660	19588	156	15783	126	369257	2941
Královehradecký	280805	476122	1696	118254	421	115332	411	709708	2527
Moravskoslezský	285530	636320	2229	83165	291	120625	422	840110	2942
Olomoucký	277264	743654	2682	116711	421	136733	493	997098	3596
Pardubický	274641	540276	1967	136217	496	141310	515	817803	2978
Plzeňský	384530	708834	1843	150937	393	126062	328	985833	2564
Praha	21220	371939	17528	11753	554	16015	755	399707	18836
Středočeský	669992	1014523	1514	316431	472	242512	362	1573466	2348
Ústecký	278627	811590	2913	71097	255	95151	341	977838	3509
Vysočina	420917	941326	2236	231054	549	203561	484	1375941	3269
Zlínský	196204	417972	2130	75288	384	66102	337	559362	2851
ČR	4279874	9557847	2233	1770643	414	1750420	409	13078910	3056
Okres:									
Jablonec n.N.	13023	21790	1673	211	16	193	15	22194	1704
Liberec	44485	54372	1222	3955	89	7096	160	65423	1471
Semily	37617	68452	1820	10443	278	6196	165	85091	2262
Česká Lípa	45992	56667	1232	8245	179	9033	196	73945	1608

Využití stávajících hospodářských objektů

Tab.6.1. Chov hovězího skotu

Text	Česká Lípa		Jablonec n.N.		Liberec		Semily		LB KRAJ	
	stav	využito	stav	Využito	stav	využito	stav	využito	stav	využito
Stavby k chovu krav										
Objekty celkem	21	20	38	38	58	55	168	156	285	269
z toho: vlastní	13	12	33	33	41	39	134	124	221	208
nájem PF ČR	6	6	5	5	10	9	18	18	39	38
nájem ostatní	2	2	0	0	7	7	10	8	19	17
Kapacita ustájení celkem	2352	2167	3126	2523	4126	3448	19763	16893	29367	25031
z toho: vlastní	1383	1220	2624	2035	2253	1770	15880	13551	22140	18576
nájem PF ČR	796	774	502	488	1094	905	1901	1650	4293	3817
nájem ostatní	173	173	0	0	779	773	1220	960	2172	1906
stáří let: do 10	0		3		2		4		9	
10 - 20	2		3		4		13		22	
20 - 40	14		20		33		92		159	
nad 40	6		12		17		56		91	
Stavby k chovu ostatního hovězího skotu										
Objekty celkem	96	95	70	56	150	147	163	141	479	439
z toho: vlastní	64	62	64	54	120	117	124	102	372	335
nájem PF ČR	32	32	6	2	20	20	38	38	96	92
nájem ostatní	1	1	0	0	10	10	1	1	12	12
Kapacita ustájení celkem	7011	6022	2199	1186	6969	5973	4696	4242	20875	17423
z toho: vlastní	2108	1450	2127	1116	3843	3262	2214	1942	10292	7770
nájem PF ČR	4858	4529	72	72	2160	1742	2457	2275	9547	8618
nájem ostatní	45	43	0	0	966	969	25	25	1036	1037

stáří let:	do 10	0		2		8		3		13	
	10 - 20	4		3		13		2		22	
	20 - 40	44		27		65		61		197	
	nad 40	48		38		64		72		222	
Stavby k chovu hovězího skotu celkem											
Objekty celkem		117	115	108	94	208	202	331	297	764	708
z toho: vlastní		77	74	97	87	161	156	258	226	593	543
nájem PF ČR		38	38	11	7	30	29	56	56	135	130
nájem ostatní		3	3	0	0	17	17	11	9	31	29
Kapacita ustájení celkem		9363	8189	5325	3709	11095	9421	24459	21135	50242	42454
z toho: vlastní		3491	2670	4751	3151	6096	5032	18094	15493	32432	26346
nájem PF ČR		5654	5303	574	560	3254	2647	4358	3925	13840	12435
nájem ostatní		218	216	0	0	1745	1742	1245	985	3208	2943
stáří let:	do 10	0		5		10		7		22	
	10 - 20	6		6		17		15		44	
	20 - 40	58		47		98		153		356	
	nad 40	54		50		81		128		313	

Tab.6.2 Chov prasat

Text	Česká Lípa		Jablonec n.N.		Liberec		Semily		LB KRAJ	
	stav	využito	stav	využito	stav	využito	stav	využito	stav	využito
Stavby k chovu prasat										
Objekty celkem	17	16	3	3	81	61	36	36	137	116
z toho: vlastní	2	1	3	3	73	53	34	34	112	91
nájem PF ČR	13	13	0	0	3	3	2	2	18	18
nájem ostatní	2	2	0	0	5	5	0	0	7	7
Kapacita ustájení celkem	26570	26564	37	37	28139	26536	6620	6199	61366	59336
z toho: vlastní	13300	13300	37	37	24841	23249	6060	5684	44238	42270
nájem PF ČR	9270	8495	0	0	780	780	560	515	10610	9790
nájem ostatní	4000	4000	0	0	2518	2507	0	0	6518	6507
stáří let:	do 10	0	0		3		0		3	
	10 - 20	0	0		27		1		28	
	20 - 40	16	1		43		34		94	
	nad 40	1	2		8		1		12	

Tab.6.3. Chov ovcí

Text	Česká Lípa		Jablonec n.N.		Liberec		Semily		LB KRAJ	
	stav	využito	stav	využito	stav	využito	stav	využito	stav	využito
Stavby k chovu ovcí										
Objekty celkem	17	17	12	12	30	30	49	49	108	108
z toho: vlastní	14	14	12	12	29	29	46	46	101	101

nájem PF ČR	2	2	0	0	0	0	3	3	5	5
nájem ostatní	1	1	0	0	1	1	0	0	2	2
Kapacita ustájení celkem	909	880	243	234	999	868	1648	1539	3799	3521
z toho: vlastní	539	514	243	234	979	850	1560	1453	3321	3051
nájem PF ČR	350	346	0	0	0	0	88	86	438	432
nájem ostatní	20	20	0	0	20	18	0	0	40	38
stáří let: do 10	1		1		4		2		8	
10 - 20	8		1		14		30		53	
20 - 40	4		7		8		13		32	
nad 40	4		3		4		4		15	

Tab.6.4. Chov koní

Text	Česká Lípa		Jablonec n.N.		Liberec		Semily		LB KRAJ	
	stav	využito	stav	využito	stav	využito	stav	využito	stav	využito
Stavby k chovu koní										
Objekty celkem	42	42	23	23	33	32	21	21	119	118
z toho: vlastní	39	39	23	23	26	25	16	16	104	103
nájem PF ČR	3	3	0	0	1	1	5	5	9	9
nájem ostatní	0	0	0	0	6	6	0	0	6	6
Kapacita ustájení celkem	486	466	125	113	323	306	163	163	1097	1048
z toho: vlastní	391	372	125	113	198	192	65	65	779	742
nájem PF ČR	95	94	0	0	5	4	98	98	198	196
nájem ostatní	0	0	0	0	120	110	0	0	120	110
stáří let: do 10	2		3		2		2		9	
10 - 20	14		11		14		17		56	
20 - 40	18		6		8		1		33	
nad 40	6		3		7		1		17	

Tab.6.5. Chov koz

Text	Česká Lípa		Jablonec n.N.		Liberec		Semily		LB KRAJ	
	stav	využito	stav	využito	stav	využito	stav	využito	stav	využito
Stavby k chovu koz										
Objekty celkem	2	2			3	3			5	5
z toho: vlastní	2	2			3	3			5	5
nájem PF ČR	0	0			0	0			0	0
nájem ostatní	0	0			0	0			0	0

Kapacita ustájení celkem	75	75			61	61			136	136
z toho: vlastní	75	75			61	61			136	136
nájem PF ČR	0	0			0	0			0	0
nájem ostatní	0	0			0	0			0	0
stáří let: do 10	0				0				0	
10 - 20	2				1				3	
20 - 40	0				2				2	
nad 40	0				0				0	

Ostatní zařízení v zemědělské prvovýrobě

Tab.7.1. Ostatní zařízení

Kategorie/Druh	jedn.	Česká Lípa	Jablonec n.N.	Liberec	Semily	LB KRAJ
Zpevněná hnojiště	m3	7582	10333	28914	28044	74873
z toho stáří let: do 5	počet	1	2	1	5	9
5 - 10	počet	5	4	9	13	31
10 - 15	počet	3	4	12	9	28
15 - 20	počet	14	6	4	4	28
20 - 30	počet	5	7	17	26	55
nad 30	počet	5	2	15	21	43
Jímky na kejdu	m3	18936	9431	41688	31081	101136
z toho stáří let: do 5	počet	0	0	1	4	5
5 - 10	počet	4	2	8	7	21
10 - 15	počet	8	4	23	7	42
15 - 20	počet	14	3	11	11	39
20 - 30	počet	29	7	21	57	114
nad 30	počet	13	8	23	34	78
Sklady konzerv.krmiv	t	65362	33405	77894	119573	296234
z toho stáří let: do 5	počet	0	1	3	5	9
5 - 10	počet	13	6	20	26	65
10 - 15	počet	18	9	28	19	74
15 - 20	počet	21	11	23	25	80
20 - 30	počet	20	11	20	26	77
nad 30	počet	6	4	12	22	44
Pastevní areály	ha	6551	1559	3991	2521	14622
z toho stáří let: do 5	počet	15	0	8	57	80

5 - 10	počet	31	7	10	15	63
10 - 15	počet	17	0	3	2	22
15 - 20	počet	1	1	0	0	2
20 - 30	počet	0	0	0	1	1
nad 30	počet	0	0	0	70	70
Dojírny	počet	7	4	11	27	49
z toho stáří let: do 5	počet	1	0	3	2	6
5 - 10	počet	5	0	2	18	25
10 - 15	počet	0	3	0	5	8
15 - 20	počet	1	0	2	0	3
20 - 30	počet	0	0	1	1	2
nad 30	počet	0	0	1	0	1

Tab.7.2. Vybrané mechanizační prostředky

Kategorie/Druh	jedn.	Česká Lípa	Jablonec n.N.	Liberec	Semily	LB KRAJ
Traktory	počet	232	175	485	762	1654
z toho stáří let: do 5	počet	5	1	10	19	35
5 - 10	počet	41	24	37	64	166
10 - 15	počet	80	57	113	277	527
15 - 20	počet	73	46	151	215	485
20 - 30	počet	23	28	104	152	307
nad 30	počet	9	17	65	36	127
Kombajny	počet	23	9	43	82	157
z toho stáří let: do 5	počet	2	0	1	3	6
5 - 10	počet	7	0	4	4	15
10 - 15	počet	6	5	12	27	50
15 - 20	počet	4	0	11	24	39
20 - 30	počet	4	4	9	21	38
nad 30	počet	0	0	6	3	9
Skřízecí řezačky	počet	37	29	83	75	224
z toho stáří let: do 5	počet	1	0	0	4	5
5 - 10	počet	5	3	6	8	22
10 - 15	počet	14	11	24	28	77
15 - 20	počet	12	11	27	21	71
20 - 30	počet	3	4	22	16	45
nad 30	počet	2	0	4	2	8

NÁVRH SYSTÉMU

Cíl systému

Za účelem dosažení cílů návrhů systému rozvoje zemědělství a venkova bude zemědělství Libereckého kraje stavět hlavně na dosažené dobré úrovni znalostí pracovníků, na vědomí potřeby trvale udržitelného rozvoje zemědělství a venkova, na atraktivitě krajiny a její využitelnosti pro rekreaci a aktivní trávení volného času, na vysokém rekreačním potenciálu venkovských oblastí, na dostatku vodních zdrojů a rozloze lesních porostů. Hlavními oblastmi které je nutno zlepšit mimo jiné i prostřednictvím „Koncepce rozvoje Libereckého kraje“ jsou: zastaralost technického vybavení, nižší technologicko-technická konkurenceschopnost zemědělského sektoru a zpracovatelského průmyslu, zlepšení odbytu a zvyšování přidané hodnoty zemědělských produktů, nedostatek pracovních příležitostí na venkově mimo agrární sektor, dopravní obslužnost a infrastruktura na venkově a věková struktura pracovníků v zemědělství.

Strategické cíle

Cíl koncepce navazuje na SOP rozvoje venkova a multifunkčního zemědělství v ČR a bude dosažen prostřednictvím těchto strategických cílů:

- zachování současného stavu (rozměru) zemědělství Libereckého kraje. K tomu je bezpodmínečně nutné minimálně zachovat příjmovou stránku hospodářství zemědělských prvovýrobců a k tomu je nutné zajistit 55% přímých plateb ke dni vstupu do EU
- prosazovat urychlené dokončení privatizace státního zemědělského majetku
- prosazovat urychlení a dokončení pozemkových úprav
- iniciovat změny nevyhovujících zákonů vztahujících se k agrárnímu sektoru. K tomu vytvořit v rámci Libereckého kraje legislativní radu agrárního sektoru složenou z volených zástupců a odborné veřejnosti

- podpořit vytváření poradenského servisu prostřednictvím školských zařízení, Okresních agrárních komor, Regionální agrární rady a jiných i nově vytvářených pracovišť
- prosadit vytvoření rezervy výrobních kvót pro navýšení produkce v letech 2004-2006 v produkci mléka a hovězího masa
- zachování a rozvoj venkovského prostředí a rozvoj venkovského osídlení, zvýšení zaměstnanosti ve venkovských regionech rozvojem drobného podnikání a služeb a hlubší propojení zemědělství s celkovým rozvojem venkova,
- strategickým cílem pro rozvoj venkova v horských oblastech je zachování horské krajiny se všemi přírodními a kulturně historickými aspekty a udržení osídlení obyvatelstvem s plnohodnotným způsobem života,
- strategickým cílem u znevýhodněných oblastí s méně příznivými podmínkami je restrukturalizace a diverzifikace výroby, zlepšení ekonomické a sociální situace v těchto regionech a stabilizace osídlení,
- strategickým cílem pro malé oblasti je zachování rámce krajiny a zlepšení životního prostředí v těchto oblastech za účelem udržení příležitosti pro bydlení, rekreaci a turismus,
- rozvoj multifunkčního zemědělství na co největší ploše zahrnující zemědělství, potravinářství, lesní a vodní hospodářství, a který je zaměřený nejen na zemědělskou produkci, ale zejména na zajišťování mimoprodukčních funkcí, především údržbu krajiny, environmentální služby, nezemědělské činnosti a na ostatní služby související se zachováním trvale udržitelného rozvoje venkova,
- zvýšení a garance příjmů zemědělců k zajištění potřebné životní úrovně a snižování rozdílů mezi bohatšími a chudšími regiony,
- rozvoj životaschopných zemědělských podniků, které co nejlépe naplňují nové poslání a příležitosti zemědělství,
- prosazení dominantní role zemědělství na zachování a rozvoji venkovského prostředí a stabilizaci osídlení venkova.

Další cíle, které budou v průběhu programovacího období od roku 2000 do roku 2006 spojeny s realizací strategie koncepce a jejichž uskutečnění souvisí s reálnými možnostmi rozvoje venkovského prostoru včetně zemědělství, lze vytipovat jako specifické.

Specifické cíle sektoru zemědělství ve venkovském prostoru v Libereckém kraji

- rozvoj konkurenceschopné, environmentálně šetrné zemědělské výroby především v oblastech s příznivějšími podmínkami (zhruba na čtvrtině zemědělského půdního fondu Libereckého kraje),
- rozvoj zemědělství zaměřeného na extenzivní zemědělskou výrobu a na zajišťování služeb údržby krajiny a dalších environmentálních služeb, především v nepříznivých oblastech (zhruba na 72 % zemědělského půdního fondu Libereckého kraje),
- transformace zemědělských činností do výroby netradičních zemědělských surovin pro nepotravinářské využití (potenciálně až do 20 % zemědělského půdního fondu Libereckého kraje) a do nezemědělských činností v návaznosti na zpracovatelský průmysl,
- modernizace zemědělských a potravinářských podniků za účelem zvýšení přidané hodnoty, naplnění hygienických a veterinárních standardů EU a uvádění kvalitních, cenově dostupných, zdravotně nezávadných a řádně označených potravin na trh,

- restrukturalizace současných technologií chovu hospodářských zvířat, včetně podmínek jejich přepravy a porážení, při respektování podmínek jejich ochrany,
- dlouhodobá prosperita zemědělských podniků, přiměřené příjmy a důstojné pracovní a životní podmínky zemědělského obyvatelstva (postupné dosažení dostatečné úrovně přidané hodnoty na pracovníka v zemědělství a alespoň 5 % výnosnosti zemědělského kapitálu),
- podpora mladých farmářů do 40ti let za účelem stabilizace osídlení v problémových, hospodářsky slabých oblastech,

1. Optimální zatížení zemědělského půdního fondu klasickou produkcí rostlinné a živočišné výroby

Jak vyplývá z analytické části, je převážná část oblasti Libereckého kraje svým zařazením do LFA oblastí vhodnou pro chov skotu. Vysoký podíl trvalých travních porostů ve srovnání s ČR tento názor podporuje. Vysoké přebytky zelené hmoty, která se ve svém důsledku stává odpadem poškozující zdraví lidí a životní prostředí nelze využít jiným způsobem, než tím nejstarším, nejznámějším a nejlevnějším. Liberecký kraj disponuje v rámci ČR nejnižší intenzitou skotu v přepočtu na hektar zemědělské půdy. To ve svém důsledku nutně znamená, že údržba se stává neefektivní a nepřírozenou. Proto je jedním z rozhodujících návrhů k optimálnímu využití zemědělské půdy zvýšení stavu skotu, který by měl být chován v rámci Libereckého kraje. Návrh řeší zvýšení počtu krav v rámci Libereckého kraje o celkových 5000 kusů a padesátiprocentní zvýšení stavu ovcí. Postupně tak dojde k navýšení ostatních kategorií mladého skotu a jehňat.

V rámci Libereckého kraje se tak bude jednat o navýšení krav až o 27 %. Po dosažení tohoto stavu prakticky dojde k eliminaci současného přebytku zelené hmoty, zejména z trvalých travních porostů. K navýšení stavu krav a ovcí může docházet jednak vlastní reprodukcí – odchovem chovatelů, popř. nákupem s využitím podpor PGRLF. Celkové náklady na zvýšení činí 100 mil. Kč. Navýšení po dobu rozšířené reprodukce stavu krav sníží příjmy zemědělců o prodej mladého chovného skotu a jehňat, popř. zvýší zadlužení při nákupu. Na druhou stranu po dosažení uvažovaného stavu se zvýší příjmy z chovu produkce s pozitivním dopadem na údržbu krajiny. Problémovou se jeví oblast produkčních kvót, jejichž navýšení musí být prosazováno všemi zájmovými skupinami.

Navrhované změny stavu kusů vybraných hospodářských zvířat

Kategorie/Druh	Česká Lípa	Jablonec n.N.	Liberec	Semily	LB KRAJ
Krávy dojné - současný stav	1523	1368	2828	8091	13810
- navýšení	500	150	850	1000	2500
- cílový stav	2023	1518	3678	9091	16310
Krávy BTPM - současný stav	2107	324	1296	771	4498
- navýšení	1500	150	850	0	2500
- cílový stav	3607	474	2146	771	6998
Krávy celkem - současný stav	3630	1692	4124	8862	18308
- navýšení	2000	300	1700	1000	5000
- cílový stav	5630	1992	5824	9862	23308
Telata do 3 měsíců - současný stav	794	278	1063	1900	4035
- navýšení	437	49	438	214	1102
- cílový stav	1231	327	1501	2114	5137
Skot do 1 roku - současný stav	1138	473	1730	3508	6849
- navýšení	627	84	713	396	1870
- cílový stav	1765	557	2443	3904	8719
Skot do 2 let - současný stav	1702	660	2474	3968	8804

- navýšení	938	117	1020	448	2404
- cílový stav	2640	777	3494	4416	11208
Skot nad 2 roky - současný stav	1269	711	1329	2519	5828
- navýšení	699	126	548	284	1592
- cílový stav	1968	837	1877	2803	7420
Skot bez krav celkem					
- současný stav	4903	2122	6596	11895	25516
- navýšení	2701	376	2719	1342	6969
- cílový stav	7604	2498	9315	13237	32485
Skot vč.krav celkem					
- současný stav	8533	3814	10720	20757	43824
- navýšení	4701	676	4419	2342	11969
- cílový stav	13234	4490	15139	23099	55793
Jehňata - současný stav	303	91	425	461	1280
- navýšení	150	45	210	230	635
- cílový stav	453	136	635	691	1915
Bahnice,beran - současný stav	924	177	779	1198	3078
- navýšení	462	89	390	600	1541
- cílový stav	1386	266	1169	1798	4619
Ovce celkem - současný stav	1227	268	1204	1659	4358
- navýšení	612	134	600	830	2176
- cílový stav	1839	402	1804	2489	6534

Pozn. údaj „současný stav“ je stav kusů ke dni 31.12.2001. Údaj „navýšení“ je počet kusů o jaký se navrhuje zvýšení proti „současnému stavu“. Údaj „cílový stav“ je počet kusů, jaký bude dosažen po „navýšení“.

V tabulce 1.1. je uveden dosažený početní stav kusů po navýšení, počet kusů na 100 hektarů zemědělské půdy, přepočet dosaženého početního stavu na velké dobytčí jednotky a dosažené intenzity velkých dobytčích jednotek přepočtených na jeden hektar zemědělské půdy. Vždy ve srovnání s průměrem ČR.

Srovnávací ukazatele kategorie skotu,ovcí,koní,koz – cílový stav

TAB. 1.1.

Sk.	Text	Česká Lípa	Jablonec n.N.	Liberec	Semily	LB KRAJ	ČR
	Celkem zem.půda ha	45992	13023	44485	37617	141117	4279874
1	Krávy:						
	celkem ks	5630	1992	5824	9862	23308	593351
	počet ks na 100 ha	12,24	15,30	13,09	26,22	16,52	13,86
	VDJ	5630	1992	5824	9862	23308	593351
	VDJ/ha zem.půdy	0,12	0,15	0,13	0,26	0,17	0,139
2	Ostatní hovězí skot:						
	celkem ks	7604	2498	9315	13237	32485	968277
	počet na 100 ha	16,53	19,18	20,94	35,19	23,02	22,62
	VDJ	4793	1676	5630	7921	19883	523156
	VDJ/ha zem.půdy	0,10	0,13	0,13	0,21	0,14	0,122
3	Ovce:						
	celkem ks	1839	402	1804	2489	6534	74069
	počet na 100 ha	4,00	3,09	4,06	6,62	4,63	1,73
	VDJ	323	67	297	429	1115	12088
	VDJ/ha zem.půdy	0,007	0,005	0,007	0,011	0,008	0,003
4	Koně:						
	celkem ks	847	141	339	186	1513	20832
	počet na 100 ha	1,84	1,08	0,76	0,49	1,07	0,49

	VDJ	960	171	403	226	1760	22995
	VDJ/ha zem.půdy	0,021	0,013	0,009	0,006	0,012	0,005
5	Kozy:						
	celkem ks	82	12	146	9	249	13793
	počet na 100 ha	0,18	0,09	0,33	0,02	0,18	0,32
	VDJ	13	2	24	2	41	2196
	VDJ/ha zem.půdy	0	0	0,001	0	0	0,001
	SKUPINA 1 až 5 CELKEM:						
	celkem ks	16002	5045	17428	25783	64089	1670322
	počet na 100 ha	34,79	38,74	39,18	68,54	45,42	39,03
	VDJ	11718	3908	12178	18440	46108	1153787
	VDJ/ha zem.půdy	0,25	0,30	0,27	0,49	0,33	0,27

U prasat a drůbeže je předpoklad zachování současného stavu. Rozhodující počty těchto druhů hospodářských zvířat jsou chovány u podniků bez zemědělské půdy. Přes skutečnost, že intenzita chovu drůbeže a prasat v přepočtu na jeden hektar zemědělské půdy je ve srovnání s průměrem ČR na úrovni 50 %, není reálné s ohledem na odbytové a investiční náklady rozšíření této produkce. Tabulka 1.2. používá stejné vyhodnocovací ukazatele jako je tomu v tabulce 1.1.

Srovnávací ukazatele chovu prasat a drůbeže – cílový stav

TAB. 1.2.

sk.	Text	Česká Lípa	Jablonec n.N.	Liberec	Semily	LB KRAJ	ČR
6	Prasata:						
	celkem ks	26464	132	18334	4658	49588	3396141
	počet na 100 ha	57,54	1,01	41,21	12,38	35,14	79,35
	VDJ	3184	16	2448	514	6161	373449
	VDJ/ha zem.půdy	0,069	0,001	0,055	0,014	0,044	0,087
7	Drůbež:						
	celkem ks	123164	358	82944	24619	231085	29768983
	počet na 100 ha	267,79	2,75	186,45	65,45	163,75	695,56
	VDJ	436	0	120	25	581	34139
	VDJ/ha zem.půdy	0,009	0	0,003	0,001	0,004	0,008
	SKUPINA 6 a 7 CELKEM:						
	celkem ks	149628	490	101278	29277	280673	33165124
	počet na 100 ha	325,33	3,76	227,67	77,83	198,89	774,91
	VDJ	3620	16	2568	539	6742	407588
	VDJ/ha zem.půdy	0,079	0,001	0,058	0,014	0,048	0,095

Srovnávací tabulka intenzity hospodářských zvířat celkem – cílový stav

TAB. 1.3.

sk.	Text	Česká Lípa	Jablonec n.N.	Liberec	Semily	LB KRAJ	ČR
	SKUPINA 1 až 7 CELKEM:						
	VDJ	15338	3924	14746	18979	52850	1561375
	VDJ/ha zem.půdy	0,334	0,301	0,331	0,505	0,375	0,365

V tabulce 1.3. je součet velkých dobytčích jednotek všech hospodářských zvířat, jejich přepočtení na hektar zemědělské půdy. S výjimkou okresu Semily se ostatní okresy přibližují k průměrné intenzitě dosažené v ČR. Liberecký kraj po navýšení stavu skotu a ovcí se podílí 3,38 % na celkovém počtu VDJ v ČR. To odpovídá procentickému podílu Libereckého kraje na celkové výměře zemědělské půdě v ČR.

Spotřeba krmiv v tunách v přepočtu na zelené na navýšený stav

TAB. 1.4.

Kategorie/Druh	Česká Lípa	Jablonec n.N.	Liberec	Semily	LB KRAJ
Krávy	51100	7665	43435	25550	127750
Skot do 1 roku	4577	612	5206	2890	13655
Skot do 2 let	13691	1709	14890	6537	35104
Skot nad 2 roky	17864	3221	13997	7263	40667
Jehňata	164	49	230	252	695
Bahnice,beran	1686	325	1424	2190	5625
Celkem	89083	13581	79181	44681	223496

V tabulce 1.4. je přepočtena spotřeba krmiva – zeleného – dle jednotlivých kategorií zvířat při navrhovaném navýšení. Celková potřeba 223,5 tis.tun odpovídá například výrobě na 13.900 ha luk. Lze předpokládat, že v rámci technologie výživy hospodářských zvířat nebude celková potřeba zeleného zajištěna výhradně z výnosů luk, ale částečně kukuřicí, pěstovanou na orné půdě. Přesto ale lze reálně uvažovat o navýšení využití luk v celkové výměře okolo 12.000 hektarů. Navýšené stavy skotu a ovcí výrazně sníží přebytek zelené biomasy, zvýší možnost čerpání dotací na údržbu krajiny.

Dalším důležitým tématem při řešení optimalizace využití zemědělského půdního fondu je uvádění půdy do klidu. Vykazované hektary orné půdy uvedené do klidu k 31.12.2001 v rámci Libereckého kraje jsou na úrovni jedné sedminy z možného. Tabulka 1.5. je přehledem vykazovaných hektarů a možností, které jsou nabízeny v rámci podpor. Je zřejmé, že tato možnost podporovaná dotacemi, není zemědělskými subjekty využívána.

TAB.1.5.

Text	jedn.	Česká Lípa	Jablonec n.N.	Liberec	Semily	LB KRAJ
Stav k 31.12.2001						
Orná půda celkem	ha	26461	3265	23402	17639	70767
Půda uvedená do klidu	ha	424	0	274	249	947
	%	1,60	0,00	1,17	1,41	1,34
Možnosti						
Půda uvedená do klidu	ha	2646	327	2340	1764	7077
	%	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00

V období příštích let s ohledem na rozsah využití půdy je proto nutné uvažovat o postupném přechodu až na desetiprocentní podíl orné půdy uvedené do klidu.

Optimální využití zemědělského půdního fondu řeší vyřazení nevhodných pozemků, vyznačující se zejména vysokou svažitostí způsobem jejich zalesnění. Odborné kruhy hovoří o možnosti zalesnění zemědělské půdy na výměře až 2%.

Jedná se o ekonomicky nákladné opatření vyžadující spolupráci s odbornými pracovišti. Jako vhodné řešení se jeví vytvoření odborného pracoviště, které bude garantovat technologické i finanční poradenství.

S optimálním využitím zemědělské půdy souvisí převod státní zemědělské půdy na zemědělské subjekty formou privatizace. Ta prakticky ustrnula. Při nevyjasnění vlastnických práv poměrně rozsáhlého zemědělského půdního fondu ve vlastnictví státu v Libereckém kraji a složitost jeho občasných převodů, nemůže být uvažováno o účelné optimalizaci zemědělského půdního fondu.

Závěrem této části je možno shrnout základní fakta, která budou řešit optimalizaci využití zemědělského půdního fondu:

1. Zvýšení intenzity chovaných zvířat, zejména skotu s ohledem na vysoké zastoupení půd zařazených do LFA a s ohledem na vysoké zastoupení trvalých travních porostů.
2. Zvýšení podílu orné půdy uváděné do klidu a to ve vybraných oblastech v rozsahu až 10%.
3. U pozemků nevhodných, či ekonomicky náročných na údržbu, zařadit do plánu zalesnění a to do objemu až 2% z celkové výměry zemědělské půdy.
4. Rozsah plodin pěstovaných na orné půdě ponechat na současném stavu s výjimkou potřeb výroby steliv. Navýšení tržních plodin, zejména okopanin, ponechat na subjektech, které se výrobou těchto zabývají, jsou na tyto specializováni a které budou reagovat na změny na trhu. Tyto případné výkyvy výrazně neovlivní hodnocení využití zemědělské půdy.

2. Optimální zatížení zemědělského půdního fondu plodinami k energetickému využití

Význam energetického využití biomasy stoupá. Je zdrojem zlepšující ekonomiky domácností, zlepšuje prokazatelně životní prostředí, má charakter obnovitelnosti a je zdrojem příjmů zemědělců. Využití zemědělské půdy k pěstování energetických plodin a jejich zpracování je v Libereckém kraji nulové.

Jako optimální a reálný cíl je dosáhnout do roku 2010 celkové zatížení zemědělské půdy produkcí energetických plodin v rozsahu 6% z orné půdy. V kombinaci rychle rostoucích dřevin spolu s netradičními plodinami uvedených v tabulce 2.1. by se tak jednalo o celkovou produkci 50.000 t suché hmoty. Při výběru vhodných plodin musí být dodrženy zásady ochrany zemědělského půdního fondu z hlediska nebezpečnosti rozšíření nevhodně volených plodin. Spoluúčast při rozhodování musí mít rostlinolékařský dozor a úseky ochrany zemědělského půdního fondu.

Přes poměrně úspěšné výsledky s pěstováním jednoletých rostlin, je větší pozornost věnována rostlinám víceletým a vytrvalým. Jejich výhoda je zcela jednoznačná v úspoře nákladů při každoročním zakládání porostů tak, jak je to nezbytné v případě rostlin jednoletých. V Tab. 2.1. jsou orientačně uvedeny vybrané rostliny, které jsou u nás dosud málo známé avšak z hlediska sledovaného zájmu

energetického využití vhodné. V Tab. 2.1 jsou výnosy některých těchto druhů, včetně spalného tepla a celkové energetické výtěžnosti z 1 ha.

Tab. 2.1 Výnosy suché hmoty vytrvalých energetických rostlin a jejich spalné teplo (průměr z různých stanovišť).

rostlina	výnos	spalné teplo MG/kg	energet. výtěžnost-GJ/ha
šťovík krmný	23,0	17,75	217,62
sléz krmný	13,4	17,58	235,58
mužák prorostlý	11,2	17,94	200,94
bělotrň modrý	16,5	19,61	323,56
pajasan žláznatý	17, 0	17,48	296,60

Z uvedených výsledků se jeví jako velmi perspektivní především šťovík

Zdroj:CZ-BIOM

Rozhodujícím hlediskem pro pěstitele bude řešení podpor při pěstování energetických plodin. Celková finanční zátěž odpovídající 6% orné půdy, tj. v rámci Libereckého kraje 4.200 ha a při nákladech na založení porostu cca 15.000 Kč na jeden hektar, představuje celkový náklad 63 mil. Kč.

Druhou fází řešení je vlastní zpracování produkce energetických plodin. Výhodou pro zemědělské subjekty je dostupnost nevyužitých hospodářských budov, ve kterých může být bez rozsáhlých stavebních investic zařízení na zpracování instalováno. Dále fakt, že většina zemědělských subjektů disponuje sklizňovou a dopravní technikou ke sklizni plodin, s výjimkou rychle rostoucích dřevin. U těch nejsou investiční náklady natolik vysoké, aby ovlivnily rozhodnutí. Zůstává tak investice do zařízení ke zpracování biomasy. Obecně se uvádí, že investiční náklady na strojní zařízení pro zpracování biomasy představují 2 mil.Kč na produkci z 300 ha zemědělské půdy. Pro cílové řešení roku 2010 to představuje 30 mil. Kč.

Pro reálnost opatření ve využití biomasy je nezbytná, vedle již uvedených spoluúčastí, i spolupráce mezi jednotlivými obcemi v rámci Libereckého kraje, zapojení programu do Krajské energetické koncepce Libereckého kraje tak, aby využití bylo účelné a došlo ke koordinaci cíle v rámci ozdravení ovzduší a přírody.

Závěrem této kapitoly tak lze konstatovat:

1. Stanovit koncepční cíl dosáhnout do roku 2010 produkci biomasy na výměře odpovídající 6% výměry orné půdy.
2. Stanovit v rámci kraje podmínky pro pěstování biomasy z hlediska rostlinolékařských a vhodnosti výběru jednotlivých plodin.
3. V rámci Libereckého kraje zajistit podporu využívání biomasy jako obnovitelného zdroje energie.
4. V rámci Libereckého kraje spolupracovat s jednotlivými obcemi při rozšiřování využití biomasy.

5. Iniciativními návrhy orgány Libereckého kraje pomoci při zajišťování podpor pro vstupní investice zemědělského sektoru při zavádění technologií na pěstování, zpracování a využití biomasy

3. Zpracovatelský průmysl – návrhová část

Mlékárenství v Libereckém kraji a podniky zpracovávající mléčnou surovinu Libereckého kraje v jiných krajích.

Stávající mlékárenské provozy jak v Libereckém kraji, tak i jeho okolí, které zpracovávají mléčnou surovinu Libereckého kraje, s výjimkou nevyjasněného výrobního programu Mlékárny Česká Lípa, jsou v podstatě konsolidovány. Jejich kapacita zpracování mléčné suroviny dává předpoklad rozvoje chovu krav s produkcí mléka, jak předpokládá návrhová část kapitoly Zemědělská prvovýroba. Bohužel, je však nutno konstatovat, že některé provozy musí v poměrně velice krátké době inovovat a rekonstruovat své provozy, aby byly schopny splnit požadavky současných hygienických předpisů a předpisů EU, ukládajících základní požadavky na zpracování mléčné suroviny pro potravinářské výrobky. V přípravě a realizaci těchto záměrů velice pomáhají Státní veterinární správa přes Okresní veterinární správy, Česká zemědělsko potravinářská inspekce a Okresní hygienické stanice. Všechny tyto instituce účinně spolupracují s majiteli mlékáren a sýráren a svými podněty napomáhají v řešení této problematiky.

Názory některých oponentů, že není nutno rozvíjet zpracování mléka v Libereckém kraji jsou neopodstatněné. Nikdo si totiž neuvědomuje veliký význam těchto provozů, zejména pro drobnochovatele a drobnoproducenty mléka. Bez existence současné sítě zpracoven mléčné suroviny by nebylo možno rozvíjet chov dojníc. Opodstatnění mají i malé mlékárenské provozy, které si zřizují jednotliví producenti mléka, zejména kozího pro výrobu krajových specialit. Rovněž tak i současní zpracovatelé mléka vítají rozvoj chovu koz a ovcí s mléčnou produkcí, aby tak rozšířili sortiment svých výrobků o nové kvalitativně hodnotnější výrobky. Náklady nutné na rekonstrukce a rozvoj výroby zpracovatelských podniků jsou většinou zajišťovány z výrobních prostředků, úvěry a některé z nich připravují projekty pro předvstupní fond Sapard.

Širší sortiment a různorodost výroby by měl zajistit lepší uplatnění na trhu, zejména pro své výrobky krajových specialit, které by si mohly vydobýt značku, jež by charakterizovala nejen místo, kde byl výrobek vyroben, ale i výrobce. Myslíme si, že v tomto by mohl sehrát významnou roli Liberecký kraj, který by mohl zavést systém udělování značek nejen potravinářských výrobků, ale i výrobků denní potřeby pocházejících z Libereckého kraje. Tato skutečnost má veliký význam v současnosti i vzhledem k tomu, že na trhu České republiky působí řada zahraničních subjektů jako jsou Danone, Bogren, Yoplay apod. V pohledu těchto skutečností má podpora českých producentů významnou roli, která je pomůže stabilizovat a pevně zakotvit jejich výrobky na našem vnitřním trhu.

Zpracování masa a výroba masných výrobků.

V oblasti zpracování masa a výroby masných výrobků je podstatně horší situace. Velice vážný stav je v porážkových místech. Mnohá porážková místa byla v průběhu roku 2002 uzavřena a přešla pouze na bourání a zpracování suroviny.

V těchto případech jde především o to, že provozy nevyhovovaly přísným předpisům EU, kde je potřeba zachovat oddělenost tzv. špinavých – porážkových cest od cest čistých – výrobních. Pohyb zaměstnanců musí být řízen organizačně a provozně tak, aby zaměstnanci, maso, nářadí používané k výrobě potravin, či výsekového masa se nedostalo do míst, kde probíhají porážkové práce a hrubé zpracování masa až po vychlazení a přípravu k výrobě. Většinou staré provozy, které tyto podmínky nemusely dodržovat, by si vyžádaly velice výrazné finanční náklady. A tak tyto provozy levnějšími rekonstrukčními pracemi upravují svoji strukturu pouze na zpracování masa a výrobu masných výrobků. I zde je však podstatná část provozů v období, které jim nedává příliš času na rekonstrukční práce. Výjimku tvoří firmy, které požádaly o přechodné období a mají čas na zamýšlené rekonstrukce a to do 31.12.2006. A tak jatky Lomnice a.s. Lomnice nad Popelkou, které opustily porážkovou činnost a ADV Libštát, mají možnost své investiční záměry dokončit včas.

Rozvoj provozů a firem na zpracování masa zaznamenal v poslední době nebývalé tempo. Vzhledem k tomu, že zejména velké, specializované chovy jsou majetkově vázány na zpracování své produkce masa v jiných krajích, jedná se především o ostatní chovatele produkující jatečná zvířata. Ti mají zájem o zpracování v nejbližším okolí s ohledem na minimalizaci přepravních nákladů a odstranění zbytečných stresů, projevujících se na kvalitě masa v důsledku dlouhých přeprav zvířat. Mimo kraj jsou nejbližší jatka v Jičíně a Roudnici nad Labem a zejména pro malé a střední chovatele, kteří nemohou zastavovat kolekce zvířat o 50 a více kusech, je porážková a zpracovatelská činnost v kraji rozhodující a plně se podílí na rozvoji tohoto odvětví. Názory některých oponentů, že není třeba udržovat tolik porážkových a zpracovatelských kapacit v kraji jsou proto zcela zcestné. Jednak by došlo k silnému úbytku chovaných zvířat a jednak by byl místní trh ochuzen o kvalitní maso a uzenářské výrobky.

Proto je snaha zpracovatelů masa o rekonstrukce svých provozů v duchu evropských norem více než potěšitelná, i když je provázena a to velice výrazně, nedostatkem finančních prostředků a provádí se mnohdy za cenu silného zadlužení investujících firem.

Evropské hygienické standardy naplňují a nebo v nejbližší době budou naplňovat porážka a masná výroba pana Noska ve Studenci, okres Semily a jatka Váša v Mimoní. V obou případech vznikají moderní porážkové, i když malé, kapacity. Jatka v České Lípě připravují projektovou dokumentaci na celkovou rekonstrukci vepřové porážky (s hovězí není uvažováno) a modernizaci výroby. Jatka Prošek ve Frýdlantě v Čechách zadaly zpracování projektové dokumentace za účelem zkapacitnění porážky a dosažení hygienických standardů při masné výrobě. Dále se připravuje i rekonstrukce malých porážkových míst s masnou výrobou a to jatky Bukvic v Železném Brodě, Respo s.r.o. Nový Pernštejn na okrese Česká Lípa a ZD Roprachtice v okrese Semily. Je však otázkou, zda tyto provozy zvládnou rekonstrukce, neboť nepožádaly o přechodné období a musí dokončit úpravy do konce roku 2003. Pokud se podaří všechny zamýšlené a rozpracované rekonstrukční práce včas dokončit, je zcela jasné, že všechna jatečná zvířata odchovaná v Libereckém kraji budou i v kraji odporažena a zpracována a navíc upravené maso bude dodáváno i mimo kraj na zpracování.

Podstatnou roli při těchto pracích sehraje orgány Státní veterinární správy přes Okresní veterinární správy při kontrole a posuzování projektové dokumentace a

Okresní a Regionální agrární komory při poradenské činnosti v zadávání projektů pro Sapard.

V porážkové činnosti drůbežího masa jsou v Libereckém kraji jediná jatka a to zařízení ZOD Brniště, která mají možnost dořešit jediný problém a to rekonstrukci komunikace na restituovaných pozemcích a tím splnit veškeré požadavky na kvalitní jateční a výrobní závod. Ve zpracování drůbežího masa Drůbež Příšovice a.s. a DOLS s.r.o. na okrese Česká Lípa mají rozpracovanou projektovou dokumentaci na rekonstrukce, přičemž Příšovice mají přechodné období do konce roku 2005. Zpracování drůbeže bylo navíc posíleno firmou FOLDA s.r.o v Raspenavě, kde byla částečně rekonstruována závodní kuchyně a masná výrobní firma Agrogalas a.s. a celková rekonstrukce bude dokončena do konce roku 2003. Firma má projektově připravenou rekonstrukci bývalých jatek Agrogalas a.s. Frýdlant na bourárnu a masnou výrobní červeno a bílého masa. Zmíněné výrobní značně rozšíří sortiment kvalitních dietetických masných výrobků s vysokým podílem drůbežího masa.

Většina provozů na zpracování červeného a bílého masa prochází rekonstrukcemi za účelem získání evropských hygienických standardů a musí být ukončeny do konce roku 2002 respektive do konce roku 2003. Řadě z nich se to bohužel díky nedostatku finančních zdrojů nepodaří a koncem roku 2002 či 2003, ukončí svoji činnost. Modernizované provozy, které již s rekonstrukcemi začaly nebo mají dostatek času a jsou finančně zajištěny, úbytek jejich produkce zcela nahradí a to jak kvalitou, tak i množstvím a dokáží absorbovat i zaměstnance ze zrušených provozů.

Pekárenství

Současná struktura pekárenských provozů a firem je pro Liberecký kraj dostačující. Svědčí o tom zájem spotřebitelů o místní výrobky i to, že veškerá pekárenská výroba je v kraji spotřebována a mírně vyváží i do okolních krajů. Nejen velké provozy, které se mohou pyšnit širokým sortimentem pekařských a cukrářských výrobků, ale i malé provozovny jsou velice významné nejen pro svou výrobu kvalitního zboží, ale i pro zaměstnanost méně kvalifikovaných pracovníků.

Pekárenská výroba je v kraji více méně stabilizována a není předpoklad výstavby velkých kapacit. Spíše je předpoklad zániku i vzniku místních malokapacitních provozů dle požadavku místního trhu. Malé provozy jsou velice významné pro svou rozmanitost výrobků s vysokou kvalitou a maximální čerstvostí. Velké podniky svým zaměřením na trvanlivé druhy pečiva, cukrářskou výrobu a doplňkovou výrobu produktů pro ostatní podnikatelskou sféru (zmrzlinové kornouty, polotovary pro cukrářství) sehrávají stabilizující roli tohoto oboru v Libereckém kraji.

Tak jako v předchozích odstavcích zpracovatelské výroby, i v pekařině dochází k nutným rekonstrukcím a inovacím provozů a to na základě kontroly výroby podle zákona č. 63/1986 Sb. a zákona č. 110/1997 Sb. včetně doplňků a příloh. Všechny podniky a provozy musí splnit celkem 15 oddílů hodnocení kontroly výroby, což předpokládá dokonalé zvládnutí rekonstrukčních prací. Značnou pomoc v naplňování těchto požadavků české legislativy, ale i legislativy EU poskytuje Česká zemědělská a potravinářská inspekce a Hygienické stanice. Tyto práce znamenají značnou finanční zátěž pro uvedené podniky a zejména u malých provozů bude možnost

snadného přístupu k úvěrům a schopnost jejich splácení rozhodující pro jejich další setrvání na trhu.

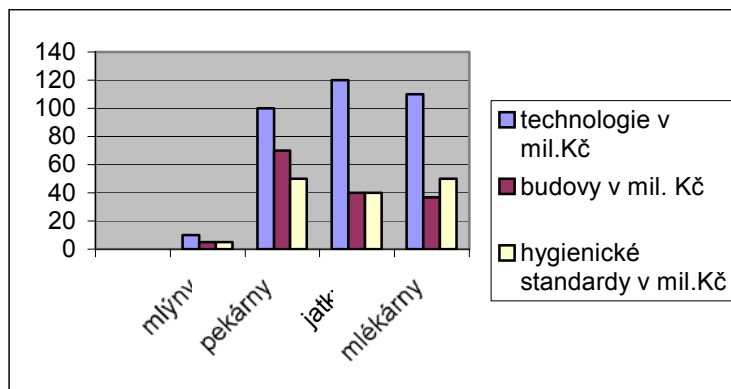
Závěrem:

Stanovení priorit

- splnění českých a evropských standardů hygienických předpisů
- udržení současné struktury zpracovatelského odvětví Libereckého kraje a jeho další kvalitativní rozvoj
- rozvoj místních a krajevých specialit ve všech oborech zpracovatelského odvětví kraje
- udržení zaměstnanosti a větší spolupráce s odbornými školami a učiteli při zajišťování kvalifikovaných pracovníků

Finanční náročnost zajištění priorit do roku 2006

- mlýny
 - investice do technologií 10 mil. Kč
 - na opravy a rekonstrukce budov 5 mil. Kč
 - na zavedení hygienických standardů 5 mil. Kč
- pekárny
 - investice do technologií 100 mil. Kč
 - opravy a rekonstrukce budov 70 mil. Kč
 - zavedení hygienických standardů 50 mil. Kč
- jatky a masný průmysl
 - investice do technologií 120 mil. Kč
 - opravy a rekonstrukce budov 40 mil. Kč
 - zavedení hygienických standardů 40 mil. Kč
- mlékárenství
 - investice do technologií 110 mil. Kč
 - opravy a rekonstrukce budov 37 mil. Kč
 - zavedení hygienických standardů 50 mil. Kč

Potřeba finančních zdrojů k dosažení standardů EU

Největším problémem naplnění finanční náročnosti přechodu na standardy EU je přístup ke zdrojům. Existují tři možné přístupy:

- Pokrytí z vlastních zdrojů. Toto lze zajistit zvýšením cen výrobků a přiblížením se cenám EU, na to však silně působí politický vliv a snaha vlády ČR po udržení sociálního smíru, který nemá zájem na zvyšování cen základních potravin.
- Pokrytí z úvěrů. Situace není dobrá vzhledem k neochotě bank při poskytování úvěrů do zemědělství a zpracování potravin. Majetek je většinou podhodnocený jako neprodejný a není možno zajistit jiné záruky požadované bankami.
- Dotace ze zdrojů ČR a předstupních fondů EU. Zde lze prostředky získat, ale jsme jako v začarovaném kruhu. Předpokladem pro získání dotace či podpory je nutnost spolufinancování a protože podniky většinou nedisponují dostatečným množstvím volného kapitálu, jsme opět u odrážky dvě.

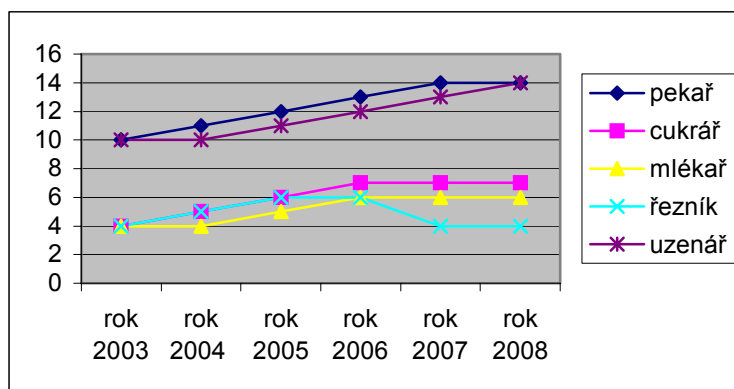
Vzhledem k těmto skutečnostem, bude docházet k postupnému naplňování zamýšlených investičních akcí a ne k systematickému a okamžitému řešení nastalých problémů.

Další opatření k naplnění stanovených priorit.

Kvalifikace a potřeba nových zaměstnanců

- V přípravě kvalifikovaných pracovníků je třeba se zaměřit na kvalitní všeobecné znalosti studentů a učňů, profesní znalosti a především manuální zručnost. Tyto základní dovednosti pak jednotliví zaměstnavatelé snadněji v praktickém i teoretickém uplatnění zařazených studentů rozvíjejí a formují k potřebám daného provozu. Bez učebních a praktických návyků získaných ve škole či učilišti nelze mladého člověka v běžném provozu uplatnit.
- V pekárenské výrobě se předpokládá potřeba kvalifikovaných sil v rámci Libereckého kraje ročně 12 – 14 vyučenců v oboru pekař a 5 – 7 v oboru cukrář.
- V mlékárenské výrobě potřeba vyučenců stagnuje. Ale i tak lze do budoucna předpokládat roční potřebu v rámci kraje na přirozenou rekonstrukci kvalifikovaného personálu v počtu 4 -6 vyučenců v oboru.
- Jatky a masná výroba absorbuje v kraji ročně 6 vyučených řezníků a samozřejmě je zájem i o kvalifikované pracovníky do masné výroby. Zde je předpoklad ročního zaměstnání zhruba 12 -14 mladých lidí.

Potřeba vyučenců v jednotlivých oborech

Z pohledu škol se tyto potřeby jeví jako nízké, ale je nutno počítat s přirozeným úbytkem během absolutoria školy či učiliště, ale i možností dalšího studia na vyšším stupni. Zpracovatelské podniky předpokládají větší zájem o kvalifikované pracovníky v době, kdy jim budou moci odpovídajícím způsobem zaplatit. Přiměřené mzdové podmínky jsou totiž rozhodujícím a často limitujícím předpokladem pro přijímání mladých kvalifikovaných pracovníků, kteří po vyučení v oboru většinou odcházejí do jiného resortu s vyšším platovým ohodnocením.

Zvyšování prestiže zpracovatelského průmyslu Libereckého kraje

Zpracovatelský průmysl vyrábějící potraviny pro občany Libereckého kraje, velice úzce navazuje na zemědělskou prvovýrobu. A tak jako ona není spotřebitelskou veřejností dostatečně doceňován. Je třeba vytvořit podmínky pro popularizaci potravinářských výrobků, pocházejících z místní produkce. Velice důležité je, aby nebyly opomenuty i malé firmy a provozy zpracovatelské výroby.

Věříme, že pro popularizaci místní produkce potravin lze učinit prostřednictvím Libereckého kraje velmi mnoho. Jednou z možností této propagace a popularizace by se mohla stát prestižní soutěž o možnost označovat výrobky Logem Libereckého kraje s textem: „**Výrobek Libereckého kraje**“, případně: „**Vyrobeno v Libereckém kraji**“. Tato prestižní soutěž by se mohla vztahovat nejen na potravinářské výrobky, ale na veškeré spotřební výrobky v Libereckém kraji vyprodukované.

- Do soutěže o „Výrobek Libereckého kraje“, zařadit veškeré spotřební výrobky vyrobené v Libereckém kraji.
- Výrobky přihlášené do soutěže prezentovat jednou ročně na soutěžní výstavě přístupné veřejnosti.
- Výrobky do soutěže navrhuje společně s výrobcí Krajská hospodářská komora Libereckého kraje a Regionální agrární rada Libereckého kraje.
- Hodnotitelskou porotu přihlášených výrobků tvoří zástupci Libereckého kraje, Krajské hospodářské komory, Regionální agrární rady Libereckého kraje, České zemědělské a potravinářské inspekce a dalších odborných institucí.
- Nejlepším výrobkům vybraným porotou bude udělen titul „Výrobek Libereckého kraje „s právem být označen Logem Libereckého kraje a dovětkem „Výrobek Libereckého kraje“, či „Vyrobeno v Libereckém kraji“.

Dostatečná propagace potravinářských a nejen potravinářských výrobků, významně zviditelní Liberecký kraj v celé České republice a v rámci přeshraniční spolupráce i v zahraničí.

Mimoprodukční funkce v rámci multifunkčního zemědělství

Budeme-li se ptát na pojem „mimoprodukční funkce v rámci multifunkčního zemědělství“, nenalezneme jej. Tento pojem je jasný a zřejmý pro zasvěcené, ale ne již pro laiky, kterým nic neřekne. Sektorový operační plán Ministerstva zemědělství České republiky tento pojem nepoužívá. V tomto SOP je používán pojem „jiné funkce, nežli produkce potravin“ a to v rámci pojmu „Multifunkční zemědělství“. Ale ať již budeme tyto funkce nazývat jakkoli, měli bychom si uvědomit, že tyto funkce budou sloužit pouze jako doplňkový zdroj příjmů zemědělců. Hlavním posláním zemědělské prvovýroby je především výroba potravin. Výjimku může tvořit pouze tzv. Ekologické zemědělství, které je v současnosti založeno na pěstování polních kultur a chov hospodářských zvířat k produkci zdravých a ekologicky čistých potravin.

Mimoprodukční funkce zemědělství lze rozdělit do několika oblastí a navíc k nim přiřadit činnosti, které je nutno podporovat jakožto nástroj k lepšímu zhodnocení zemědělské produkce a nástroje k posílení příjmů zemědělců. Při jejich využívání je nutno přihlížet k místním podmínkám zemědělského subjektu, ale i tradicím a možnostem oblastí, pro které se jednotlivé funkce budou stanovovat. Pověštinu je však možno jednotlivé funkce kombinovat a dbát tak přirozeného rozvoje daného venkovského prostoru, ve kterém subjekt podniká a který mu vytváří i pro jeho podnikání a rozvoj vhodné podmínky.

Nejjednodušší, nejlevnější a nejvíce podporované jsou takové funkce, kde není potřeba větších investičních zásahů s dosažením maximálního efektu.

Ekologické zemědělství

Z analýzy vyplývá, že se touto funkcí zabývá v Libereckém kraji v současnosti 29 subjektů, které hospodaří na 8 904 ha zemědělské půdy a podílí se 6,31 % na celkové výměře zemědělské půdy kraje a 10,17 % obhospodařované zemědělské půdy kraje. Přitom je tato funkce tím nejlevnější, zejména v přechodných oblastech, to je v místech, kde již nízká intenzita chovu skotu (přežvýkavců) nedosahuje na možnost získat dotace v LFA nebo na údržbu krajiny a na druhou stranu tyto oblasti ještě nejsou tak ekonomicky výnosné, aby přinášely jistotu podnikání. Ekologické zemědělství je budoucností v podnikatelské sféře zemědělství, neboť současné trendy spotřebitelů EU a snaha po zdravé výživě dává předpoklad pro rozvoj tohoto oboru a tím i dlouhodobou perspektivu pro udržení zemědělského podnikání v těchto oblastech. Ekologického zemědělství podle výše uvedených čísel využívají především malé farmy. I když by se zdálo, že velikost farmy, která vychází z přehledu je 307 ha, není to pravdou. Tato funkce byt' je zaměřena na malé a střední farmy se stále častěji stává předmětem podnikatelského záměru velkých zemědělských podniků a to zejména v přechodných oblastech v okrese Česká Lípa a částečně i Liberec. V budoucnu, pokud se dotační politika nezmění, bude stále více využívána a to tak, že současně hospodařící subjekty rozdělí své farmy na dvě funkční firmy, kde jedna bude využívat dotace přicházející do LFA a druhá dotace na ekologické zemědělství, kde není nutnost vysokého zatížení VDJ/ ha z.p.

Legislativa pro toto opatření: Zákon č. 242/2000 Sb., ve smyslu změny zákona č. 368/1992 Sb. a Vyhlášky MZe ČR č. 53/2001 Sb.

Dalším, již poměrně dražším způsobem jak podnikat v mimoprodukčních funkcích zemědělské výroby, jsou drobné, malé podnikatelské aktivity při základním zemědělském hospodaření.

Hypoterapie a ozdravné pobyty či činnosti při zemědělském podnikání

Tam, kde současné zemědělské subjekty chovají koně, je možno za odborného dozoru zajišťovaného pojišťovny, či odbornými lékařskými kruhy, nebo tuto odbornost získanou doškolováním a patřičnými zkouškami, využít chovu koní pro hypoterapii dětí nebo dospělých. Není nutno aby tyto subjekty vždy disponovaly ubytovací kapacitou. Podobně lze k léčebným či ozdravným účelům využít i vlastní provoz zemědělského subjektu a poskytovat tzv. „léčbu prací“. Dobrým předpokladem však je alespoň stravovací zázemí, i když jej lze poskytovat v přirozených podmínkách. Lze za tímto účelem využít upravené hospodářské místnosti, venkovního zastřešeného prostoru apod. Důležité je dodržování hygienických podmínek.

Malochovy hospodářských zvířat (zooparky), florária

Zemědělské subjekty hospodařící v malebné a členité krajině, mohou tuto přednost využít k budování zooparků, či florárií. Malé zooparky rozmanitých druhů hospodářských zvířat, stejně tak jako florária zemědělských či exotických plodin lze využít jako turistickou atrakci, poznávací a doučovací formu pro děti i dospělé. Předpokladem je, aby zemědělský subjekt hospodařil a tato zařízení provozoval na turistických trasách ať pěších, či cykloturistických.

Semenářství a pěstování bylin

V Libereckém kraji jsou oblasti, které byly již za 1. republiky využívány k pěstování a šlechtění polních plodin jako semenářských dílců, zejména trav a jetelovin. Liberecký kraj má obrovskou výhodu v tom, že je velice členitý s různým složením půd a různých nadmořských výšek. I tento faktor lze využít pro pěstování zejména bylin jak za účelem poskytování základní suroviny pro léčiva, léčivé čaje, tak pro zajištění kořenících přísad pro potravinářství.

Legislativa pro toto opatření:

Pro toto opatření není vytvořena legislativa, dotační politika nepočítá s těmito funkcemi. Lze využít podpor ze SFŽP, MŽP ČR, MMR ČR, Sapard. Předpokládá se, že právě do této oblasti bude směřována dotační pomoc ze strukturálních fondů EU na rozvoj venkovského prostoru.

Neméně důležitými funkcemi, které nejsou přímo spojeny se zemědělskou produkcí, jsou ty, které vycházejí z původních tradičních řemesel jednotlivých oblastí Libereckého kraje. V této kapitole lze objevit řemesla a řemeslné zpracování surovin místního původu, které jsou často již zapomenuté, ale měla v dané lokalitě velmi významnou roli.

Zpracování místní zemědělské produkce do krajevých specialit

Zde lze využít především vlastních zdrojů, vyplývajících ze zemědělské produkce. Jedná se o zpracování mléka a to jak kravského, tak i ovčího či kozího na tradiční výrobky místně speciální jako jsou sýry, tvarohy, tvarované máslo apod. Dále lze zpracovávat produkci ovoce do sušené podoby, sirupů, moštů, vín, či destilátů. Produkci zeleniny na sušené komponenty, konzervované výrobky, pasty apod. Stejně tak lze využít i produkci z malochovů králíků, drůbeže, ovcí a koz apod. na zpracování i uzenářských výrobků. Rovněž tak lze zpracovávat a zavést výrobu z kvetoucích bylin na suché polotovary nebo přímo výrobky z těchto sušených kvetoucích bylin.

Zpracování místní rostlinné produkce na netradiční výrobky

V Libereckém kraji jsou oblasti, kde po mnoho let bylo pěstováno rákosí či vrba, jejichž produkce se zpracovávala do finálních výrobků. Rákosí se zpracovávalo na rohože, ošatky, prostírání, dekorační a závěsné plochy. Vrboví pak bylo zpracováváno při výrobě košíků, nůsí, a dalších tradičních výrobků. Produkce z těchto výrob jsou v současné době velice žádané, neboť spotřebitel se navrácí k přírodním materiálům, ale i produkce zejména proutěných nádob je využitelná zpětně v zemědělské výrobě. Do této kapitoly lze zahrnout i dřevovýrobu z produkce lesních porostů. Průřezový materiál lze velice snadno využít k výrobě pevného oplocení pastvin, či k výrobě štěpky a pelet. Vlastní těžební surovinu pak na zpracování pro výrobu stavebního či užitkového dřeva. Mnoho pracovníků v zemědělství je velice zručných truhlářů, kde drobná výroba zejména doplňkových nábytkových výrobků jako jsou poličky, krabičky na koření a jiné materiály, lavice, zahradní nábytek apod., se stává doplňkovým příjmem.

Legislativa pro tato opatření:

Výše uvedené funkce lze velice dobře dotovat z předvstupního fondu EU – Sapard a později i ze strukturálních fondů EU. Rovněž tak lze využít POV podporované MMR ČR.

Analytická část této koncepce velice obšírně hovoří o rybníkářství Libereckého kraje. Poukazuje na tradice, dostupnost dotací při obnově a údržbě rybníků, ale i na to, že mnoho rybníčních těles je poškozeno a nevyužito a čekají na svou obnovu. Obnova rybníků je samostatnou kapitolou návrhové části.

Chov ryb a vodní drůbeže

V této kapitole lze hovořit o možnosti rozvoje chovu konzumních či sportovních ryb, který by byl jistě vhodným doplněním ekonomiky zemědělského subjektu, ale předpokládá to, že rybníční těleso bude ve vlastnictví subjektu. Jinak právo chovu a lovu mají rybářské společnosti. Druhou možností je však chov vodní drůbeže. Vodní drůbež je velice žádaným artiklem na potravinářském trhu a zvláště pak z domácích chovů. Produkce může sloužit i k výrobě místních speciálních výrobků jako jsou husí a kachní sádlo buď sólo, nebo se zalitými játry, husí a kachní krev, uzenářské výrobky apod. Tyto produkty jsou velice žádaným, leč nedostatkovým zbožím na trhu.

Legislativa pro toto opatření:

Dotační tituly MZe ČR poskytují možnost využití dotací na obnovu, rekonstrukce a zakládání rybníků. Na základě této analýzy se začalo s velice masivním využíváním tohoto titulu a již se obnovují stará rybníční díla.

Dalšími mimoprodukčními funkcemi zemědělství, které zcela naplňují vizi SOP MZe ČR jsou činnosti, které využívají pěstění a zpracování biomasy jako media pro energetické účely ať formou spalování, či výrobou bioplynu.

Nedílnou součástí mimoprodukčních funkcí zemědělství je i velice široký obor podnikání formou agroturistiky a rozvoje cestovního ruchu.

Oběma výše uvedenými funkcemi se podrobně zabývá samostatná kapitola předkládaného materiálu.

Poslední částí této kapitoly budou tvořit úvahy, které jsou bezprostředně spojeny se zemědělskou činností.

V celé naší společnosti není dostatečně zdůrazňována funkce zemědělství a zejména jeho krajinnotvorný proces, kterým je od pradávna formována krajina do současné podoby. V dnešních změněných podmínkách, kdy není pro zajištění potravinové bezpečnosti obyvatelstva potřeba taková rozloha zemědělské půdy, je nutno rozhodnout, jestli bude její rozloha udržována, nebo podpořit její redukci. Od zemědělských podnikatelů je vyžadováno, aby se tak jako ostatní podnikatelské subjekty, chovali tržně. V tom případě jsou nuceni provozovat svoji činnost za účelem dosažení zisku. Údržba krajiny zisk sama nepřináší. Přitom v zemích EU je jedním z rozhodujících atributů zemědělského podnikání silně podporovaného státem. Zemědělci se tak stávají nejlevnějšími zahradníky v údržbě krajiny. Podpora státu do této oblasti zemědělského podnikání je přitom velice výhodnou investicí s postupnou, ale trvalou návratností. Upravená a malebná krajina k sobě přitáhne turisty a následně drobné podnikatelské aktivity venkovského prostoru. Sníží se riziko alergenů, zkvalitní životní prostředí a tím i zdraví populace.

Zemědělství je rovněž stabilizujícím prvkem venkovského osídlení. Krajinnotvorná činnost zemědělství vytvoří nové pracovní příležitosti, tak jako všechny ostatní navrhované mimoprodukční funkce. Nové pracovní příležitosti, zdravější život v krásném prostředí udržované krajiny přilákají nové obyvatele, kteří chtějí žít zdravěji a s menšími náklady. Zemědělství rovněž vytváří svou činností kladný vztah k půdě, přírodě, silám v ní působícím. Lidé žijící v udržované krajině si uvědomují sounáležitost s vlastní, získávají kladný vztah k životu jako takovému, k svým předkům, národu. Bohužel naše společnost tomuto fenoménu nevěnuje takovou pozornost, kterou by si zasloužil.

Postavení a úloha Libereckého kraje v naplňování této kapitoly:

Lze říci, že mimoprodukčních funkcí zemědělství, které by poskytovaly zemědělským subjektům buď doplňkový či velmi významný zdroj příjmů, je mnoho. Jejich výběr a realizace záleží jen na zemědělských subjektech. Proto je velice důležité zřídit pro zemědělce poradenskou službu, která by byla schopna jim ve výběru, přípravě a realizaci pomoci s využitím všech legislativních, dotačních a podpůrných možností. Tuto funkci v současnosti zajišťuje jak Agrární komora ČR formou poradenských kroužků, tak státní a soukromé poradenské firmy.

Závěry pro Liberecký kraj:

- **zajištění a podpora přednáškové a vysvětlovací činnosti**
- **pořádání a spolupořádání seminářů a workshopů**
- **grantová politika**
- **podpora v rámci POV**
- **vydávání katalogů**

4. Školství a zaměstnanost

Z analytické části Krajské koncepce zemědělství vyplývá, že absolventy zemědělských, lesnických a zpracovatelských oborů připravuje několik škol v Libereckém kraji. Z nadhledu je nutné konstatovat určitou roztržitost školských zařízení a jejich soustředění do dvou – třech regionů. Z pozice krajské samosprávy je nutné stanovit potřebnost škol a oborů vzhledem k „nadprodukcí“ absolventů a rozmístění školských zařízení a především s ohledem na množství disponibilních finančních prostředků Libereckého kraje.

Školská zařízení, vychovávající kvalifikované pracovní síly pro zemědělství, potravinářství, lesnictví, ale i ostatní obory, jsou jednou z nejdůležitějších složek výchovy nové generace budoucích zemědělských, lesnických a zpracovatelských pracovníků potřebných pro kvalitní rozvoj těchto odvětví a zajištění kontinuity výroby v těchto oborech.

Problém v zabezpečení potřeby pracovní síly spočívá v neatraktivnosti oborů, které jmenované školy vyučují v oblastech zemědělské a lesnické prvovýroby. Tento stav je obrazem situace na trhu, kdy práce je vzhledem k hladině mezd podhodnocena a v důsledku ekonomické situace jsou přijímáni pracovníci nekvalifikovaní, popř. jsou na práce v prvovýrobě najímáni zahraniční dělníci. Ani podnikatelská sféra zatím dostatečně nedoceňuje potřebu kvalifikovaných pracovníků. Vše je dáno situací v zemědělských, lesnických a potravinářských oborech, kde na tvorbu mezd má významný vliv i ta skutečnost, že tyto obory stojí na pokraji zájmu společnosti a díky tlaku vlády na sociální smír a tedy nízké ceny potravin, se mzdová otázka stává mnohdy rozhodujícím kritériem pro zařazení absolventa. Mladí lidé, kteří se vyučí, většinou končí v jiných oborech, než jsou vyučeni, zejména když nabídka mezd je výrazně lákavější než v zemědělství, lesnictví a potravinářství.

Přesto existuje reálná možnost jak je učinit atraktivnějšími, aby bylo možno získat větší počet uchazečů o tyto obory.

- Zvýšit hodnotu lidské práce v prvovýrobě započítáním její hodnoty do ceny výrobku
- Ze strany podnikatelů požadovat kvalifikované pracovníky
- Nabídka další kvalifikace, která by byla ohodnocena i finančně – profesní růst
- Zavádění vzdělávacích programů pro mladé zemědělce a lesníky
- Praxe v zahraničí
- Stipendijní podpora profesních komor pro žáky a studenty
- Stabilizační motivace – bydlení
- Zařazení předmětů souvisejících s životem ve venkovském prostoru a využití přírodních zdrojů do učebních plánů (včelařství, rybníkářství, myslivost, výcvik koní, zpracování domácích produktů, využití biomasy, agroturistika)

Školská zařízení a to jak Střední odborné školy a učiliště samy chápou současnou situaci na trhu vzdělávání a jsou si vědomy, že musí učinit řadu opatření, jež by přispěla k větší atraktivitě těchto zařízení, nabídkou různých výjimečností:

- Zavádění programu vlídná škola – vzhled budov, okolí, učeben
- Kvalitní pedagogický personál na odborné a morální výši
- Motivační prostředí
- Vybavenost moderními pomůckami a technikou
- Široká nabídka mimoškolních aktivit
- Flexibilita studijních plánů
- Ukázková a moderně vybavená pracoviště pro odborný rozvoj
- Evaluace škol vzhledem k standardům EU a světa

Soustavný tlak podnikatelských subjektů na vyšší kvalitu kvalifikovaných pracovníků, snaha po jejich odborném růstu a maximálním uplatnění absolventů, musí vést školská zařízení k produkovaní takových vyučenců, kteří budou splňovat náročné požadavky pracovního trhu, budou flexibilní s maximální manuální zručností, připravených na náročné podmínky praxe. Velkou pomocí pro školská zařízení, by se měla stát poptávka zaměstnavatelů s jasně stanovenými požadavky na absolventa a nabídkou praxe. Takto připravený studijní plán může profilovat budoucího absolventa tím, že mu předloží jasné a konkrétní výstupy:

- Motivace žáka – bude vědět kam nastoupí

- Definice profesních znalostí na různých stupních – základ – odborník – mistr – technik
- Obnova historických profesních sdružení (příslušnost k cechům) – „stavovská čest“
- Flexibilita – široký základ (základní odbornost doplněná znalostmi cizího jazyka na komunikační úrovni, IT gramotnost, řidičský průkaz, další odbornost – mot.pila, sváření, manipul.technika, účetní kurz.....)
- Upevnění pracovních návyků – provozní praxe + úvod do světa práce
- Nevytvářet ve školách laboratorní podmínky pro žáky – jasná pravidla jaká vyžadují provozní podmínky

Školská zařízení by se měla stát i centry pro další odborný růst všech pracovníků v jednotlivých oborech podnikání. Formou celoživotního studia by se do vzdělávacího procesu s pomocí podnikatelské sféry měli zapojit všichni nekvalifikovaní pracovníci. Úmyslně neuvažujeme jen o zaměstnancích, ale o všech pracovnících, včetně malých a středních podnikatelů, kteří mnohdy nesplňují kvalifikační podmínky pro provozování svých živností. Sami si toto velice dobře uvědomují a uvítali by sezónní doškolování a vzdělávání.

- Školy by měly být vzdělávacími centry, kde další vzdělávání musí mít stejnou úlohu jako vzdělávání žáků, vzhledem, k efektivnímu využití zázemí škol
- Vytvořit systém poradenského servisu prostřednictvím odborných garantů z řad pracovníků škol a externích odborníků profesních ale i úzce specializovaných organizací

Vše v současné společnosti je ovlivněno finanční náročností. Tak i vzdělávání se dostává do finanční propasti, která je jen zdánlivá. Pokud si společnost neuvědomí, že jenom kvalifikovaný pracovník s obrovským potenciálem profesních a manuálních znalostí je zárukou tvorby vysoce kvalitních výrobků a výkonů, nebude možno tuto společnost dále rozvíjet. Je to běh na dlouhou trať, kdy návratnost vložených investic do vzdělávání až v praktickém životě ukáže opodstatněnost takto vložených prostředků. Ty se pak velice rychle vrací. Finanční náročnost vzdělávacího procesu je jen velice těžko vyčíslitelná a do budoucna není možné, aby ji zajišťoval pouze stát prostřednictvím obcí a krajů, ale aby se na ní podíleli sami studenti, ale i podnikatelé. Proto pouze uvádíme do kterých oblastí finanční pomoc je třeba směřovat.

- Zatraktivnění oborů
 - Stipendijní programy
 - Podpůrné programy pro děti farmářů
 - Studijní pobyty v tuzemsku i zahraničí
 - Podpůrné programy pro stabilizaci venkovského obyvatelstva
 - Revitalizační programy venkova
 - Podpora mimoprodukčních funkcí venkovského prostoru (agroturistika)
- Zatraktivnění škol
 - Investiční prostředky na dobudování odpovídajících kapacit (Hejnice, Doksy, Harrachov)

Prostředky na rekonstrukce nevyhovujících nebo energeticky náročných provozů (Frýdlant, Vysoké n.J.)
Investiční program pro obnovu učebních pomůcek a prostředků
Finanční program pro profesní střediska Školní statek Frýdlant a Školní polesí Hejnice

- Profil absolventa

Zvýšit příspěvek na vzdělávání žáků zemědělských, lesnických a potravinářských oborů, aby mohl být naplněn široký profil absolventa – tvorba normativního financování
Možnost kofinancování vzdělávacích projektů z neinvestičních prostředků škol

- Další vzdělávání

Certifikace škol resorty, hospodářskou a agrární komorou, profesními svazy
Akreditace MŠMT a MPSV úřady práce
Neinvestiční příspěvek na dlouhodobé programy
Granty pro poradenství pro prvovýrobu
Absence programů pro zvyšování požadované kvalifikace pedagogických pracovníků

Jak bylo v úvodu uvedeno, převzetím zejména odborných učilišť Libereckého kraje z gesce Ministerstva zemědělství ČR, nastolilo otázku jejich optimalizace. Touto záležitostí se školský odbor Okresního úřadu Liberec, ale i současný školský odbor Libereckého kraje zabývá několik let. V této otázce je nutno stanovit jasnou prioritu:

- školská zařízení zejména frýdlantského výběžku budou zajišťovat sociální stabilitu regionu
- školská zařízení zejména frýdlantského výběžku budou zajišťovat produkci kvalitních a odborně vzdělaných absolventů

Ani takto jednoduše položená otázka nemusí mít jednoduchou odpověď. Pokud by tomu tak bylo, bylo by již vše dávno vyřešeno. Dlouhodobý záměr rozvoje vzdělávání a výchovně vzdělávací soustavy Libereckého kraje s optimalizačním procesem počítá. Návrhů je několik. Optimálních řešení jen málo. Navrhnout v této chvíli jednoznačné řešení by bylo neodpovědné, vyhnout se této záležitosti by bylo ještě neodpovědnější. Je třeba vytvořit expertní tým lidí a to jak ze strany Libereckého kraje, tak i Regionální agrární rady Libereckého kraje ale i Krajské hospodářské komory a společně ve velmi krátké době se dobrat konkrétního závěru.

K tomu, aby bylo možno naplnit stanovené úkoly pro školská zařízení Libereckého kraje, která vychovávají zemědělské, lesnické a potravinářské odborníky, je třeba se podívat i na současnou legislativu a navrhnout určitá opatření na její změny či doplňky.:

- Novely školských předpisů
 - ošetřit praktické vyučování a odborný výcvik

- vyřešit potřebnou kvalifikaci pedagogů – nahradit požadované vysokoškolské vzdělání u mistrů odborné výchovy mistrovskou zkouškou
- vyřešit úvazkové disproporce mistrů odborné výchovy a učitelů
- preferovat i platově profesní růst pedagogů
- upravit mzdové tarify
- normativy pro vybavenost škol
- Vydat či novelizovat předpisy pro jasné definování programů a pravidel pro další vzdělávání
- Samostatnost škol v oblasti kurikulární
- Možnost tvorby kmenových oborů

Závěrem je nutno konstatovat, že kapacita školských zařízení Libereckého kraje, která po odborné a profesní stránce připravují absolventy pro zemědělskou, lesnickou a potravinářskou praxi je dostatečná a plně splňuje požadavky subjektů podnikajících v těchto oborech na množství absolventů. Kapitola zpracovatelského průmyslu, ale i zemědělské prvovýroby poměrně jasně stanovila trendy potřeb absolventů. Povinností školských zařízení je tyto požadavky naplnit. Jsme přesvědčeni, že větší spolupráce školských zařízení s podnikatelskou sférou prostřednictvím profesních komor a Libereckého kraje, napomůže ke stabilizaci středně odborného a učňovského školství Libereckého kraje.

5. Optimální řešení rozvoje agroturistiky a cestovního ruchu s účastí zemědělské veřejnosti

Liberecký kraj, který se rozkládá v nádherné krajině, bohaté na přírodní krásy Českého středohoří, Lužických hor, Jizerských hor, části Krkonoš a Českého ráje s množstvím historických památek, zámků a hradů, ale i sakrálních staveb, je přímo předurčen k rozvoji agroturistického podnikání a tím i následně cestovního ruchu. Navíc se vstupem do Evropské unie stane nárazníkovou oblastí České republiky, přes kterou půjdou významné komunikační tepny spojující EU s ostatními státy. Velkou výhodou Libereckého kraje je řada zachovalých starých selských dvorů po bývalém prvorepublikovém osídlení. Využití těchto dvorů, ale i rekonstrukce či nová výstavba přirozených agroturistických středisek při turisticky atraktivních centrech je důležitým předpokladem k rozvoji tohoto podnikatelského fenoménu. Liberecký kraj věnuje velkou pozornost zatraktivnění kraje a jeho prosazení se v cestovním ruchu. Agroturistická centra jsou výhodným doplňkem jak pro samotné zemědělské subjekty, které činností těchto center získají podstatný zdroj příjmů, ale i pro zatraktivnění cestovního ruchu nabídkou tradiční venkovské pohostinnosti v klidném a udržovaném prostředí a zároveň slouží jako výchozí stanoviště při turistických cestách po krajině Libereckého kraje.

Agroturistická centra lze rozdělit do několika kategorií s různou náročností na vlastní podnikání, ale i pro potenciálního návštěvníka. V každé z těchto kategorií nalezne návštěvník pro své potřeby to, co jej osloví a zpříjemní mu jeho pobyt v Libereckém kraji a různorodost těchto center a zařízení dává širokou nabídku služeb pro různou náročnost turistů.

Selské dvory

Pro zakládání těchto rekreačních zařízení lze využít zejména staré selské usedlosti, kde v dřívějších dobách tato činnost byla provozována, nebo i nově tato střediska budovat. Přitom vedle běžného zemědělského provozu by měla poskytovat i oddechovou náplň – půjčování kol, lyžařského vybavení, a dalších. Selské dvory spojují v jedno rekreační, stravovací, léčebnou i vzdělávací činnost, neboť mohou být k těmto účelům vybaveny. Nevýhodou budování selských dvorů je poměrně vysoká finanční náročnost. Přesto lze prostředky získat jak využitím zdrojů z předvstupního fondu EU Sapard, tak z POV MMR ČR. Obrovskou předností je komplexnost poskytovaných služeb, kdy lze využít i některých funkcí z nabídky mimoprodukčního zemědělství právě k zajištění atraktivity jednotlivých rekreačně sportovních aktivit.

Drobná hostinská činnost

V oblastech s turistickým ruchem, cyklotrasami apod., lze i ve stávajících zemědělských usedlostech zřizovat hostinská a restaurační zařízení s výrobou místních kulinářských specialit. K tomu lze využít i salaše s chovem koz a ovcí, malá zařízení na pastvinách jako kiosky přírodní stravy. Jde převážně o sezónní podnikatelskou činnost spojenou s pobytem v přírodě. Samozřejmě tam, kde lze využít rekonstruovaných kamenných chlévů, stodol, sýpek, mlýnů aj. je provoz zajištěn celoročně.

Agroturistická centra

V oblastech s přirozenými krajinnými reliéfy, jako jsou rybníky, vodní nádrže, turisticky zajímavé lokality, lze budovat agrocentra s možností aktivního sportovního, kulturního či naučného a vzdělávacího využití. Předpokladem takového podnikání je alespoň minimální vybavenost sportovním náčiním, které lze turistům zapůjčit. Velice vhodnými jsou půjčovny kol pro cykloturistiku, lyžařského a sánkařského vybavení pro zimní sporty, či rybářského vybavení pro sportovní rybolov. Výhodným předpokladem pro fungování takového centra je i zajištění stravování byť jen formou kiosku a hygienického zázemí. V zemích EU a předpokládáme, že i v ČR, budou stále žádanější tzv. „naučné stezky“, budované s pomocí Svazu českých turistů, či s jinými nevládními organizacemi jako jsou Ochránci přírody, Suchopýr apod. Tyto stezky jsou obrovským zdrojem informací pro nezasvěcené turisty, neboť jim poskytují ucelený pohled na místní zajímavosti ohrožených a vzácných druhů flory a fauny dané lokality.

Postavení a úloha Libereckého kraje v naplňování této kapitoly

Liberecký kraj v rámci koncepcí rozvoje cestovního ruchu, rozvoje venkovského prostoru a s propagací těchto činností počítá. Společné úsilí všech zainteresovaných orgánů Libereckého kraje v naplňování rozvojových dokumentů dává nebývalý prostor pro rozvoj agroturistického podnikání.

Závěry pro Liberecký kraj:

- propagace agroturistického podnikání v rozvojových dokumentech Libereckého kraje

- propagace tohoto podnikání formou seminářů, přednášek, výstav, workshopů apod.
- vydávání katalogů agroturistických center a jejich aktualizace
- grantová politika Libereckého kraje
- presentace a výměna mezinárodních zkušeností v agroturistice
- technická a poradenská činnost, s využitím i nevládních organizací, pro začínající subjekty

Finanční zajištění této kapitoly:

Finanční náročnost nelze jednoznačně vyjádřit. Především záleží na zdrojích jednotlivých subjektů a na tom, pro kterou kategorii se rozhodnou. Finanční prostředky v současné době lze využít z předvstupního fondu EU Sapard, POV MMR ČR, grantů apod. V budoucnu budou do této oblasti směřovány prostředky strukturálních fondů EU. S téměř jistotou lze tvrdit, že pokud bude dostatek zdrojů po vstupu do EU do zemědělství jako takového, budou stanoveny kvóty jednotlivých zemědělských komodit a preferována v marginálních oblastech krajinná činnost zemědělství, bude stále více zemědělských subjektů hledat zdroje pro vylepšení své ekonomické situace a v seberealizaci právě v rozvoji agroturistiky a cestovního ruchu s maximálním využitím mimoprodukčních funkcí zemědělství v rámci multifunkčního zemědělství

6. Optimální využití hospodářských budov

Při návrhu koncepce rozvoje zemědělství v oblasti výstavby a rekonstrukcí kapacit je nutno vycházet z následujících aspektů:

- 1) Značná zastaralost současných kapacit znásobená nevhodnými či nekvalitními stavebními materiály používanými při dřívější výstavbě. Pouze cca 3 % stávajících kapacit je ve stáří do 10. let, když optimum by bylo 13 – 16 %. Přitom 40 % je starších 40. let.
- 2) Značná zastaralost technologického vybavení jednotlivých kapacit. V posledním období 10. let nebyla provedena téměř žádná obnova technologických linek. Obnova vybavení je nutná i s ohledem na potřebu podstatného zvýšení produktivity práce vzhledem k rapidnímu snížení počtu pracovníků. Totéž je zdůvodněno i vyššími požadavky na hygienické standardy při výrobě a uchování mléka a ve zpracovatelském odvětví.
- 3) Značně zanedbaná údržba především v posledních 10. letech, kdy se pro špatnou finanční situaci jednotlivých subjektů omezila údržba pouze na odstraňování havarijních stavů a preventivní údržba nebyla prováděna.
- 4) I když existuje řada nevyužívaných stávajících kapacit dosud převážně ve správě Pozemkového fondu ČR, nelze s těmito kapacitami výhledově počítat k rozšíření stavů pro jejich zdevastovaný stav. Podle současných zkušeností tyto stavby při prováděné privatizaci přecházejí většinou mimo sféru zemědělské prvovýroby a zemědělského resortu vůbec. Převážně pak slouží jiným účelům, než pro které byly vybudovány. Přesto by bylo vhodné, aby zemědělský resort provedl urychleně průzkum těchto objektů a u těch, které by bylo vhodné a možné použít

pro původní, či obdobný účel, pak zajistit převod do sféry zemědělské prvovýroby. Došlo by tím k podstatnému snížení nároků na investice do nových kapacit.

- 5) Hlavní pozornost je nutno věnovat zajištění kapacit pro chov hovězího skotu a přednostně pak pro dojnice s produkcí mléka, což by mělo zabezpečit zvýšené využití zemědělské půdy v převážně podhorských oblastech kraje.
- 6) Počítat s navýšením současných stavů krav o 5000 ks, z toho krav s produkcí mléka o 2500 ks a krav BTPM o 2500 ks. V ostatních kategoriích hovězího skotu pak s navýšením o 6969 ks.
- 7) V chovu prasat udržovat stav kapacit na současné výši, která je postačující.
- 8) V chovu ovcí a koz zajistit navýšení současných stavů o 50 % a to především v drobných kapacitách využitím stávajících objektů, případně výstavbou nových, lehkých nenáročných staveb s menšími kapacitami.
- 9) V chovu slepic, který je v současnosti téměř výhradně zajišťován v klecových chovech s vyššími kapacitami, je třeba uvažovat se snížením současných stavů. Toto si vyžádá zvýšené požadavky na vyšší plochu klece na jednu nosnici. V delším časovém horizontu je pak nutno počítat se zrušením klecových chovů a jejich náhradou jinými technologiemi (hluboká podestýlka, poloroštové ustájení, případně výběhové chovy).

Zajištění ustájovacích kapacit pro skot

TAB.6.1

Kategorie	Kapacita	Česká Lípa	Jablonec	Liberec	Semily	LK celkem
Krávy dojné	požadovaná	2 210	1 770	3 650	9 470	17 100
	současná	1 600	1 770	2 950	9 910	16 230
	nová	610		700		1 310
Krávy BTPM	požadovaná	3 650	600	2 125	800	7 175
	současná	2 200	600	1 925	800	5 525
	nová	1 450		200		1 650
Ostatní skot	požadovaná	7 920	2 955	9 410	13 750	34 035
	současná	5 560	2 955	6 220	13 750	28 485
	nová	2 360		3 190		5 550
Skot celkem	požadovaná	13 780	5 325	15 185	24 020	58 310
	současná	9 360	5 325	11 095	24 460	50 240

nová	4 420	4 090	8 510
------	-------	-------	-------

Potřeba investičních prostředků

TAB.6.2

Investiční prostředky:	Náklad v tis.Kč.
výstavba nových kapacit - dojné krávy 1 310 ks	170 000
- krávy BTPM 1 650 ks	33 000
- ostatní skot 5 550 ks	166 500
celkem nová výstavba	369 500
rekonstrukce a modernizace - stájí, mléčnic, dojíren	81 800
- zpracovatelských kapacit	11 300
celkem rekonstrukce	93 100
obnova dosavadních doživajících kapacit pro skot	
- nová náhradní výstavba	225 000
- dtto ostatních staveb pro zem. prvovýrobu	60 000
celkem na obnovu	285 000
Celková potřeba investičních prostředků	747 600
Provozní prostředky na údržbu:	
prostředky k nápravě zanedbané údržby	
- stavby pro skot	56 000
- ostatní stavby	37 000
celkem na údržbu	93 000
Celková potřeba prostředků na stavby a technologické linky	840 600

Vyčíslená potřeba je potřeba jednorázových prostředků, které není sektor schopen zajistit z vlastních zdrojů. Tyto je nutné vložit v průběhu několika málo let do rozvoje zemědělského sektoru v kraji. Nadále je pak nutno posílit ekonomickou situaci resortu tak, aby tento byl schopen hradit údržbu z běžných provozních prostředků v potřebném rozsahu a zajistit dostatečnou tvorbu investičních prostředků z odpisů základních prostředků a ze zisku.

7. Optimalizace dotačního systému

Dotační systém zaznamená zřejmě od roku 2004 významných změn. Příčinou bude přistoupení České republiky do společnosti EU. Současný systém z hlediska účelnosti je na úrovni popsané podrobně v analytické části. Ekonomické prostředí ve kterém se zemědělská prvovýroba pohybuje, neumožňuje dosahovat plusové hodnoty rentability.

Vzhledem k geografickému umístění Libereckého kraje budou rozhodující část dotačních příspěvků tvořit dotační tituly, podporující údržbu krajiny. Pro co největší pokrytí území Libereckého kraje nárokem na získání dotací určených k údržbě krajiny je nutné zvýšení stavu skotu tak, aby intenzita na jeden hektar zemědělské půdy dosahovala 0,3 velkých dobytčích jednotek. Opatření obsažené v části 1 návrhu systému s tímto navýšením počítá. Ke zvýšení nároků na získání dotací přispěje vyšší procento uvedení půdy do klidu tak, jak je taktéž uvedeno v části 1. Podpora chovu krav bez tržní produkce mléka je poslední rozhodující položkou

přímých podpor, které významně podporují zachování zemědělské prvovýroby v kraji. Vliv na výši dotačních prostředků ze státního rozpočtu mají dotace podporující chovatele vybraných druhů zvířat, ekologické zemědělce a další podpory.

Významnou úlohu budou hrát podpory poskytované PGRLF a SZIF. V prvním případě se jedná se o podpory k investicím a nákupu výrobních prostředků. V druhém případě pak podpory k produkci, dodržení kvót apod. Vzhledem k tomu, že doposud nebylo ukončeno vyjednávání o podmínkách vstupu ČR do EU, kapitole zemědělství, nelze tuto část uzavřít. Lze předběžně očekávat, že přímé dotace se navýší v daném regionu významnějším způsobem směrem k udržování krajiny a částečně k produkci.

Příprava agrárního sektoru na vstup do EU spolu s nutností zvýšení intenzity chovu skotu v Libereckém kraji se neobejde bez nutných investic. Ty jsou vyčísleny v samostatné kapitole. Bez dotačních podpor při současné důchodové situaci se zemědělství Libereckého kraje neobejde.

Při současném systému, tj. poskytování dotací výhradně ze státního rozpočtu ČR, vzniká deficit u podpor na údržbu krajiny. Při předpokládaných nákladech na jeden hektar ošetření představuje 1.600.- Kč. Za předpokladu nezměněného stavu, kdy není ošetřeno vůbec zhruba 27000 ha, je na údržbu těchto ploch zapotřebí 43 mil.Kč ročně.

Negativem, zdánlivě nesouvisícím s dotační politikou je fakt, že dotace poskytnuté zemědělskému sektoru nedosahují daňové a jiné odvodové povinnosti zemědělského sektoru.

Dalším negativem je neexistence pracovní skupiny, která by v rámci kraje průběžně hodnotila dopad uplatňované dotační politiky s obhajobou zájmu kraje.

Závěrem doporučení

1. Iniciovat návrh na snížení intenzity z 0,3 VDJ na 0,2 VDJ pro přechodné období tak, aby byla zajištěna údržba veškeré zemědělské půdy v Libereckém kraji.
2. Iniciovat návrh na změny v daňových a odvodových povinnostech agrárního sektoru.
3. Vytvoření pracovní komise v rámci Libereckého kraje pro iniciaci změn dotačních pravidel dle vývoje v této oblasti.
4. Po ukončeném jednání ČR o přistoupení do EU zhodnotit komplexně veškeré podpory a jejich dopad na agrární sektor.

8. Optimální dořešení majetkových vztahů k zemědělské půdě a ostatnímu zemědělskému majetku.

Jak již bylo uvedeno v bodu 1) návrhu systému, negativní dopad na komplexní řešení agrárního sektoru má situace v převodu zemědělského majetku státu na jiné osoby. Původní záměr, kterým mělo dojít k převodu formou privatizace s možností splátek až na dobu 30ti let, se prakticky téměř neuplatňuje. Logická přednost oprávněných osob na jedné straně napravuje křivdy let 1948-1989. Na straně druhé se jako nezbytné jeví potřeba znalosti subjektů hospodařících na pronajaté půdě, v jakém rozsahu jim v budoucnu bude půda odprodána. Pozemky jsou nabízeny především formou výběrových soutěží.

V případě ostatního zemědělského majetku není situace v obdobném stavu, jako je tomu u zemědělské půdy. Hospodářské budovy, které jsou předmětem nabídek, většinou již k zemědělskému hospodaření neslouží, nebo jsou v pronájmu s budoucí možností odprodeje těmto nájemcům. Jako vhodné opatření je specifikace pozemků určených k výběrovým soutěžím v rámci plnění restitučních náhrad a pozemků určených k privatizaci. V takovém případě a s odpovídajícími zárukami je možno s privatizací vyčkat do doby ukončení plnění restitučních náhrad.

Závěrem doporučení

1. Iniciovat návrh na vymezení pozemků určených k privatizaci a pozemků určených k plnění restitučních náhrad.

Analýza proveditelnosti

Cílem analýzy je posouzení realizovatelnosti zpracované koncepce zemědělství. Jedná se o posouzení ekonomické, finanční, odbytové, dopadů na životní prostředí a dopadů sociálněekonomických.

Osnova posouzení realizace opatření

1. Stávající aktivity ve vazbě na sektorový operační plán
2. Sociální průchodnost - zaměstnanost
3. Ekologická průchodnost
4. Investiční zajištění - způsoby financování
5. Ekonomické posouzení

Podklady a předpisy pro vypracování analýzy:

- a) analýza současného stavu zemědělství LK (k 31.12.2001)
- b) návrh systému – navržená opatření (k 3.12.2002)
- c) výsledky šetření hospodářských výsledků v LK v síti testovacích podniků 1999, 2000, 2001 (VUZE Praha 2002) a struktura nákladů vybraných výrobků rostlinné a živočišné výroby podle výrobních oblastí - rok 1999, 2000, 2001 (VUZE Praha 2002)
- d) předpisy MZe pro jednotlivé podpory (nařízení vlády č.500/2001 Sb., nařízení vlády č.86/2001 Sb. a 454/2001 Sb., zákon č.254/2001 Sb., zákon 252/1997 Sb,
- e) podpora mladých začínajících zemědělců podle „Zásad, kterými se stanoví podmínky pro poskytování finančních podpor na základě podpůrných programů podle § 2 odst. 1 zákona 252/1997 Sb.“,
- f) pokyny pro poskytování podpor prostřednictvím Podpůrného a garančního rolnického a lesnického fondu, a.s. č.j. 1952/99-3060 z 8.7.1999 v platném znění,
- g) pravidla, kterými se stanovují podmínky pro poskytování finanční pomoci na projekty programu SAPARD
- h) Příloha č. 10 k zákonu č.490/2001 Sb., Závazná pravidla poskytování finančních příspěvků v oblasti vod v roce 2002 a způsobu kontroly jejich užití v oblasti vodního hospodářství
- i) sektorový operační program „Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství“(SOP MZe) na období let 2004-2006

1. Návaznost koncepce na sektorový operační plán

Podle zpracované analýzy současného stavu stávající aktivity zemědělských podnikatelů přispívají k udržení sociálně ekonomických podmínek venkova. Dosavadní činnosti však nestačí na rozvoj, především na posílení zaměstnanosti a diverzifikace aktivit.

MZe zajišťuje finanční podporu agroenvironmentálních programů, zaměřených na ochranu a obnovu životního prostředí. Jde zejména o podporu zemědělců hospodařících v méně příznivých oblastech, chráněných územích, podporu údržby travních porostů pastevním odchovem, podpůrných programů na chov krav bez tržní produkce mléka (dále BTPM), chovu ovcí a koz. Přesto není v kraji využíváno 37422 ha zemědělské půdy (dále z.p.) tj. 25,5 % celkové z.p. a dále není využíván přebytek zelené hmoty v množství 272 tisíc tun. Zaostávají určité regiony kraje, což má citelný dopad na zhoršení životního prostředí a nezaměstnanost.

Krajská koncepce zemědělství Libereckého kraje (dále koncepce) upozorňuje v provedené analýze, při srovnání s ostatními kraji, na nejnižší hustotu chovu skotu na 1 ha z.p. 0,258 VDJ.

Navržená opatření v kapitole mimoprodukční a multifunkční funkce zemědělství mají vazbu na Sektorový operační plán MZe (dále SOP) k rozvoji venkova a multifunkčního zemědělství.

Návrh obsahuje širokou nabídku alternativ činností. Plně realizovatelné je opatření rozšíření uvádění orné půdy do klidu až do rozsahu 10 %, neboť v současné době je rozsah, tohoto státem podporovaného opatření, 1,33 % orné půdy.

Podmínky Libereckého kraje dávají dobré předpoklady pro další rozvoj ekologického zemědělství. Podnikatelé v ekologickém zemědělství, kteří hospodaří na výměře 6,31 % celkové výměry z.p. kraje, využívají dotace MZe a příznivě působí svým způsobem hospodaření na životní prostředí.

Další navržená opatření mimoprodukčních funkcí budou realizovatelná především jako vedlejší a doplňková činnost zemědělských podnikatelů ke zlepšení svých příjmů. Jde o oblasti podnikání, které jsou již provozovány (agroturistika), nebo jsou první provozy (zpracování mléka na speciality, spalovna energetických plodin). Na tyto aktivity je možnost získat podporu z předvstupního fondu SAPARD, později ze strukturálních fondů.

Provozovány jsou činnosti, které dosud podporu mimoprodukčních funkcí nemají (hypoterapie a ozdravné pobyty). Další rozvoj se předpokládá s využitím strukturálních fondů EU.

Nově bude třeba propagovat a podporovat formy alternativních činností, které nejsou dosud v regionu zavedeny. (zpracování místní zemědělské produkce do krajových specialit, zpracování místní rostlinné produkce, pěstování rychle rostoucích dřevin a bylin, zpracování dřevního a bylinného energetického materiálu, kompostování a ukládání biomasy k výrobě bioplynu).

Realizace navržených opatření ve vybraných regionech (např. s vyšší nezaměstnaností, nižším počtem obyvatel, odloučeností, příhraničí, bez zemědělského podnikání) vyžaduje cílenou podporu dotací a grantů. Pro podporu podnikání v těchto lokalitách bude třeba přehodnotit zařazení do LFA.

V oblasti zemědělské prvovýroby byly stanoveny zásadní priority, které se týkají zemědělské půdy, lidských zdrojů, živočišné produkce a rostlinné výroby. Z navržených opatření je stěžejní zajištění využívání orné půdy a údržby trvalých travních porostů.

S ohledem na snížení rozdílů mezi kraji je navrženo zvýšení hustoty skotu, ovcí, koz a koní na 0,3 VDJ na 1 ha z.p., a to představuje zvýšení stavů krav o 5000 kusů, 7165 kusů ostatního skotu a 2180 ovcí (9700 VDJ). Navržené opatření je logické z hlediska zlepšení údržby krajiny pastevním odchovem zvířat, zvýšením zaměstnanosti a dostatečnou kapacitou zpracovatelského průmyslu. Realizace opatření si však vyžaduje investiční vklady ve výši 369 500 tis. Kč na výstavbu nových stájí. Navrhované zvýšení stavů krav BTPM, zvýšení produkce mléka a zvýšení stavů bahnic bude limitováno produkčními kvótami EU. Z toho vyplývá, že **využití zemědělského půdního fondu pouze cestou zvyšování stavů je těžko realizovatelné**. Ekonomické posouzení investic je uvedeno v samostatné části.

Navrhované změny struktury půdního fondu zatravněním 5 % orné půdy a zalesněním 2 % zemědělské půdy jsou plně realizovatelné a v souladu s programy podpory MZe. Uvedená čísla mají ještě jisté rezervy.

Stabilitu zemědělských podnikatelů podpoří navržená legislativní opatření prodeje a převodu státní půdy, na které zemědělci hospodaří.

Opatření týkající se modernizace zpracovatelského průmyslu jsou nezbytná z hlediska dosažení úrovně norem EU. Realizace těchto opatření

spočívá ve využití prostředků z předvstupního fondu SAPARD, vlastních prostředků a v aktivitě podnikatelů.

Z analýzy současného stavu zemědělství v kraji vyplývá neodkladnost a nutnost řešení stávající situace. Rozvoj venkova a multifunkčního zemědělství v kraji vyžaduje specifickou podporu problémových regionů a aktualizaci opatření z hlediska nových podpůrných nástrojů (MZe a EU).

2. Sociální průchodnost

Situace v sociální oblasti Libereckého kraje v problémových regionech, si vyžaduje navrhovaná řešení. Podpora a realizace návrhů na zvýšení stavů hospodářských zvířat o 9700 VDJ dává předpoklad zvýšení využívané zemědělské půdy o 21 tisíc ha, z toho 15 tisíc ha trvalých travních porostů. Jak již bylo vpředu uvedeno, vyžaduje tento stav vysoké investice na ustájení a pořízení zvířat, ale znamenal by vytvoření nejméně 840 pracovních míst.

Podpora multifunkčního zemědělství je zdrojem rozšíření pracovních příležitostí v regionu. Modernizace zpracovatelského průmyslu poskytne uplatnění především mladým, kvalifikovaným pracovníkům v ročním počtu 39 až 48, které připravují školská zařízení v regionu.

3 . Ekologická průchodnost

Navrhovaná opatření jsou v souladu s ekologickými požadavky, a to jak opatření týkající se změny struktury půdního fondu, tak i dalších. Do půdy nejsou dodávány vysoké dávky živin, zemědělská půda není intenzivně využívána. Naopak požadované zvýšení stavů zvířat využívajících pastvu, sklizené luky a pastviny sníží výskyt alergenů a plísní, na které nepříznivě reaguje čím dál větší část lidské populace.

Ekologické zemědělství v oblastech se ztíženými podmínkami hospodaření přispěje k uspokojení zvyšující se poptávky spotřebitelů po zdravé výživě a dává dlouhodobou perspektivu pro udržení zemědělského podnikání v těchto oblastech.

Uváděné investice do rybníkářství a na protipovodňová opatření jsou významným příspěvkem k péči o kvalitu vodních zdrojů, zlepšení životního prostředí, ale přispívají také ke zvýšení atraktivnosti krajiny.

Opatření ke zkvalitnění výrobků povede k důslednému dodržení náročných hygienických norem EU ve zpracovatelském průmyslu, což jistě ocení spotřebitelé.

4. Návaznost na investiční zajištění

a) Potřeba investičních prostředků

V návrhu opatření koncepce je vyjádřena potřeba investičních prostředků na modernizaci stájí a technologií, obnovu dožívajících stájí a novou výstavbu pro předpokládané zvýšené stavy skotu. Je zdůrazněna nutnost vynaložit

investiční prostředky v průběhu několika málo let. Dále je stanovena potřeba investic pro modernizaci masné výroby a jatek, mlýnů a pekáren. V kapitole „Rybníkářství“ jsou uvedeny požadavky na investice nejen na odbahnění rybníků, ale i na budování nových rybníků, suchých poldrů, výstavbu vodního díla na Jeřici aj.

Přehled potřeby investičních prostředků

Účel	tis.Kč
Výstavba nových kapacit pro krávy a ostatní skot	369 500
Rekonstrukce a modernizace stájí, mléčnic, dojíren a zpracovatelských kapacit	93 100
Obnova doživajících kapacit pro skot a ostatních staveb	285 000
Celková potřeba investičních prostředků pro zemědělskou prvovýrobu	747 600
Rekonstrukce provozu jatek a masného průmyslu	200 000
Modernizace technologií, rekonstrukce budov mlýnů	20 000
Modernizace technologií, rekonstrukce pekárenského oboru	220 000
Modernizace technologií. Rekonstrukce budov a hygiena mlékarensství	197 000
Celková potřeba investičních prostředků pro zpracovatelský průmysl	637 000
Odbahnění rybníků	18 000
Odstranění nebezpečí zátopy na povodí, vč. suchých poldrů	435 000
Výstavba vodního díla na Jeřici	1 200 000
Celková potřeba investičních prostředků pro rybníkářství a povodí	1 653 000

Zdroj: ZEPOR Liberec

V potřebě investičních prostředků nejsou vyjádřeny náklady na stroje v zemědělské prvovýrobě, náklady na rozšíření základního stáda krav o uvažovaných 5000 kusů., eventuelně náklady na nákup pozemků. Dále nejsou uvedeny náklady na technologie k energetickému využití bylin a dřevin a náklady na pozemkové úpravy. Náklady na výstavbu vodního díla přesahují rámec koncepce zemědělství pro nejbližší období.

b) Finanční zajištění investic

Možnost způsobu financování lze posuzovat podle stávajících platných směrnic:

1. Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond - podpora se poskytuje ve formě garance úvěrů až 60 % a dotace části úroků úvěru 7 % - program Zemědělec, a dotace úroků úvěru 2,5 % programu Mládí.
2. Program SAPARD – předvstupní program EU pro zemědělství a rozvoj venkova.

Opatření	1.1.	Investice do zemědělského majetku
Podopatření	1.1.1	Welfare v chovech hospodářských zvířat
Opatření	1.2.	Zlepšování zpracování a marketingu zem. produktů
Podopatření	1.2.1	Zřizování a modernizace technologií

U projektů vytvářejících výnosy činí podpora do 50 % celkových přijatelných výdajů, z toho 75 % bude z prostředků EU a 25 % z národních zdrojů.

3. Dotační program - podpora mladých začínajících zemědělců - do 50 % prokázaných výdajů na investice, maximálně 2 mil. Kč u žadajících prvně o tuto podporu a maximálně do 1 mil. Kč pro příjemce dotace, kterému již byla v minulosti poskytnuta dotace na tento program, ale na jiný předmět.
4. Dotační programy v oblasti vodního hospodářství do 100 % nákladů - výstavba a obnova poldrů, nádrží a hrází a zajištění jejich údržby a oprav, zvyšování průtočné kapacity vodních toků, zajištění oprav a údržby a provozu souvisejících objektů a zařízení, úhrada do 80 % nákladů na obnovu a odbahnění rybníků.

Zdroje financování v tis. Kč
Zemědělská prvovýroba:

Účel	Vlastní prostředky	Úvěry*	Dotace MZe	Dotace EU	Celkem
Rekonstrukce a modernizace	0	93100	11638	34912	93100
Obnova doživajících kapacit	0	285000			285000
Výstavba nových kapacit	0	369500	0	0	369500
Celkem prvovýroba	0	747600	11638	34912	747600

*Žadatel je povinen zabezpečit financování realizace vybraného projektu z vlastních zdrojů, kterému jsou dodatečně po splnění náležitostí uhrazeny ve finanční výši podle smlouvy s Agenturou SAPARD (50 % přijatelných nákladů)

Zpracovatelský průmysl:

Účel	Vlastní prostředky	Úvěr *	Dotace MZe	Dotace EU	Celkem
Jatky a masný průmysl	0	200000	25000	75000	200000
Mlýny	0	20000	2500	7500	20000
Pekárny	0	220000	27500	82500	220000
Mlékárenství	0	197000	24625	73875	197000
Celkem	0	637000	79625	238875	637000

*Žadatel je povinen zabezpečit financování realizace vybraného projektu z vlastních zdrojů, kterému jsou dodatečně po splnění náležitostí uhrazeny ve finanční výši podle smlouvy s Agenturou SAPARD (50 % přijatelných nákladů)

Rybníkářství a vodní plochy:

Účel	Vlastní prostředky	Úvěr	Dotace MZe	Dotace EU	Celkem
Odbahnění rybníků	0	3600	14400		18000
Prevence povodní	0	0	435000		435000
Celkem	0	3600	449400		453000

Potřeba investičních prostředků celkem:

Účel	Vlastní prostředky	Úvěr *	Dotace MZe	Dotace EU	Celkem
Zemědělská prvovýroba	0	747600	11638	34912	747600
Zpracovatelství	0	637000	79625	238875	637000
Rybníkářství a vodní plochy	0	3600	449400	0	453000
Celkem	0	1388200	540663	273787	1837600

*Žadatel je povinen zabezpečit financování realizace vybraného projektu z vlastních zdrojů, kterému jsou dodatečně po splnění náležitostí uhrazeny ve finanční výši podle smlouvy s Agenturou SAPARD (50 % přijatelných nákladů)

V zemědělské prvovýrobě je všeobecně nedostatek disponibilních prostředků na investice a proto je uvažováno s využitím bankovních úvěrů a dále je počítáno s pomocí EU na rekonstrukci a modernizaci stájí.

Největším problémem zpracovatelského průmyslu při přechodu na standardy EU je přístup k finančním zdrojům. Podniky většinou nedisponují dostatečným množstvím volného kapitálu. Situace není dobrá vzhledem k neochotě bank při poskytování úvěrů do zemědělství a zpracování potravin. Majetek je většinou podhodnocený jako neprodejný a není možné zajistit záruky požadované bankami. Vzhledem k těmto skutečnostem bude docházet k postupnému naplňování zamýšlených investičních akcí a ne k systematickému a okamžitému řešení.

5. Ekonomické posouzení

Předmětem posouzení je ekonomické vyhodnocení uvažovaných investic do hmotného investičního majetku, vytvářejícího nebo rozšiřujícího výrobní kapacitu. Rozhodování o investicích je založeno na základě současných směrnic.

Navržené investice v zemědělské prvovýrobě jsou uvažované:

- a) na modernizaci stájí
- b) na obnovu stájí novou výstavbou
- d) na rozšíření kapacit novou výstavbou

ad a) Investice na rekonstrukci a modernizaci stájí posuzované metodou čisté současné hodnoty (při kalkulační úrokové míře 10 %, splatnosti úvěru 8

let, dotace 50% investičních nákladů) jsou ziskové. Předpokladem je schválení předložených projektů agenturou SAPARD.

- ad b) Investice na obnovu stájí novou výstavbou pro chov dojníc mají dlouhodobou návratnost vzhledem k tomu, že podpora je na dotaci 7 % úroků z úvěru. Tyto investice mohou vynaložit pouze podnikatelské subjekty bez zadlužení, s dobrým hospodářským výsledkem.
- ad c) Investice na rozšíření stájových kapacit novou výstavbou pro 5000 krav v rozsahu 369,5 milionů Kč v krátkém časovém období, nejsou v tomto rozsahu reálné. Zejména z důvodu stávajících podpor, zadluženosti podniků a omezení rozšiřování výroby. Proto je potřeba řešit rozšíření kapacit především cestou rekonstrukcí nevyužitých stájí.

Snížení výměry dosud nevyužívané zemědělské půdy je třeba řešit kromě zvýšení stavů skotu a ovcí také rozšířením ekologického zemědělství (požadované zatížení 0,15 DJ/ha) i využitím biomasy k energetickým účelům. Navržené investice ve zpracovatelském průmyslu z hlediska potřeb realizace:

- a) na dosažení hygienických standardů
- b) na modernizaci technologií
- c) na rekonstrukci staveb

ad a) dosažení hygienických standardů EU předpokládá investice v rozsahu 145 mil. Kč. Investice jsou neodkladné, jejich uskutečnění je nutné pro další existenci podniků.

ad b) modernizace technologií vyžaduje 340 mil. Kč. Souvisí úzce s dosažením hygienických standardů a se zvýšením konkurenceschopnosti výrobků. Realizace bude odvislá od možnosti přístupu investorů k úvěrům.

ad c) rekonstrukce budov vyžadují prostředky ve výši 152 mil. Kč. Většinou jde o rekonstrukci starších provozů a souvisí s modernizací zpracovatelských technologií. Největším problémem realizace je přístup k finančním zdrojům.

Investice na rybníkářství a povodí:

- a) odbahnění rybníků
- b) ochrana proti povodním

Realizace investičních akcí je odvislá od připravenosti investorů a přístupu k dotacím.

SWOT analýza rozvoje venkova a multifunkčního zemědělství v Libereckém kraji

Hodnocení navržených opatření krajské koncepce zemědělství

Silné stránky

- navržená opatření vychází z podrobné analýzy současného stavu

- široká účast a spolupráce zemědělských podnikatelů a zpracovatelského průmyslu, agrární komory, asociace soukromých zemědělců a zástupců služeb při zpracování koncepce
- opatření navazují na sektorový operační plán rozvoje venkova a multifunkčního zemědělství (SOP)
- rozdělení kraje na produkční oblasti a na oblasti se ztíženými podmínkami
- vědomí potřeby trvale udržitelného rozvoje venkova
- atraktivita krajiny a její využitelnosti
- velkoplošné chráněné oblasti

Příležitosti

- realizace opatření ke zlepšení životního prostředí rozšířením údržby nevyužívaných pozemků
- zlepšení zaměstnanosti při zvýšení stavů skotu a ovcí a rozvojem dalších aktivit
- zvýšení turistického zájmu o region
- lepší rozmístění zemědělské výroby, zlepšení podmínek welfare zvířat, snížení nákladů na jednotku produkce
- podpora mladých zemědělců, ekologického hospodaření, malých a středních podnikatelů na venkově
- modernizace zpracovatelského průmyslu
- podpora rozvoje partnerství při realizaci projektů rozvoje venkova
- poptávka po aktivitách multifunkčního zemědělství
- využití zemědělské produkce pro nepotravinářské účely a obnovitelné zdroje
- realizace pozemkových úprav k uskutečňování obnovy a tvorby krajiny a zvyšování její ekologické stability

Slabé stránky

- nejnižší hustota skotu na 1 ha z.p. v rámci krajů ČR v současné době
- zanedbaná údržba hospodářských budov vyjádřená hodnotou 285 milionů Kč
- nedostatečná technicko-technologická úroveň mléčnic, dojíren a většiny kapacit zpracovatelského průmyslu ve srovnání s požadavky EU
- problémy s obytem, zpoždování plateb za dodané zboží a tlak zahraničních obchodních řetězců na výrobce a zpracovatele
- zastaralost technického vybavení, neuspokojivá údržba budov, vnitřní zadlužení podnikatelů z hlediska půdní úrodnosti
- nedostatek investičních zdrojů, omezený přístup k úvěrům pro zemědělské podnikatele
- nedostatek startovacího kapitálu pro nové aktivity

Rizika (ohrožení)

- kvóty na zvýšení stavů krav BTPM a produkci mléka
- výběr zpracovaných projektů na modernizaci stájí pro subvencování z podpůrných fondů EU a MZe ČR
- nedostupnost čerpání finančních zdrojů z podpůrných fondů MZe ČR a EU
- nedostatek disponibilního kapitálu u podnikatelských subjektů
- nedostatek prostředků z rozpočtové kapitoly MZe a MF ke spolufinancování projektů
- pomalý proces restrukturalizace a modernizace
- pokles zájmu o zemědělské obory
- nejistá budoucnost podnikatelských subjektů

- nedostatečná podpora mladých rodin na venkově

Přílohy:

1. Výsledky hospodaření právnických osob v Libereckém kraji na 1 ha z.p. za rok 1999, 2000 a 2001 – *pramen VÚZE*
2. Výsledky hospodaření fyzických osob v Libereckém kraji na 1 ha z.p. za rok 1999, 2000 a 2001 – *pramen VÚZE*
3. Struktura nákladů u právnických osob – na dojnice za roky 1999, 2000 a 2001 podle oblastí (B – bramborářská, BO – bramborářsko- ovesná, H – horská) *pramen VÚZE*
4. Struktura nákladů u fyzických osob – na dojnice za roky 1999, 2000 a 2001 podle oblastí (B – bramborářská, BO – bramborářsko- ovesná, H – horská) *pramen VÚZE*

1. Výsledky hospodaření právnických osob v Libereckém kraji na 1 ha z.p.

Ukazatel	rok		
	1999	2000	2001
Náklady na prodané zboží	91	76	100
Výkonová spotřeba	16675	18180	18966
Osobní náklady	10209	10427	10186
Daně a poplatky	307	296	252
Odpisy hmotn. a nehmotn. investičního majetku	3536	3600	3715
Ostatní provozní náklady	434	400	447
Tržby za prodej zboží	102	83	105
Výkony	28686	30345	30709
Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb	26095	27400	27988
Tržby za prodej invest. majetku a materiálu	2645	3824	3513
Ostatní provozní výnosy	2662	2964	2858
Provozní hospodářský výsledek	-512	1017	206
Hosp. výsledek finančních operací	-410	-444	-697
Hosp. výsledek za běžnou činnost	-922	519	-522
Mimořádný hosp. výsledek	415	183	85
Náklady celkem	35767	37615	38227
Výnosy celkem	35260	38317	37790
Hospodářský výsledek za účetní období	-507	702	-437
Přidaná hodnota	12021	12172	11748

Podle výsledků šetření FADN CZ 1999-2001 VUZE

2. Výsledky hospodaření fyzických osob v Libereckém kraji na 1 ha z.p.

Ukazatel	Rok		
	1999	2000	2001
Výdaje celkem	13091	16926	11598
Nákup materiálu	5541	6230	4617
Mzdy	1111	638	795
Platby do fondů	540	586	565
Provozní režie	3479	1753	1823
Odpisy HIM a NHIM	1824	1672	1535
Příjmy celkem	13488	18341	12670
Prodej výrobků a služeb celkem	8788	13296	8093

z toho: rostlinné výroby	634	812	485
živočišné výroby	7609	11948	6474
zpracovatelských činností	0	0	0
nezemědělských činností	0	0	0
prodej služeb	452	461	969
Ostatní příjmy	3843	4088	4169
Rozdíl příjmů a výdajů	397	1415	1102
<i>Náklady celkem</i>			
<i>Výdaje celkem</i>			
<i>Hosp. výsledek za účetní období</i>			
<i>Přidaná hodnota</i>			

Podle výsledků šetření FADN CZ 1999-2001 VUZE

3.Struktura nákladů u právnických osob – na dojnice za roky 1999, 2000 a 2001 podle oblastí (B – bramborářská, BO – bramborářsko- ovesná, H – horská)

Ukazatel	Měrná jednotka	Náklady podle oblastí					
		rok 1999		rok 2000		rok 2001	
		B	BO a H	B	BO a H	B	BO a H
Krmiva(steliva nakupovaná)	Kč/100 KD	1473	1283	1657	1555	1931	1867
Krmiva(steliva) vlastní	Kč/100 KD	2420	2249	2672	2310	2651	22324
Léčiva a desinfekční prostředky	Kč/100 KD	99	63	134	82	145	99
Ostatní přímý materiál	Kč/100 KD	215	218	201	292	267	317
Přímé materiálové náklady celkem	Kč/100 KD	4208	3813	4663	4239	4995	4608
Ostatní přímé náklady a služby	Kč/100 KD	1086	1063	1059	1057	1133	1129

Mzdové a osobní náklady -přímé	Kč/100 KD	2034	1879	1865	1886	1897	2000
pomocných činností a režijních	Kč/100 KD	649	686	671	683	778	674
Mzdové a osobní náklady celkem	Kč/100 KD	2684	2565	2536	2569	2676	2674
Odpisy HIM	Kč/100 KD	391	344	405	358	575	481
Odpisy zvířat	Kč/100 KD	1213	1162	1258	1174	1272	1246
Náklady pomocných činností	Kč/100 KD	329	670	381	493	385	464
Výrobní režie	Kč/100 KD	415	32	372	294	397	257
Správní režie	Kč/100 KD	1617	1388	1434	1332	1372	1354
Náklady celkem	Kč/100 KD	11942	11305	12108	11516	12805	12213
Chlévská mrva	Kč/100 KD	499	554	424	446	433	461
Vlastní náklady mléka 1)	Kč/100 KD	10756	10105	10983	10405	11630	11047
Užitkovost 2)	l / 100 KD	1347	1304	1393	1328	1502	1414
Vlastní náklady mléka	Kč/l	7,99	7,75	7,88	7,83	7,75	7,81
Tržba za výrobky	Kč/100 KD	8201	7475	9334	7698	11155	10252
Prodané množství	l / 100 KD	1442	1284	1246	1087	1546	1275
Průměrná realizační cena	Kč/l	5,69	5,82	7,49	7,08	7,21	8,04
Průměrná roční dojvost	l	4915	4759	5084	4847	5481	5162
Počet podniků	počet	60	45	90	68	89	70

1) Podíl na mléko 94%

2) Průměrná roční dojvost podle skupin výrobních oblastí

Podle výsledků šetření FADN CZ 1999-2001 VUZE

4. Struktura nákladů u fyzických osob – na dojnice za roky 1999, 2000 a 2001 podle oblastí (B – bramborářská, BO – bramborářsko- ovesná, H – horská)

Ukazatel	Měrná jednotka	Náklady podle oblastí					
		rok 1999		rok 2000		rok 2001	
		B	BO a H	B	BO a H	B	BO a H
Krmiva(steliva nakupovaná)	Kč/100 KD	1192	1351	107	1135	961	1094
Krmiva(steliva) vlastní	Kč/100 KD	2468	1902	2571	2039	3036	2530
Léčiva a desinf. prostředky	Kč/100 KD	46	54	63	65	111	73
Ostatní přímý materiál	Kč/100 KD	107	109	61	78	82	89
Přímé materiálové náklady celkem	Kč/100 KD	3813	3415	3791	3318	4189	3786
Ostatní přímé náklady a služby	Kč/100 KD	1405	1226	1254	1276	1409	1276

Práce podnikatele a neplacených rodinných příslušníků	Kč/100 KD						
	Kč/100 KD	1290	1050	1814	1635	1509	1479
Mzda zaměstnanců	Kč/100 KD	610	822	383	539	467	427
Pojištění podnikatele a zaměstnanců	Kč/100 KD	324	436	286	368	332	344
Pracovní náklady celkem	Kč/100 KD	2224	2308	2484	2542	2307	2249
Odpisy HIM	Kč/100 KD	235	232	254	36	243	315
Odpisy zvířat	Kč/100 KD	1335	921	1400	1354	1412	1420
Náklady pomocných činností	Kč/100 KD	298	336	337	244	335	233
Režie	Kč/100 KD	1014	1055	1419	1199	981	1030
Náklady celkem	Kč/100 KD	10324	9492	10940	9968	10878	10308
Chlévská mrva	Kč/100 KD	371	362	375	367	381	365
Náklady mléka 1)	Kč/100 KD	9356	8583	9931	9025	9867	9347
Užitkovost 2)	l / 100 KD	1380	1178	1356	1291	1371	1331
Náklady mléka	Kč/l	6,78	7,28	7,33	6,99	7,2	7,02
Tržba za výrobky	Kč/100 KD	8949	7543	8981	7776	9464	9269
Prodané množství	l / 100 KD	1272	1064	1170	1166	1266	1231
Průměrná realizační cena	Kč/l	7,17	7,24	7,36	7	7,67	7,60
Průměrná roční dojivost	l	4949	4712	5037	4300	5004	4859
Počet podniků	počet	106	31	106	45	122	41

1) Podíl na mléko 94%

2) Průměrná roční dojivost podle skupin výrobních oblastí

Podle výsledků šetření FADN CZ 1999-2001 VUZE

LEGENDA použitých zkratk:

LFA	- Less favoured Areas – méně příznivé podmínky
VDJ	- Velká dobytčí jednotka cca 500 kg. živé váhy
EU	- Evropská unie
MZe ČR	- Ministerstvo zemědělství České republiky
PGRLF	- Podpůrný garanční rolnický a lesnický fond
SZIF	- Státní zemědělský intervenční fond
z.p.	- zemědělská půda
ZPF	- Zemědělský půdní fond
o.p.	- orná půda
ISO	- evropské kvalitativní normy
RE	- Rada Evropy

EHS	- Evropské hospodářské společenství (EU)
EAN kódy	- kódy označující původ výrobku a jeho hygienickou a kvalitativní normu
SRN	- Spolková republika Německo
ČR	- Česká republika
PF ČR	- Pozemkový fond České republiky
Kejda	- směs tekutých a pevných exkrementů
ČSÚ	- Český statistický ústav
Zepor	- Zemědělské poradenství
SOŠ	- Střední odborná škola
SOU	- Střední odborné učiliště
U	- učiliště
Phare, Sapard	- předvstupní fondy EU
Sokrates, Leonardo	- programy EU pro školství
ČNR	- Česká národní rada
NUTS	- územně správní jednotky podle EU
SOP MZe ČR	- Sektorový operační plán Ministerstva zemědělství České republiky
ADV Libštát	- Agrodružstvo vlastníků Libštát
POV	- Program obnovy venkova
MMR ČR	- Ministerstvo pro místní rozvoj ČR
MŠMT ČR	- Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy ČR
MPSV ČR	- Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR
VÚZE Praha	- Výzkumný ústav zemědělské ekonomie Praha
Kč/100 KD	- Koruny české na 100 krmných dní
KD	- Krmný den jednoho ustájeného kusu dobytka
HIM	- Hmotný investiční majetek
NHIM	- Nehmotný investiční majetek
LFA: H 1 – H 2	- Horské oblasti typu 1 – 2
0 1 – 0 4	- Ostatní oblasti typu 1 – 4
S 1 - S 2	- Specifické oblasti typu 1 - 2